

MLADE DRUŽINE - BOGASTVO MED NAMI

En vzrok na dan bi imela, da bi se v tej zamejski obleki počutila nelagodno in tesnobno. Rešujemo en problem, pa se nam že postavlja drugi, da si vmes komajda na kratko oddahnemo. Nevarno smo se že izpostavili v šolstvu, športu, prosveti, kulturi in še kje.

Kadar se me loteva malodušje v zvezi z našo "manjšinsko gmajno" in napetostmi v njej, se mi pred oči pojavijo prijateljsko nasmejani obrazi naših mladih slovenskih družin z razigranimi otroki in mladi zakonski pari. Eno od zdravih jeder med nami, gotovo najbolj življenjsko. Kljub številčno majhnemu obsegu ena zmogovita karta v naših rokah proti črnogledosti in raznim pritiskom. Jedro, ki je izbralo življenje in ga tudi izžareva navzven ter vleče celotno skupnost na bolj zdrave in življenjske tise. To je pravzaprav tisto jedro, ki nam daje zares upati.

Zamejska družba bi se ga morala bolj zavedati, ceniti in upoštevati. Morala bi se veseliti, da premore v svoji sredi take ljudi. Morala bi narediti vse, kar je v moči vsakega njenega člana, da bi to jedro podprla, dala duška svoji iznajdljivosti in velikodušnosti do njega. Morala bi ga videti in postaviti v središče zamejskega dogajanja. Če je ogroženo samo preživetje manjšinskega ekosistema, je prva dolžnost vseh v njem, da vlagajo vse svoje moči prvenstveno v to, da preživi in da pozorno in naklonjeno spremljajo ta pretok življenjske limfe, ki zagotavlja naši skupnosti prihodnost.

Manjšinska družba jasno ne more naročiti mladim družinam, naj imajo več otrok, še posebno v tem času, ki je ena sama zarota proti otrokom. Lahko pa v največji meri podpre vse tiste mlade, ki se za to svobodno odločajo in se posvečajo temu dragocenemu poslanstvu. Tako bi mlade družine čutile okrog sebe večjo podporo družbenih ustanov in organizacij, pa tudi posameznikov, kot jo sicer. Resnica je, da so mlade družine z več otroki večkrat v najrazličnejših težavah. Živijo s skromnimi dohodki, si urejajo ali gradijo domove, porabijo veliko za otroke in tudi za njihovo varstvo, zato racionalizirajo prav vse, od oblek do ogrevanja, opreme in knjig, izletov in dopustov. Družbene ustanove in strukture bi jim lahko marsikaj nudile. Lahko bi jih obdarili s knjižnimi zbirkami in knjigami, naročinami in abonmaji, popusti pri glasbenem šolanju otrok, še posebno, če je teh več, boljšimi službami, dodatki pri plačah, posebnimi popusti pri nakupih po slovenskih trgovinah, najboljšimi urniki, drugimi prednostmi za otroke. Lahko bi jih podprli pri uresničevanju njihovih pobud ali celo ustanovili poseben sklad za mlade slovenske družine, saj nekatere sodijo po zadnjih italijanskih merilih med "revne".

Potrebno je, da si celotna skupnost razjasni, ali so te družine, mladoporočenci in mladi naše bogastvo, bodočnost tega naroda za mejo in slovenskega naroda sploh, naš najtehtnejši vzrok za upanje. Potrebno je tudi, da si odgovori na vprašanje, potem ko je ugotovila naše biološko propadanje, ali želi narediti kaj več.

Naše preživetje v vseh smislih je odvisno od te zdrave življenjske sredice, a tudi od naše vsestranske podpore temu jedru.

HARJET DORNIK

02 Saša Rudolf
JUBILEJ SLOVENSKEGA KOROŠKEGA RADIA

*Pravljica je resnica
iz sive davnine...
je čudežna...
je skrivnostna...
pravljica je iz
večnosti.*

03 intervju
HILARIJ LAVRENČIČ

03 intervju
FRANCI TOMAŠIČ, OB KOROŠKIH DNEVIH

04 Marjan Drobež
RAZSTAVA O BIBLIJAH NA SLOVENSLEM

05 D.D.
BOJEVITI DON CIOTTI V TRSTU

06 Saša Quinzi
POEZIJA VSAKDANJOSTI ZORE KOREN SKERK

07 A.D. Antoni
PRVA DAMA POLJSKE POEZIJE

08 Antek Terčon
SMO ZAMEJCI NEDORASLI ALI OMEJENI?

10 D.D.
POLOŽEN TEMELJNI KAMEN CERKVICE

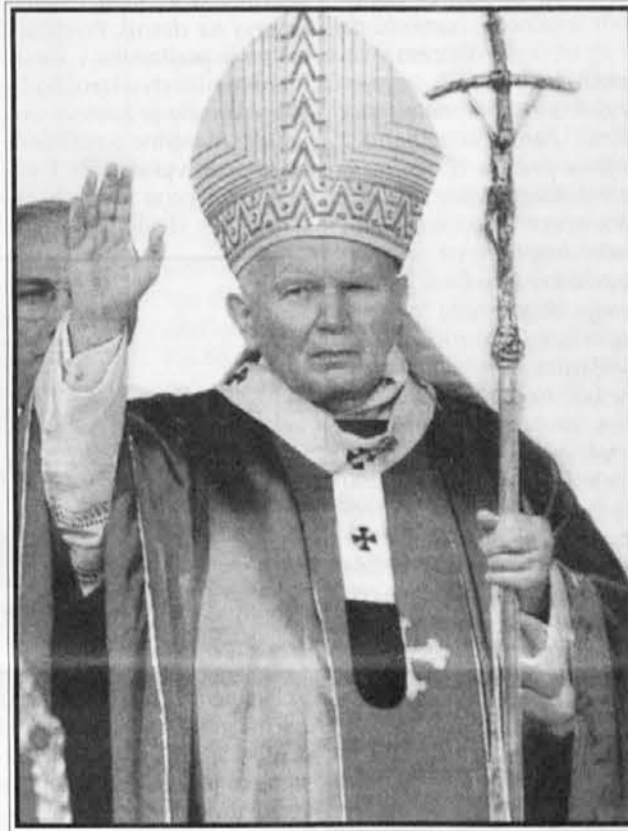
14 M.T.
O PREDELAVI ČRNEGA GROZDJA

15 E.D.
POLEMIČEN OBČNI ZBOR ŠZ BOR

JANEZ PAVEL II. V BOLNIŠNICI

"MOLITE ZAME!"

JURIJ PALJK

Janez Pavel II. nekaj ur pred vstopom v bolnišnico

O boleznih papeža Janeza Pavla II. se je veliko govorilo, saj je njegovo zdravje dejansko neprestano pod drobnogledom svetovnih javnih občil, tako imenovanih medijev. Zaman so vsa pojasnjevanja, da je bolezen nekaj osebnega. Tudi papeža uvrščajo ob bok Jelcinu, Mitterrandu in ostalim velikanom sodobne družbe, o boleznih katerih svetovni mediji na dolgo in široko poročajo. Papež Janez Pavel II. se tega zelo dobro zaveda in tudi zato ga ne zama imenujejo papeža mass medijev. Gotovo je prav papež Wojtyła prvi papež, ki se zaveda izredno pomembne vloge komunikacij v današnjem svetu in je zato že večkrat sam govoril o svoji bolezni, včasih pa se je v zvezi s to tudi pošalil.

Tudi prejšnjo nedeljo je papež spregovoril svetu in dejal, da mora na operacijo. Iz Vatikana so sporočili, da

ima s slepičem že dalj časa velike težave, zato so se zdravniki Gemellija odločili za operacijo in to so tudi uspešno izvedli.

Vsakdo je v nedeljo lahko videl zelo utrujenega papeža; posebno je vsem padlo v oči tresenje rok, ki ga sveti oče z veliko težavo premaguje. Nekateri namigujejo na to, da so to najbrž znaki Parkinsonove bolezni, drugi govorijo samo o "boleznih ekstrapiramidalnega izvora", spet tretji natolcujejo, da ima sv. oče raka, kar pa so zdravniki že velikokrat demantirali.

Pustimo vse te polemike ob strani in se raje pridružno francoskemu filozofu židovskega rodu Bernardu Henriju Levyju, ki je v ponedeljek, 7. oktobra, dal italijanskemu uglednemu dnevniku Corriere della Sera intervju; v njem je ostro nasprotoval naravnost morboznemu zanimanju za papeževo zdravje. Levy pravi, da na svetega očeta ne moremo gledati kot na vsakega drugega državnika, saj je papeževa moralna avtoriteta prevelika, da bi to dopuščala. Čeprav je Levy znan ateist, je v pogovoru za Corriere zahteval veliko več dostojnosti od svetovnih javnih občil in lastnikov informacijskih sredstev, "saj je papež vendar Petrov naslednik na zemlji."

Nadaljeval je takole: "Gnusi se mi dejstvo, da se je papeževe bolezni in njegovega trpljenja polastila družba, katere glavni cilj je samo spektakel... Papeževe bistvena identiteta ni v tem, da je državni poglavar kot toliki drugi. Ne smemo pozabiti, da je kot Petrov naslednik poklican k veliki duhovnosti in je življenjsko povezan s Cerkvijo... Mass media seveda lahko delajo, kar hočejo. Vseeno pa ponavljam, da nočejo videti pravega papeža, nočejo videti njegove prave vloge in pomena."

STRAN 2

STRAN 6

TRAJNA NESTALNOST

MIRO OPPELT

Padec berlinskega zidu je po desetletjih stabilnosti ravnovesja sil, ki je slonela na jedrski grožnji, privedel do novega obdobja neravnovesja in grozečih trajnih vrtincev napetosti in negotovosti.

popuščanja napetosti. Ostaja pa bistvena razlika med izraelskimi in palestinskimi pogledi. Palestinci težijo po suverenosti, Izrael noče popustiti nadvlade. Na Daljnem vzhodu se spreminja stanje afganskega vrelišča na mejah z nekdanjo Sovjetsko zvezo, sedaj labilno Skupnostjo neodvisnih držav, Pakistanom, Indijo in Kitajsko. Za zagotovitev reda in stalnosti ob botrovanju gospodarskih inte-

resov se je Amerika, kot se zdi, odločila da podpre skrajne Talibane. To odpira nov konflikt z Rusijo, saj islam nevarno ogroža kar pet članic Skupnosti neodvisnih držav, od Tadžikistana do Turkmenije, Kirgizije, Kazahstana in Uzbekistana. Varnost teh držav je odvisna od prisotnosti ruske vojske, ki skrbi tudi za zaščito jedrskih oporišč.

SVET OKROG NAS

MANJŠINI JE DANES DANA MOŽNOST SMELEJŠIH POBUD

JANEZ POVŠE

Pozornejšim opazovalcem je padla v oči vse prej kot nepomebna podrobnost, da je v tem trenutku Rim tisti, ki je spodbudil srečanje s predstavništvom slovenske manjšine. Po srečanju obeh zunanjih ministrov, se pravi Lamberta Dinija in Davorina Kracunca, je verjetno prišel čas, ko želi Italija urediti do sedaj nerešena vprašanja, ki se tičejo prav naše manjšine. Nova Evropa bo slej ko prej vprašanje manjšin opredelila na način, ki ga zahtevata novi čas in nastajanje povsem nove evropske skupnosti držav oziroma narodov. Dejstvo je, da je sedaj država večinskega naroda v odnosu do manjšin prevzela pobudo, medtem ko je bilo v preteklosti ravno obratno in so bile manjšine tiste, ki so morale biti še kako iniciativne. Verjetno je tovrstni preobrat prijetno presenečenje, čeprav ga seveda ne bi smeli idealizirati. Znotraj tega presenečanja je namreč vse razvidneje, da je vsaj naša manjšina danes daleč od tiste ravni prevzemanja pobud, ki

se ji ponujajo. Z drugimi besedami: manj prijetno presenečenje je v dejstvu, da so bodisi Italija bodisi Slovenija in ne nazadnje Evropa pri razreševanju problematike manjšin aktivnejše od manjšine same. Marsikdo bo rekel, da je pobuda uradnega Rima v tem trenutku le povrnitev dolga za vsa dolga desetletja, ko država večinskega naroda ni v zadovoljivi meri izpolnjevala svojih dolžnosti, zaradi česar je že prav, da to počne vsaj sedaj. To je prav gotovo res, kot zaradi tega ne bi smeli prezreti pogostih manjšinskih razmišljanj, ki precej jasno dokazujejo, kako prepuščamo pobudo drugim, sami pa čakamo, da bodo drugi pristopili do nas tako, kot bi nam bilo všeč. V tem smislu je znotraj našega prostora večkrat mogoče slišati negodovanja na račun matične države Slovenije, ki da bi morala bolje urediti in razčistiti svoj odnos do svojih manjšin. Tudi v tej točki je nekaj tehtnih razlogov za kritičen odnos do Ljubljane, toda slednji predvsem ne koristi manjšini, ki pri tem pozablja na možnost

svojih pobud in svojih predlogov. Skratka, na nekaterih temeljnih ravneh prepuščamo pobudo drugim, dobro pa je znano, kakšno prednost ima aktiven poseg v odnosu zgolj na pričakovanje posegov od zunaj.

Seveda se z razmišljanjem o tem vprašanju kaj hitro znajdemo pri organiziranosti naše manjšine. Organiziranosti, ki večino svojih energij porabi za usklajitev političnih različnosti, namesto da bi jih usmerila navzven v vzpostavljanje boljših pogojev in priložnosti za manjšino v celoti. Zaradi omenjenega dejstva prihaja do celovite manjšinske pobude zelo pozno, oziroma so hitrejša pobude drugih, ki na ta način že pridobijo prednost predlagatelja dogovarjanj in na ta način tudi večjo možnost za uveljavitev svojih pogledov. Vse bolj na dlani je torej dejstvo, da bi bila manjšina v svojih pobudah lahko dosti smelejša in hitrejša v odnosu do Rima, Ljubljane ter Evrope, ki so njeni temeljni naslovniki. Takšna drža bi bila toliko nujnejša, kolikor se odprti problemi v novem času razrešujejo hitro, predvsem pa odprto in brez škodljivih odlašanj.

RIMSKI GOST

FOTO: KIDMA

Podtajnik v zunanjem ministru Piero Fassino je v torek, 8. t.m., sprejel v Trstu predstavništvo slovenske narodne manjšine v Italiji (na sliki med srečanjem, Fassino je prvi na desni). Predstavništvo je podtajniku v zunanjem ministru izročilo listino, ki vsebuje zahteve slovenske manjšine o različnih širjih vprašanjih. Podtajnik Fassino se je v Trstu tudi srečal s številnimi časniki,

nato pa je nadaljeval pot v Maribor.

V sredo se je Fassino v Ljubljani udeležil okrogle mize, ki jo je priredila združena lista social-demokratov na temo: *Odnosi med Slovenijo in Italijo*. Predstavnik italijanskega zunanjega ministru je sprejel tudi predsednik Kučan. V četrtek pa se je Fassino udeležil srečanja italijansko-slovenske komisije o gospodarskem sodelovanju.

ITALIJANSKA POLITIKA

V OSPREDJU JE PREOSNOVA USTAVE

SERGIJ PAHOR

Finančni zakon, ki je tako zelo razgibal sceno italijanske politike z neusmiljenim klestenjem izdatkov in z napovedjo novih davkov, kot bi šlo za nekaj nepričakovanega, je že stopil v ozadje. Berlusconi se je oglašil s svojim predlogom finančnega zakona, a se je samo osmešil. V ospredje pa prihajajo problemi, ki jih postavljajo napovedane ustavne spremembe. Z njimi naj bi Rim končno odgovoril na dejanske potrebe države po decentralizaciji. To po-

trebo so odkrili, šele ko je Severna liga naredila iz federalizma svojo bojno zastavo. Toda vprašanje je, ali v Rimu mislijo resno, že zdaj pa se zdi gotovo, da bodo ustavne spremembe zahtevale več časa, kot je Severna liga s svojimi privrženci pripravljena čakati. Da bi pospešili preosnovo ustave, je že v teku postopek za ustanovitev dvodomne komisije, ki naj bo izraz obeh vej parlamenta in bi torej bila nekako jamstvo za kritje celotne države in njenega prebivalstva. Nenadoma pa se je oglašil Cossiga, samohodec, ki je zunaj političnega življenja, in začel glasno razmišljati, da bi bila bolj koristna prava ustavodajna zbornica. Zato je predlagal, naj bi izvedli referendum o mehanizmu za pripravo nove ustave: ali dvodomna komisija ali pa ustavodajna zbornica. To bi terjalo še več časa, poleg tega pa bi bila vlada v času ustavodajne zbornice praktično ohromljena. Za ta predlog se je naglo ogrel Casini, Berlusconi in Fini pa skušata izsiliti predsedniški sistem. S tem torej grozi nova izguba časa, kar bi še bolj spodbudilo Severno ligo v smer večje radikalizacije njenega iskanja avtonomije. Medtem se že tudi govori o potrebi po preosnovi vlade, o čemer pa Prodi ne mara niti slišati, saj ministri še niso začeli niti prav delati, država pa potrebuje kolikor se da stabilno vlado, ki si bo utrdila bolj majavo zaupanje in ugled v Evropi. D'Alema, kot voditelj najmočnejše stranke vladne koalicije, pa je vsak dan postavljen med ključno in nakovalno.

S 1. STRANI

TRAJNA NESTALNOST

Morda so prav spremembe na tej daljni šahovnici svetovale tajniku ruskega sveta za varnost Lebedu popustljivejša stališča med pogovori na Atlantskem zavezništvu v Bruslju. Medtem ko nad Rusijo lebdi Jelcinova bolezen, je novi car Lebed, ki je še na predvečer grozil z raketami proti širjenju atlantskega zavezništva na vzhod, prisluhnil verjetno zelo prepričljivim argumentom. Opustil je grožnje, a opozoril, da bi bil potreben poprejšnji dogovor z Rusijo. Enostransko širjenje bi negativno vplivalo na rusko javno mnenje in politični okvir. Treba je najti izhod v sodelovanju. Končni vtis prvega Lebedovega potovanja v tujino je potrdil pragmatični pristop nekdanjega generala.

K R A T K E

doma in po svetu

Na tridnevem kongresu Evropske zveze krščanskih demokratov v Ljubljani je bil Lojze Peterle izvoljen za prvega (skupno jih je pet) podpredsednika te vplivne mednarodne zveze. Odborili so tudi posebno listino o temeljnih vrednotah, ki so: človekova oseba, vzajemnost, družina, socialno-tržno gospodarstvo in spoštovanje manjšin. Združeno Evropo naj bi zaznamovale predvsem varnost, stabilnost in blaginja. ✓

V Italiji so te dni v središču pozornosti t.i. "mladi (baby) upokojeenci". Prodijev finančni manever se jih ne dotika, saj se je vlada raje odločila za obdavčitev hiš, stanovanj in zemljišč. Izvedenci so izračunali, da prejema pokojnine skoraj 20 tisoč štiridesetletnikov, bivših državnih uslužbencev in uslužbencev krajevnih ustanov. Enake pokojnine prejema tudi nad 22 tisoč petdesetletnikov. "Baby" pokojnine baje prejema skupno 183 tisoč ljudi, kar stane državo nad tri tisoč milijard lir letno. Kot znano, so uslužbenci v javni upravi lahko odhajali v pokoj po 15 letih, 6 mesecev in enem dnevu službe in plačanih socialnih prispevkov. ✓

Po nalogu namestnika državnega pravdnika v Vidmu Luigija Leghisse so policijski agenti 1. oktobra zaslišali beneškega župnika Boža Zuanello, ki je bil skupno z duhovnikom Paskvalom Gujonom vložil na sodišče prijavo v zvezi s preiskavo v cerkvi na Matajurju. Orožniki so namreč iskali orožje, potem ko so prejeli ustrezno anonimno ovadbo. Beneška duhovnika poudarjata, da so predmet ustraševanja, izzivanja in groženj vsi njuni sobratje, ki se v Benečiji zavzemajo za priznanje oziroma varstvo pravic slovenske narodnostne skupnosti. ✓

"Iz preteklosti ne izhaja, da bi bila Italija kdovekako zanesljiva. V osemdesetih letih in vse do začetka devetdesetih let smo napravili velike finančne packarije, ki so bile posledica prevelikega primanjkljaja in velike inflacije ter nenadzorovanih mezd. Zaradi tega nastaja vtis nezanesljivosti. Odpraviti moramo občutek, da smo država, ki ne zna narediti reda v svoji ekonomiji in financah. V tem smislu se zdaj trudimo, a to zahteva velike žrtve; spreminjamo namreč mehanizme, institucije in navade". (Zunanji minister Dini, *La Stampa*, 2. oktobra 1996) ✓

50 LET SLOVENSkih RADIJSKIH ODDAJ NA KOROŠKEM

SAŠA RUDOLF

Dne 6. januarja 1946 se je koroškimi Slovincem izpolnila želja: preko radijskih valov so prvič slišali krajša poročila v slovensščini. Oddaja je bila v sklopu radijskih sporedov britanske vojske, ki je studio namestila v železobetonskem bunkerju pod skalo Križne gore. Za slovenske oddaje je skrbel Helmut Hartmann, 21-letni slovenski mladenič, ki se je v Italiji pridružil zavezniški vojski in z njo prišel na Koroško. Začetna 5-minutna poročila so se razrasla v polurni spored, ki ga je Hartmann s sodelovcem Miro Pehani in Francetom Vrbincom popestril s kulturno kroniko in glasbo. Angleži so kaj kmalu spoznali pomembnost radijskega medija in ker so tedaj le malokateri slovenske družine imele

radijski sprejemnik, so razdelili na Koroškem več sto radijskih aparatov.

Od tedaj je preteklo 50 let. Konec preteklega tedna so se 50-letnice slovenskih oddaj na Koroškem spomnili s slovesnostjo v velikem studiu celovškega sedeža avstrijske radiotelevizije. Sedanjemu uredniku Mirku Bogataju in ostalim, ki skrbijo za slovenske radijske in televizijske oddaje, so čestitali številni gostje, med temi predsednik Evropske regionalne televizije Carlo Ranzi. V kulturnem sporedu sta nastopila mešana pevska zbor Danica in Se-le, mezosopranistka Bernarda Fink-Inzko pa je zapela tri slovenske samospeve. Urednik Bogataj je poudaril, da je slovesnost namenjena predvsem pionirjem slovenskega radia na Koroškem Helmutu Hartmannu, Miri Pehani in Francetu Vrbinču, ki so s svojo prisotnostjo potrdili navezanost na slovensko radijsko besedo. Državni sekretar dr. Vencelj pa je celovškemu uredništvu izročil priznanje slovenske države.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

INTERVJU / HILARIJ LAVRENČIČ

"BELI KONJIČEK" ZA NOVI KATOLIŠKI DOM

DANIJELO DEVETAK

Tik pred odprtjem prenovljenega Katoliškega doma v Gorici, ki bo v soboto, 19. oktobra, smo se pogovorili s Hilarijem Lavrenčičem. Na ta dan bo imel pomembno vlogo: dirigiral bo znano opereto *Pri belem konjičku*, ki želi biti s svojim zanosnim čarom in zaradi sodelovanja glasbenikov iz vse dežele iskreno voščilo ob krstu obnovljenega doma Slovencev na Goriškem.

Hilarij, ali lahko, prosim, na kratko predstavijo svojo glasbeno pot?

V glasbo me je skoraj naključno uvedel oče, ki je bil orglar v domači vasi Doberdob. Začel sem študirati klavir. Kmalu po opravljenem klasičnem liceju sem pri dvajsetih letih diplomiral iz klavirja na državnem konservatoriju Tomadini v Vidmu. Vpisal sem se na kompozicijski oddelek in opravil dobro selekcijo, kar ni bilo lahko. Ker sem se dobro uvrstil, sem nadaljeval v tej smeri; k temu me je spodbujal profesor Zanettovich. Pot se je izkazala za pravo, saj sem tudi med opravljanjem vojaške službe imel možnost voditi zbor in hkrati študirati. Nekaj let po opravljeni vojaščini, ko sem mimogrede poučeval na podružnicah glasbene šole, so me poklicali na avdicijo za korepetitorja v gledališče Verdi. Šlo je dobro in tako sem začel svojo pot v opernem teatru Verdi v Trstu, ki se nadaljuje že celih deset let. Pet let sem bil korepetitor pri baletu, potem pa sem postal odrski korepetitor ("maestro di palcoscenico"), kar sem še vedno. Pred dvema letoma sem opravil tudi diplomu iz dirigiranja in zborovske kompozicije.

V teh letih sem spoznal precej vrhunskih režiserjev, koreografov, dirigentov. S Slovenci nisem imel dosti stikov; delal sem z italijanskimi, francoskimi, italijansko-ameriški, madžarskimi koreografi in z dobrimi nemškimi režiserji. Imel sem opravka z izvrstnimi režiserji, ki so prihajali na vaje brez knjige, ker so poznali tekste in glasbo opere na pamet. Ob takih osebah se marsičesa naučiš in se lahko zaveš, kako pravzaprav malo veljaš; prav to pa te spodbuja k temu, da iščeš, študiraš, poskušaš.

Kako je s tvojim predvsem zborovskim delovanjem v domačem Doberdobu?

Še vedno sodelujem pri vodenju mešanega pevskega zbora Hrast, kolikor je pač v mojih močeh, čeprav iščem dobrega asistenta za dobre uspehe zbora. Trenutno mi nudita dragoceno pomoč sestra Lucija in Sandro Radetič, saj sem predvsem v zadnjih časih zelo zaposlen. Na tihem upam, da bosta sprejela vodenje zbora tudi v prihodnosti.

*Zakaj je bila za otvoritev Katoliškega doma izbrana Benatzkyjeva opereta *Pri belem konjičku*?*

Poleg *Vesele vdove* (Lehar) in *Netopirja* (Strauss) velja opereta *Pri belem konjičku* (koprodukcija Ralph Benatzky in Robert Stolz) za eno vrhunskih del te zvrsti. V Mariboru smo našli njen slovenski prevod. Z orkestrskega vidika je od treh verjetno najboljša, ker ima res čudovito orkestracijo; je pa manj veličastna od *Vesele vdove* in *Netopirja*, ki sta s svojo rafiniranostjo napisani po vzoru dunajske šole. Kot amaterji lahko pripravimo opereto *Pri belem konjičku* precej solidno, ker je ambientirana v ljudskem duhu; vsebuje "folk-glasbo", kmečko-pastirske elemente, od časa do časa daje občutek dunajskega valčka. V njej ima zbor precej težko in pravzaprav največjo vlogo.

*Ali si opereto *Pri belem konjičku* že poznal?*

V mojem desetletnem delovanju v gledališču je bilo delo *Pri belem konjičku* moja druga opereta. Pripravili smo jo l. 1986 in jo ponovili l. 1987. Tedaj sem bil pianist ob Ginu Landiju, enem največjih italijanskih koreografov, ki je po mojem eden najbolj izkušenih prav za opereto; poleg njegovih vrlin sem takrat spoznal, kako se opereta pripravi in postavi na oder. Z leti pa sem se še marsičesa naučil. Ne upal bi si sodelovati pri opereti, če ne bi delal pri gledališču vsaj nekaj let. Na oder smo jo postavili desetkrat v prvem letu, desetkrat v drugem, študirali smo jo ob klavirju. Poznal sem jo na pamet že takrat; ko igraš pri baletu, ponavljaš tisočkrat, poslušas orkester in poznaš vse tempe in barve.

Dela, ki so že tako standardna in nešteto izvajana, je najtežje postaviti tako, kot so bila izvirno zamišljena. *Pri belem konjičku* spada med zadnje operete, izšla je l. 1931 in je že na meji z *musicalom*. Napisana je bila v medvojnem obdobju, nanaša pa se na prva leta dvajsetega stoletja. Slog bo to odražal: v orkestru prevladujejo trobila s sordino, razdvojena godala, glavno vlogo ima baterija. Uporabili bomo tudi razne efektne elemente, kot so topovi in zvonovi.

Hilarij Lavrenčič s sinom Mihaelom ob klavirju

Kako si opereto interpretiral?

Skušal sem biti precej strog glede zvestobe izvornemu besedilu. Po svojem okusu sem marsikateri del tudi rezal, kot se običajno dela z operetami. Še nikdar nisem namreč prisostvoval celotni izvedbi kake operete. Avtor navadno daje na razpolago izvajalcu več delov, kot bi bili potrebni, tako da jih le-ta lahko dodaja ali izpušča. Nekaj sem rezal glede na razmere, v skladu z režijo in po določeni harmonski logiki.

Gledališče "v živo" ni kot televizija, kjer se lahko reže, montira, ustavlja. V gledališču se nekaj dogaja in zadeva mora iti naprej. To je težko, a obenem sta prav v tem tudi čar in lepota gledališča.

Pripraviti repertoarno delo ni isto kot prirediti šagro. Ker jo vsi poznajo, mora biti pripravljena zelo tehtno. Z amaterskimi močmi je to še toliko težje; če pa resno delaš in veš, kaj delaš, lahko dosežeš dobre rezultate, ki se po pravici lahko kosajo z marsikaterim gledališčem.

V čem vidiš smisel take operete?

Opereta je zvrst, ki naj bi bila malo manj "vredna" od opere. Nekatera dela pa so res zelo veljavna, saj jih pogosto najdemo tudi na opernih sporedih. Opereta ponavadi meji že z lahko glasbo, ki pa jo piše profesionist. Ponavadi je zabavna, za širše občinstvo laže dojemljiva in z glasbenega zornega kota laže izvedljiva. Glede postavitve na oder je to najtežja zvrst: koordinirati je treba zbor, balet, premike, dosti je efektov. Gre za spektakel, ki ga je v primerjavi z opero težko postaviti. Pri opereti je zato pomembna dobra režija.

Kdo pa nastopa?

Nastopa približno petnajst igralcev, nekateri od teh so tudi pevci. Ker je igralcev več, je opereta lažja in bolj dostopna amaterskemu gledališču, kajti če je več igralcev, vsakdo manj nastopa. Poudarek je predvsem na komikih, ki niso nujno pevci. V zboru poje skupno nekaj več kot petdeset pevcev, ki nastopajo v različnih zasedbah: je 20 turistov, 6-8 sobaric, 40 Tirolcev, 16 kravarjev. V orkestru je približno 40

članov, med temi so študentje in poklicni glasbeniki iz Trsta, Vidma, nekaj iz Gorice. Zanimivo je, da poleg orkestra in zbora nastopajo še otroški zborček (tokrat iz Doberdoba), starejši člani baletne skupine Urška iz Nove Gorice. Sodeluje tudi skupina godbe na pihala s Kontovela in Proseka pod vodstvom Aljoše Starca. Zahvaliti se moram koreografiji Carolini Bagnati, ki je priskočila na pomoč za razne vloške (balete, duete itd.).

Kostumi bodo lepi, nekaj smo si jih sposodili v Ljubljani. Kostumografinja je Alenka Bartl, asistent kostumografije Majda Kolenik, šivilja pa Nevenka Pomaševič. Režiser je Emil Aberšek, ki je tudi pripravil osnutek scene. Prav zaradi teh razgibanih elementov bi morala biti opereta zanimiva; obenem je glavna težava prav v koordinaciji vsega tega. Več oseb mora opravljati točno določene naloge; imamo asistente, korepetitorje, tako zadeva kar teče. Težave smo imeli tudi zato, ker je režiser zbolel. Tako sem moral - prvič v svojem življenju - sam prevzeti režijo in sem pomočjo koreografije določil nekaj točk zbora, seveda v skladu z idejami Emila Aberška.

Kako so potekale vaje?

Vaje so v zadnjih tednih potekale že na odru velike dvorane, ki jo bomo s slovesnostjo odprli. Žal nismo vedno imeli na razpolago najboljših razmer. Klavir ni bil ojačen, kar bi nam omogočilo lažje delo; ker je dvorana prazna, je precej odmevalo. Morda smo preveč amaterji, lahko bi naredili kaj več. Dvorana bo zelo primerna za prireditve, kakršni so koncerti, zborovski nastopi in posveti, ker so stene prekrte z lesom. Ker je oder dolg, bo dvorana dobra tudi za simfonične orkestre. Za opereto, ki jo pripravljamo, in podobne velike predstave pa je premajhen. Tokrat bo torej postavitve operete izjemen dogodek.

Težave pri vajah so bile predvsem tehnične, ker ne vemo, če bodo vsa dela dokončana in dvorana dokončno pripravljena. Zbor zna že vse na pamet, skoraj vsi premiki na odru so že postavljeni. Zdaj gre še za to, da vse elemente dobro uskladimo, tako da opereta steče. Rešiti moramo še nekaj majhnih tehničnih zadev, kot so npr. menjava scen, koordinacija oseb na odru, luči, razni efekti.

Kakšen pomen daješ znatnemu številu nastopajočih?

Zveza slovenske katoliške prosvete je hotela dati možnost sodelovanja čim širšemu številu včlanjenih. Skupno sodeluje pri projektu približno 150 oseb iz naše dežele in tudi iz Slovenije; mnogo je tudi takih tehničnih pomočnikov, ki ne bodo stopili na oder, so pa delali in je bil njihov prispevek nezamenljiv.

Zanimivo je, da nastopajo tako Slovenci kot Italijani. Opereta bo lahko priložnost za medsebojno kulturno spoznavanje.

OB KOROŠKIH DNEVIH

"KOROŠKA ŠE NI IZGUBLJENA"

MARKO TAVČAR

Franci Tomažič je organizacijski tajnik pri Krščanski kulturni zvezi v Celovcu. Odgovoren je predvsem za mladinsko delo in za izobraževanje odraslih. Nekaj let pa spremlja tudi kulturne dneve na Primorskem.

V tvoj dnev so razni koroški pevske zbori, gledališke skupine in kulturna društva gostje sorodnih skupin na Primorskem. Spet so namreč v teku Koroški dnevi na Primorskem. Kaj menite o tej kulturni izmenjavi, je koristna in zakaj?

Mislím, da je to ena izmed najbolj živih vezi med zamejci. Če pomislimo, da prirejamo kulturne tedne že 14 let izmenično enkrat na Koroškem, drugič pa na Primorskem, je to kar lepa doba. Korist vidim predvsem v tem, da Korošci vidimo, da nismo edini zamejci in da se včasih s skupnimi močmi lažje najde kakšna rešitev. Koristni pa so seveda neposredni stiki med kulturnimi ustvarjalci.

KKZ je gotovo duša narodno-obrambnega in kulturnega dela med slovensko manjšino na Koroškem.

Bi kratko predstavili delovanje in cilje te ustanove?

KKZ je strešna osrednja kulturna organizacija koroških Slovencev. Glavni namen naše ustanove je ohraniti in gojiti slovensko kulturno delo na Koroškem in ohraniti slovenski jezik. V glavnem nudimo slovenskim prosvetnim društvom vsestransko pomoč pri organiziranju prireditev. Vsem društvom je tudi na voljo obširen notni arhiv gledaliških besedil. KKZ organizira tudi večje prireditve, kot npr. *Koroška poje*, in seminarje (gledališke, lutkovne, pevske, izobraževalne...). Posebno težišče našega delovanja je skrb za mladinsko delo s posebnim poudarkom na slovenski jeziku.

Med pomembnejšimi raziskovalnimi pobudami naj omenimo uspehe etnografskega odseka. Zakaj ste se odločili za to delo in kakšni so dosedajni rezultati? Pomembne so dalje tudi knjižne izdaje.

Kakšen odziv imajo med rojaki na Koroškem?

Leta 1992 smo v okviru KKZ ustanovili Slovenski narodopisni inštitut *Urban Jamnik*, ki je znanstvena ustanova za preučevanje preteklega in današnjega življenja koroških Slovencev. Inštitut vodi priznana etnologinja dr. Marija Makarovič. Inštitut *Urban Jamnik* naj bi bil neke vrste "data-base" za slovensko narodno identiteto na Koroškem. Dr. Makarovič je v nekem pogovoru povedala, da se narod ali narodna skupnost, ki nima jasnih predstav, na čem temelji njuna narodna zavest, ne moreta ohraniti kot narod. Zato smo se odločili, da pripravimo čim več temeljnih raziskav in da čim več izsledkov tudi publiciramo. V zadnjih letih se je nabralo nad deset knjižnih naslovov, ki segajo od raznih monografij do osebnih življenjepisov.

Ko obiskujemo koroške vasi, imamo včasih vtis, da je naš človek na Koroškem močno tlačjen, tako da se včasih skorajda boji govoriti slovensko. Kako ocenjujete narodno stanje na Koroškem, kakšne so perspektive, da bi vsaj obranili obstoječe?

Res je, da jezikovno znanje, predvsem pri mlajših, iz leta v leto upada. To je eden izmed vzrokov desetletnega asimilacijskega pritiska. Danes pa lahko rečemo, da zunanji pritiski vedno bolj odpadajo in da imamo dokaj ugodne možnosti in pogoje za ohranjanje slovenske biti. Mislím, da perspektiva za razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem niso manj izgledne kot v zadnjih letih. Od nas je odvisno, ali se bomo kot narodna skupnost znašli v vrvežu nove informacijske družbe. Pomembno je, da sprejmemo nove izzive časa in da najdemo prave prijeme za posameznika, za kulturna društva in za slovensko ljudstvo. V tem smislu... Koroška še ni izgubljena...

POSVET ZVEZE UCSI

V nedeljo, 6. oktobra, je bilo v samostanu v prekrasnem briškem kraju Abbazia di Rosazzo srečanje katoliških časnikaev Italijanske zveze katoliškega tiska UCSI. Deželna zveza UCSI je organizirala posvet na temo: *Je informacija na robu propada? Čas je za pravila. Etična pravila.*

Na posvetu, ki ga je zveza UCSI organizirala v sodelovanju s centrom za družbene komunikacije škofij iz Gorice, Pordenona, Trsta in Vidma, je najprej spregovoril znani vaticanist, ki sedaj piše za imenitni italijanski dnevnik *Sole 24 Ore* Giancarlo Zizola. Časnikar je uvedel naslovno temo in skušal razložiti, zakaj je danes časnikarstvo v veliki krizi povsod po svetu in ne samo v Italiji. Zavzel se je za univerzalno in pošteno odkrivanje resnice, ki naj bo temelj vsakemu časnikarskemu delu; predvsem pa je dejal, da lahko kristjani veliko prispevamo k pravilnemu odnosu do informacije v današnjem času. Sledili so posegi sociologa Bruna Tellie, časnikarke Laure Capuzzo in urednika pri videmskem dnevniku *Messaggero Veneto* Paola Medeossija. Le-ta je morda najbolj strnil zaskrbljenost vseh prisotnih, ko je zelo stvarno nakazal današnjo stisko časnikarjev, ki vedno bolj izgubljamostik s svetom, in to tudi zato, ker moramo pred računalniki presedeti večino svojih delovnih ur, saj moramo sami urejati strani tudi grafično, opravljamo torej tudi delo, ki so ga v preteklosti opravljali pri vseh časnikih tiskarji.

Sledile so debata in volitve odbora deželne zveze UCSI, nato pa še sveta maša in skupno kosilo v čudovitem samostanu sredi oljk in krasno jesensko obarvanih trt.

ZUT

Po odmevni predstavitvi novega slovenskega prevoda Svetega pisma, ki je najpopolnejši od vseh, kolikor jih je doslej izšlo v naši narodni zgodovini, poteka še en dogodek, pomemben za vse Slovence. To je razstava o Biblijah na Slovenskem, ki je odprta v novem krilu Narodne galerije v Ljubljani. Priredili so jo pod okriljem Narodne in univerzitetne knjižnice, avtorji razstave pa so vrhunski strokovnjaki za svetopisemsko besedila prof. Gorazd Kocjančič, dr. Nataša Golob in dr. Marijan Smolik. Razstava je imela več podpornikov, med katerimi je bilo tudi ministrstvo za kulturo Slovenije. Predstavljeni in osvetljeni so sledovi Svetega pisma na območju današnje Slovenije.

300 PISNIH SPOMENIKOV

Narodna galerija v Ljubljani je s svojim direktorjem dr. Andrejem Smrekarjem na čelu izvedla pomemben projekt, t.j. razstavo okrog 300 svetopisemskih spomenikov. Le-ti so sicer shranjeni v knjižnicah in ustanovah, predvsem v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Doslej še nikoli niso bili prikazani skupaj in na enem mestu. Svetopisemske izdaje pri Slovencih segajo od najstarejšega ohranjenega besedila do prvih polovici 12. stoletja do najnovejšega celotnega Svetega pisma, ki je velik dosežek na svetovni ravni. Nobena druga Biblija namreč nima toliko uvodov, opomb in tako bogatega seznama svetopisemskih mest. Tudi nobena izdaja doslej ni bila tako usklajena, saj prej nista bili glede slovenskega prevoda usklajeni niti Stara in Nova zaveza. Obstajale so tudi zmešnjave glede imen; isto ime so, denimo, prej pisali na več načinov.

Razstava je pregledna, opremljena z napisi in ponazorili, tako da obiskovalci ne potrebujejo vodnikov. V štirih krogih se zvrstijo: srednjeveški rokopisi in inkunabile (prvotiski), Biblije iz 16. stoletja,

tiski, nastali med letoma 1600 in 1900; posebna skupina so slovenski prevodi (imenujejo se rokopisni in tiskovni spomeniki). Poglavitni namen razstave je pokazati, kako današnje prevajanje in razumevanje Biblije pri nas sloni na izredno bogatem izročilu, in obenem odpreti pogled v zgodovino knjižne oblike Svetega pisma, v mnogotere podobe in večplastne načine njegovega posredovanja. V Sloveniji je vsako obdobje vzpostavljalo do Biblije svoj značilni miselni, duhovni in kulturni odnos; vsako stoletje je v njej našlo nova izražila in pomenske ravni.

OBSEŽEN KATALOG

Katalog k razstavi o Biblijah na Slovenskem je tako obsežen (ima 230 strani) in vsebinsko bogat, da ima lahko značaj samostojne knjige. V začetku je objavljen seznam knjižnic in ustanov, ki so posodila svoja svetopisemska besedila za razstavo v Narodni galeriji. Navedeni so Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Narodna galerija (Ljubljana), Arhiv republike Slovenije (Ljubljana), Nadškofijski arhiv (Ljubljana), Škofijski arhiv (Maribor), Frančiškanski samostan (Ljubljana), Teološka fakulteta (Ljubljana) in Lavičkova zbirka v tovarni zdravil Lek (Ljubljana). Seveda je v Sloveniji še veliko drugih svetopisemskih tekstov (bogato zbirko imajo v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici nad Novo Gorico), ki pa tokrat niso razstavljeni. Sicer pa so avtorji razstave v katalogu opozorili, "da so se morali omejiti, zaradi česar so med stotinami zanimivih Biblij izbirali le nekatere, ki so se zdele najbolj pomembne ali privlačne za obiskovalce."

Po splošnem uvodu s temeljnimi informacijami je ob-

javljen filozofski uvod Gorazda Kocjančiča *O mestu Biblije*. Avtor poskuša opozoriti na najsposnejše obzorje, ki omogoča vzniknjenje pojava judovsko-krščanske Biblije; prispevek vodilnega strokovnjaka za Sveto pismo dr. Jožeta Krašovca odgovarja na vprašanje, kako se je Biblija prenašala, in v osnovnih potezah oriše svetopisemski etos; umetnostno-zgodovinski esej Nataše Golob pa opozarja na velikanski vpliv, ki ga je imelo Sveto pismo na likov-

PO IZIDU NOVEGA PREVODA SVETEGA PISMA

RAZSTAVA O BIBLIJAH NA SLOVENSKEM

MARJAN DROBEŽ

Dalmatinova Biblija (1584)

no ustvarjanje, in oriše osnovne poteze dialektike besede in podobe v "Biblijah na Slovenskem"; besedilo Marijana Smolika končno predstavi zgodovino slovenskih prevodov Biblije. Fotografije najpomembnejših predstavljenih fragmentov in knjig dopolnjujejo kodikološki in bibliografski opisi ter popoln seznam slovenskih prevodov Biblije.

Najstarejše svetopisemsko delo na Slovenskem je, kot znano, Dalmatinova Biblija, ki je izšla leta 1584 v Witten-

bergu v Nemčiji. Fotografija te Biblije, ki simbolizira tudi tesno razmerje med svetopisemskimi besedili ter narodnim, kulturnim in civilizacijskim razvojem Slovencev, je objavljena v začetku kataloga. Prikazane pa so tudi fotografije še nekaterih najpomembnejših fragmentov in knjig.

Marjan Smolik poudarja v svojem prispevku z naslovom *Slovenske Biblije*, da po Dalmatinovem prevodu iz l. 1584 pride ob koncu 18. stoletja na vrsto prvi katoliški prevod, ki ga poimenujemo po Juriju Japlju. Sredi 19. stoletja se pojavi t.i. Wolfova Biblija, v petdesetih letih 20. stoletja pa nov prevod, ki ga večkrat imenujemo kar *mariborski*, ker mu je dovoljenje za natis podpisal mariborski, takrat še lavantinski škof Maksimilijan Držečnik, knjige pa so nastajale in bile tiskane v Ljubljani. Podroben pregled slovenske bibliografije in sedanja razstava bogatita to zgodovino z vrsto prevodov in izdaj odlomkov, ki so Slovincem v preteklosti omogočali stik z razodeto Božjo besedo, in to celo pogosteje kot izdaje celotne Biblije.

Pri prevajanju svetopisemskih besedil so sodelovali tudi nekateri pesniki, med njimi Simon Gregorčič. Njegov prevod spokornih psalmov je bil natisnjen šele v *Zbranem delu* leta 1951. Uspešni so bili tudi prevajalci svetopisemskih knjig v Gorici in Trstu. V Gorici je leta 1922 dr. Egidij (to je bil psevdonim dr. Andreja Pavlice) objavil svoj prevod Sirahove knjige z ilustracijami Avgusta Bucika.

Razstava o Biblijah na Slovenskem je v vseh pogledih dogodek, ki nas navdaja s ponosom, veseljem in zadoščenjem. Ogled je zanimiv in koristen za verne ljudi, a tudi za vse druge. Razstava je odprta vsak dan, razen ob ponedeljkih in praznikih, trajala pa bo do 5. januarja 1997.

ČLOVEK - BITJE VERE (6)

ZVONE ŠTRUBELJ

Nekdo je zapisal: "Medtem ko gre do živali direktno k cilju, se človek izgublja po ovinkih; je indirektna žival *par excellence*." Antropolog Erik Erikson je to misel razvil in pri tem takole razmišljal: "Človek je lažniva žival. Je edina žival, ki išče, da bi bila resnična. Izkrivljanje in popravljanje obvladujeta njegovo verbalno in idejno igro. Da bi imel popolnoma trdne vrednote, je prisiljen, da te dve zmožnosti forsira do skrajnosti. Da pa bi pri tem imel še stil, se ima za krono stvarstva."

Medved se za zimo obleče v tople kožuhe, dlake se mu zgostijo in okrepijo, na hitro se skriva v varovalno votlino. Kaj pa človek? Pred golim bitjem, ki ga čuti in otipava v sebi, se zavaruje s tisoč idejami in iluzijami, z resnicami izdelanimi po njegovi meri, z raznoraznimi miselnimi sistemi in ideologijami. To je njegov bivanj-

ski kožuh, ki ga varuje pred pravo in v dno bitja zapisano gotovost, da bo umrl in da svoje končnosti ne more zbrisati ali jo zatajiti.

"Adam, kje si?" S tem vprašanjem Bog išče človeka, ki se je po prvem padcu nekam izgubil. Adam se je skrtil. Začutil je, da je nag, izpostavljen krutim silam narave in vesolja, neurejenim silnicam svoje notranjosti, labilnemu odnosu s svojo družico. Po spoznanju krivde je bil okoli njega priokus smrti, občutek staranja in nelagodja v nekaj harmoničnem "raju", ravnotežju, ki mu ga je dajal sproščen odnos z gospodarjem življenja, Bogom. Od tedaj naprej Adam, kar v poročilu o stvarjenju sveta in človeka pomeni "človek, vzet iz zemlje", išče kako pokriti svojo goloto in ničkoliko oblek si je že našel in sešil, da bi se obvaroval pred ugrizi smrti in niča.

Ali človekova cik-cakova pot kam vodi? Ali se samo povrača h krutemu spoznanju, da je umrljiv in da tu na zemlji zanj ni pravega bivališča? Je njegova govornica, poezija in literatura, umetnost, tehnika in religija le premagovanje smrti, ki jo čuti v kosteh in katere se boji? So vsi njegovi duhovni produkti le dobro izrabljen

čas, ki ga elegantno raztresajo pred grozo smrti?

Marsikdo svoje iskanje smisla in eksistenčni boj konča prav v tem breznu niča, v pasti človekove nemoči pred smrtjo. Prav gotovo so redki ljudje, ki strgajo s sebe kožuh kulturne in civilizacijske obrambe pred grozečim dejstvom smrti in se pustijo sevati njenim uničujočim žarkom. Kdor to zmore, postane blazen in znori. Veliko več je takih, ki pod ta kožuh pogledajo in pri tem ugotavljajo, kako je vendarle tudi ta njihova obleka smiselna. Zrastla se je s človekovo naravo, postala je njegov "habitus", bivanjska navada. Sveto pismo, ki človeka pozna in mu pripozna to, kar je, pravi, da je "grešnik". Toda kot tak ni zapisan smrti, dokončnemu propadu. Bog ga vzljubi in mu vnaprej in urno pripravlja prilžnosti za srečanje z njim. Dovedati mu hoče, da ga sprejme takega kot je. Svojo zadnjo besedo in izraz naklonjenosti mu daje v besedi, delu in življenju Jezusa iz Nazareta, ki je "novi Adam" in pot k novemu ravnotežju s svetom in vesoljem in z Njim, ki je začetek in konec vsake harmonije.

"GORJE CERKVI, ČE OSTANE ZAPRTA V SVOJIH GRADOVIH!"

Tako je prejšnji teden v Trstu izjavil g. Luigi Ciotti, italijanski javnosti znani in družbeno zavzeti duhovnik, ki je svoje življenje posvetil boju proti emarginaciji in mamilom. Velik prijatelj Prodijske, Violanteje, sodnikov Vigne in Casellija, predava po italijanskih mestih od Sicilije do Doline Aoste; v okviru združenja *Libera*, ki ga je ustanovil skupno z vdovo umorjenega sodnika Borsellina in s številnimi sodniki, se zavzema za to, da bi bila zarubljena imovina mafijcev in skorumpiranih v korist potrebnih. Zaradi jasnih razlogov kroži v družbi mož varnostne službe, spi, kadar more, in živi s telefončkom zmeraj v roki.

Prejšnji teden je tržaški dnevnik *Il Piccolo* objavil zanimiv intervju časnikarja Paola Rumiza z njim. Don Ciotti v njem poudarja predvsem to, da se mora začeti boj proti mamilom že v šoli. Trg mamil se je v zadnjem času izredno hitro spremenil, tako da mapa strupov, ki danes do onemoglosti šibijo našo družbo v koreninah, ni nikomur znana. Širijo se sintetična mamila, pojavila se je *ecstasy*, ki povzroča nepopravljive posledice. V enem letu je umrlo zaradi mamil kar 12 tisoč oseb, pretežno mladih, dvakrat več kot leto prej. Poleg tega kažejo preventivne ali zdravstvene službe znake utrujenosti, premalo je razpoložljivih oseb, urniki so omejeni. Hkrati se večja števila bolnikov z aidsom in priseljencev, večja se število psihično krhkih ljudi.

Pa tudi število žrtev mafije narašča. "Zbrali smo 800 tisoč podpisov, da bi bil uzakonjen robež dobrin mafijcev in skorumpiranih," je povedal g. Ciotti, "toda ko je prišel predlog od parlamenta, že se je po poti »izgubila« beseda skorumpiranih." Zgovorno dejstvo. Kaj naj ukrene Cerkev? "Cerkev mora prebivati v času, tam, kjer ljudje živijo," je poudaril g. Ciotti; "preden oznanja Kristusa, mora ustvariti mrežo močnih odnosov med ljudmi."

Tudi šola je lahko privilegirano razgledišče nelagodja mladih, katerih agresivnost in izzivi so pogosto le izraz šibkosti in iskanja pomoči in trdnosti. Najbolj ga skrbijo "tih klici na pomoč" mladih, kot so zaprtost, molk, anoreksija, abulija. Italijanska družba namreč veliko govori o mladih, toda zanje premalo skrbi. "Preveč besed, premalo dejstev." Isto velja tudi za svet ostarelih, ki so velik neizkoriščen potencial. "Bojim se tistih, ki skrivajo svoje nelagodje," je še povedal "don Ciotti", "kajti slabo počutje ni ovira, ampak vir pozitivnih izkušenj." Kdor je namreč izšel iz obrobni stvarnosti, lahko postane izreden vzgojitelj. Znamenje upanja je danes že zavedati se tega in začeti tritati zaveso strahu.

DD

TEDEN ZA ŽIVLJENJE

NOVI POZIVI PROTI SAMOMOROM

MARJAN DROBEŽ

Od 6. do 13. oktobra poteka v Sloveniji t.i. Teden za življenje z mnogimi in najrazličnejšimi prireditvami, ki predstavljajo pomembnost "kulture življenja" v boju proti "kulturi smrti". Kristjani so namreč poklicani, da na tem izredno občutljivem in nevarnem področju s pričevanjem žive in dejavne vere dajo začuti svojo popolno in učinkovito prisotnost.

Slovesnosti in prireditve so se pričele prejšnjo nedeljo na Brezjah, kjer je bila posebna molitvena ura za življenje, združena z molitvijo za duhovno in moralno prenavo slovenskega naroda. Sledilo je slovesno evharistično bogoslužje, ki ga je vodil ljubljanski nadškof msgr. Alojzij Šuštar. V torek je bilo v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani predavanje z naslovom *Bioetika v službi življenja*. Imel ga je msgr. Elio Sgreccia iz Rima, podpredsednik Papeške akademije za življenje in predstojnik Inštituta za bioetiko na Katoliški univerzi Sacro Cuore v Rimu.

Slovesnosti in prireditve se bodo nadaljevale do nedelje, 13. oktobra. Tega dne bo tudi evharistično slavje v župnijski cerkvi v Doljem Logatcu, ki ga bo vodil msgr. Edmond Farhat, apostolski nuncij v Sloveniji. V Tednu za življenje bo na sedežu Gibanja za življenje v Ljubljani začela delovati posvetovalnica "Za življenje". Nudili bodo prostor za prebujanje novega *Da življenju vsem*, ki v težkih življenjskih razmerah ne najdejo moči za takšno odločitev, vsem, ki doživljajo, da je njihovo življenje ali njihovih bližnjih na različne načine ogroženo, vsem, ki iščejo odgovore na temeljna življenjska vprašanja, vsem, ki želijo globlje umevati svoje življenje, priti do temeljne odločitve zanj in iskati pot, kako to odločitev vsak dan uresničevati v vedno večji polnosti.

Medtem v Sloveniji objavljajo razne organizacije, društva in tudi posamezniki nove pozive proti samomorom. V *Novi reviji*, mesečniku za kulturo, je nujen poziv vsem obupanim Slovincem objavil kulturni delavec Vital Klabus. V tem pozivu takole razmišlja:

"Vse Slovence, ki obupujejo in so se znašli na nevarnem robu obstanka, tako da razmišljajo o tem, da bi položili roko nase - in vemo, koliko je takšnih - nujno pozivam, naj ustavijo korak, se zamislijo

in počakajo, zagotovo počakajo in malo potrpijo. Morda je potrebnih samo nekaj trenutkov, nekaj ur ali kak dan, pa se okoliščine že spremenijo, prišle bodo druge misli in naenkrat boste spoznali možnosti, ki jih še malo prej niste videli. Ko pravim, da potrpite, mislim na splošni položaj nove slovenske države. Osamosvojitve je bila velik in vesel dogodek, nato pa so se stvari razvijale tako, da smo vsi bolj ali manj razočarani. Vendar se moramo zavedati dvojnega. Prvič tega, da je to, kar se dogaja, pravzaprav nujno. Formalna sprememba republike v samostojno državo še ni dejanska sprememba bitve in vsebine. Prava sprememba se bo zgodila in se dogaja šele počasi. In drugič tega, da je bilo treba stvari vzeti v roke in jih voditi naprej, čeprav nismo bili pripravljeni na to, čeprav nismo imeli dovolj ljudi in še posebno ne novih ljudi, ki bi lahko ustrezno ukrepali. Današnja oblast je pač takšna, kakršna je bilo mogoče sestaviti iz ljudi, ki so bili na voljo. To so ljudje stare dobe. Jasno je, da mora biti med njimi več nekdanjih kakor novih, ker nov politik, direktor ali funkcionar ne nastane čez noč, prejšnji režim pa je onemogočil razvijanje takšnih sposobnosti celi množici ljudi.

Vendar to ne pomeni, da bodo stvari zmerom ostale takšne. Ne, pred nami je nova doba, ki se začneja že zdaj. Narod bo postavil svojo usodo sam. In vi, ki obupujete, ste del tega naroda, vsak od vas je dragocen člen te celote, ki obsega komaj dva milijona ljudi. Skušajte se tega zavedati. Če storite tisti usodni korak, ne samo izgubite vse in izgubijo vas vaši bližnji in prijatelji, temveč vas izgubi tudi narodna skupnost. In samo pomislite, kaj pomeni za naš mali slovenski narod tako strašno izgubljanje človeške substance, kakršna se dogaja v naši državi s samomorom. Potrpite torej! Z novo dobo se bodo stvari počasi začele urejati. Začnite delati karkoli smiselnega, pomagajte drugim, oprite se na druge. Takšni ljudje vam bodo v oporo, dokler se položaj ne spremeni. Dejanska ureditve socialnih, kulturnih in gospodarskih razmer se bo mogla uresničiti šele počasi. Lahko da se bodo pokazala prva znamenja že kmalu, lahko da bo trajalo malo dlje. Vsekakor pa se bodo pokazala, če bomo vzeli stvari v svoje roke in če bomo sodelovali za skupni namen. In takrat morate biti tukaj tudi vi, potrebovali vas bomo!", je v pozivu proti samomorom še zapisal Vital Klabus.

BESEDA ŽIVLJENJA

28. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

GLAVNA JED NA GOSTIJI ŽIVLJENJA

Na praznik nadangelov Mibaela, Gabrijela in Rafaela, 29. septembra 1978, je svet pretresla vest, da je v Rimu nenadoma umrl papež Janez Pavel I., nekdanji beneški patriarh Albino Luciani, ki je Cerkev vodil samo trinindeset dni. V srca ljudi se je zapisal kot "papež smehljaja". Izžareval je namreč pravo evangelijsko toplino, ob kateri si začutil, da je življenje resnično praznik, če imaš takšno srce. Mati Terezija iz Kalkute je ob njegovi smrti rekla, da bo moral novi papež hoditi po isti poti: da bo moral imeti srce predvsem za uboge, za tiste, ki so lačni kruha, in za tiste, ki so lačni ljubezni, kar je še bujša in še bolj razširjena lakota našega časa. "To se kaže tudi v tem, da je marsikje po svetu uzakonjen splav. Ljudje se bojijo novih povablencev na gostijo življenja." Je dejala mati Terezija. Naš pesnik Simon Gregorčič je pred kakšnimi sto leti zapisal resnico, ki velja tudi danes: "Za vse je svet dovolj bogat in srečni vsi bi bili, če krub delil bi z bratom brat s pri-srečnimi čutili."

Jesus nas v evangeliju svari pred pretirano zaskrbljenostjo, kaj bomo jedli ali s čim se bomo oblekli. "Ali ni življenje več ko jed in telo več kot obleka?" nas sprašuje. Življenje, ki se konča pri jedi, je življenje nižje stopnje; človeku je potreba boljša brana - brana boljše ljubezni, ki je izlita v naša srca. Ta ljubezen se potem presnavlja in sad tega presnavljanja mora biti dejavna medsebojna ljubezen. To je tista svatovska obleka, ki nam velikokrat manjka. Ob koncu evangelija smo slišali, kakšna usoda čaka moža, ki je prišel na svatbo brez primerne obleke. "Telo je več kot obleka," pravi Jezus. Judje v Jezusovem času niso ločevali človeka kot danes mi, ki pravimo, da človek "sestoji" iz telesa in duše (tisti, ki duše ne priznavajo, govorijo o duhu ali o srcu), ampak so človeka smatrali kot bitje, pri katerem je celotno telo podubovljeno, prežeto z božjim dibom. "Telo je več kot obleka" pomeni: telo ni samo posoda duše, ampak je usodno povezano z njo; je orodje vseh naših dejanj, dobrih in slabih. Danes se je uveljavila moda oboževanja ljudi zaradi njihove lepe zunanosti, premalo pa se gleda na to, kaj je v srcih, v dušah. Saj je tudi lepa zunanost božje delo, njegova umetnina, vendar ta umetnina ni bila ustvarjena za to, da bi ostala prazna.

Kaj nam ponuja Bog na gostiji življenja, kamor smo prišli na njegovo povabilo ob sodelovanju naših staršev? Ponuja nam materialne darove - mnoge od teh zaslužimo z delom svojih rok in tudi te zdrave roke pa še bistra pamet so božji darovi. Še več je dubovnih darov: prijateljstvo, tovarištvo, razumevanje, ljubezen, ki smo je deležni in ki jo lahko izkazujemo. To so že veliko okusnejše jedi! Ne smemo pa pozabiti, kaj mora biti naša glavna jed. Jezus je o sebi povedal: "Moja jed je, da izpolnim voljo svojega Očeta." Tudi moja jed je to!

Kaj zabteva od mene Bog, ki me je povabil na gostijo življenja? V stari zavezi je božje zabteve do izvoljenega ljudstva izrazil Mojzes v desetih zapovedih, ki so temelj vseh zdravih in modrih državnih zakonodaj. V novi zavezi pa je Jezus stvar za spomin olajšal, za uresničevanje pa otežil: rekel je namreč, da je vse zapovedi mogoče objeti z eno samo: ljubi Boga in ljubi sočloveka. To je torej naša glavna jed!

OKTOBRSKO OGNJIŠČE

JURIJ PALJK

Te dni prihaja med bralce deseta številka letošnjega letnika mladinskega verskega mesečnika *Ognjišče*. Oktobrska številka ima na prvi strani lepo fotografijo znanega slovenskega misijonarja argentinskega rodu patra lazarista Pedra-Petra Opeke. Z njim so uredniki *Ognjišča* tudi pripravili dolg intervju, saj je Peter Opeka v svetu izredno poznan misijonar, ki že vrsto let uspešno deluje na otoku Madagaskar. Zakaj je iz Argentine, kjer ne primanjkuje revežev, odšel v Afriko, kjer je revnih še več, vam bo v intervjuju sam povedal. V zelo branem pismu meseca tokrat Kaja sprašuje, če ni Bog le iluzija, utopija, upanje za ljudi. Glavni urednik Franc Bole odgovarja tako, da Kaji razloži, zakaj sam veruje. *Ognjišče* se v oktobrski številki spominja tudi novega slovenskega prevoda Svetega pisma in ima zato na več straneh objavljene zapise, v katerih dajejo svoja

mnenja o prevajanju Svetega pisma prevajalci sami. Tako lahko preberemo mnenja akademika Jožeta Krašovca, dr. Marjana Peklaja, prof. Otmarja Črnlogarja in prof. Janeza Zupeta, ki so vsak po svojih močeh prispevali k izrednemu prevodu knjige vseh knjig. V *Ognjišču* je še rubrika *Prijatelji radia Ognjišče* in na koncu tudi obsežnejši spored oddajanja slovenske televizijske mreže TV3. Pogovor s kiparjem Mirsadom Begičem je pripravil Franc Bole, kipar pa govori o umetnosti in nastajanju t.i. ljubljanskih vrat v ljubljanski stolnici, ki jih je kipar napravil pred obiskom svetega očeta v Sloveniji. V *Ognjišču* so seveda tudi zgodbe življenja, zapisi, po katerih je mladinska revija tudi najbolj znana. Tokrat je tu še zanimivo pričevanje o dekletu, ki se je odločilo za misijone; ne manjka pa niti rubrika *Preizkušani bratje*, ki nam mesec za mesecem predstavlja slovenske invalide in je zato vseslovensko zelo pomembna rubrika, saj drugod podobnih intervjujev nimamo. *Slike govorijo* je naslov rubrike, v kateri s sliko in besedo predstavijo pomembne dogodke, dr. Ivan Merlak pa je gost rubrike *Vročna tema*, govori nam o novih volitvah v Sloveniji. Neutrudni Silvester Čuk tokrat piše v rubriki *Obletnica* meseca o Krištofu Ravbarju, ljubljanskem škofu, ki je umrl pred 460 leti. Silvester Čuk je prispeval tudi zanimivo prilogo o papeževem potovanju na Madžarsko, zanimivo predvsem zato, ker Čuku uspev njej povedati bralcu tudi veliko stvari o Madžarski sami in njeni zgodovini, predvsem pa o nastajanju krščanstva v teh krajih. Prav tako Čuk spet predstavlja tri knjige v danes že legendarni rubriki *Priporočamo, berite*, ki jo ureja že od samega nastanka mesečnika.

skem škofu, ki je umrl pred 460 leti. Silvester Čuk je prispeval tudi zanimivo prilogo o papeževem potovanju na Madžarsko, zanimivo predvsem zato, ker Čuku uspev njej povedati bralcu tudi veliko stvari o Madžarski sami in njeni zgodovini, predvsem pa o nastajanju krščanstva v teh krajih. Prav tako Čuk spet predstavlja tri knjige v danes že legendarni rubriki Priporočamo, berite, ki jo ureja že od samega nastanka mesečnika.

*Ognjišče je tudi tokrat zelo bogato, saj ima veliko slikovnega gradiva in seveda tudi več strani, ki so posvečene notranjemu življenju, razmisleku in molitvi. Zanimiva so še pisma mladih, v katerih morda dobimo najboljšo sliko in utrip mladih Slovencev danes. Oblikovno se *Ognjišče* zelo razvija, ni okostenelo. To je gotovo tudi eden od razlogov, zakaj ima tako velik uspeh med mladimi. Po njem pa segajo radi tudi vsi tisti, ki imajo radi slovenske korenine, saj je uredniška politika *Ognjišča* zares dobro zasnovana, niti ena važna obletnica jim doslej še ni ušla in to pove dovolj o podkovanosti urednikov.*

5
ČETRTEK
10. OKTOBRA
1996

POEZIJA VSAKDANJOSTI V GRAFIKAH ZORE KOREN SKERK

SAŠA QUINZI

Prejšnji petek, 4. oktobra, so v prostorih galerije Kato-liške knjigarnice odprli novo likovno razstavo, tokrat grafičnih del Zore Koren Skerk. Umetnico in njena dela je pred pozorno publiko predstavil prof. Joško Vetrlih. Razstava odpira novo likovno sezono, obenem pa je ta tudi prva, odkar se je pripravljali odbor konstituiral v društvo Ars, ki bo v prihodnosti skrbelo za delovanje galerije.

Kot je naglasil prof. Vetrlih, so vsakdajni predmeti, ki nas dnevno obkrožajo in s katerimi "si včasih poenostavljamo ali zapletamo življenje", center umetniškega snovanja Zore Koren Skerk. Domačnost tega sveta pa predstavlja možnost, ki se ponuja umetnici, da se spusti pod površino in razkriva simbolne ter evokativne nabitosti predmetov samih. Odkriva se tako poetična razsežnost preprostih ali tehnično zapletenih človeških izdelkov kot narave same. Čas, ki neprestano teče, pa je že načel ta svet, a hkrati prav čas daje vsakemu predmetu, trenutku, občutku tisti pridih enkratnosti in tisto hrepenenje po lepoti, ki ne mine.

Preprosta vsakdanost torej, ki pa se zliva v izvorne in mikavne grafične liste, izvedene v različnih tehnikah, naj si bodo linorezi, jedkanice, akvatinte, sitotiski ali mešane tehnike. V teh delih je zgoščeno slogovno in tehnično znanje, ki si ga je umetnica nabrala

Z leve: Jurij Paljk, Zora Koren Skerk, kritik Joško Vetrlih

la v dolgih letih delovanja in študija pri nakaterih najboljših umetnikih naše dežele, kot so Nino Perizi, Carlo Sbisà ali Avgust Černigoj, kot tudi na risarski šoli muzeja Revoltelle ali na Mednarodni šoli za grafiko v Benetkah.

Predmeti so na listu prikazani osamljeni, iztrgani od rutinskega okolja, tako da lahko še bolj izstopa njihova večplastna narava. Zagledamo jih v nadrealnem, brezčasovnem prostoru, v katerem včasih obvisijo, včasih pa se iluzionistično širijo, medtem ko so popolnoma vklenjeni v dvo-dimenzionalnost lista. Pogosto je umetnica prevzeta od nekega predmeta, ki ga razčlenja v različne motive; tako nastajajo serije istih predmetov. Grenka je usoda ur, ki ljudem prištevajo trenutek za trenutek; tudi ko odneha njihov enakomerni tik-tak, se neizprosnost minevanja znaša nad njihovo snovnostjo, ki se vidno razkrajja. V "plavi uri"

pa se prefinjena tehnična obdelava, bogatost nizanja detajlov in liričen obris spajajo v poetično in mehko "žensko" silhueto. Nasproti tem je postavljena serija keramik in steklenic, res uporabnih predmetov, ki pa zbujajo zanimanje in radovednost s svojo iskano razporejenostjo v prostoru, izbrano obliko in prosojnostjo barv. Kot da bi se ulovila v mreže spomina, ki jo je priklinal v sedanost, se nam ponuja antična vaza, nepremična na plavem ozadju neba in mreže. Iz antičnega sveta pa pronicajo na površje tudi lik "prednika" in pa fosili, ki so v lastni negibnosti in okostenelosti pravi pomniki preteklosti. V zadnjih serigrafskih delih pa "barva, v mastnih in gostih nanosih, in črta, vijugasta in elegantna", izpostavljata lepoto in barvitost rož in hkrati bolečo bivanjsko stisko, lastno vsakemu življenju.

Na ogled bo do 29. t.m. ponujenih približno trideset grafičnih listov, ki dajejo v pregled večdesetletno umetniško delovanje Zore Koren Skerk; ta najde v tehnični dovršenosti trdno oporo prikupnega liričnega sveta.

RAZSTAVA "IULIA FELIX" V GRADEŽU

Od 21. avgusta do 29. septembra je bila v Gradežu v ul. Dante Alighieri zelo zanimiva razstava o tovoru stare rimske ladje *Iulia Felix*. Odkrili so jo l. 1986 šest milj od Gradeža v globini 15 metrov. Ta predstavlja izredno zanimivost, ker so na njej našli potapljači celoten tovor, kot ga je imela ladja ob brodolomu; tega sestavljajo številni glinasti vrči za vino in olje, t.i. anfore, in mnogo drugih raznovrstnih predmetov. Arheologi so začeli načrtno raziskovati področje morskega dna poleti 1987. Najprej so morali kraj najdbe dobro zavarovati z močno cementno ogrado in ga pokriti s posebno trojno mrežo, da bi preprečili zlonamernežem dostop do ladje. Vse posege arheoloških izvedencev so spremljali s fotografiranjem in filmanjem. Na razstavi so namreč predvajali zgovorno videokaseto, ki prikazuje raziskovalno delo na morskem dnu. Odkrivanje tovora je potekalo in še poteka počasi, saj je ladja z vsem, kar je na njej, prekrita s peskom in usedlinami, izpod katerih pride od časa do časa na dan zanimiv predmet. Vse najdene predmete prinašajo na površje previdno in počasi in nato natančno preučujejo v prostorih bivše gradeške klavnice; tam najprej poskrbijo za odstranitev soli s predmetov, jih označijo in sproti sistematično katalogizirajo. Podvodne arheologe ovira pri delu več dejavnikov, to so kratek čas bivanja na morskem dnu, omejeno število oseb, ki lahko delajo na manjšem področju, otežkočeno komuniciranje med operaterji in ne vedno ugodno morje. Vse posege izvajajo le nekaj mesecev na leto.

Najdeni Pozejdonov kipec

Do sedaj so povlekli iz vode glavni del tovora. Med raznimi najdbami si lahko videl na lepo urejeni razstavi lesen sod, poln kosov stekla, in predvsem številne večje anfore, seveda povečini rekonstruirane, ki so bile v preteklosti tipične posode za prevažanje blaga po morju. Trejino tovora sestavljajo t.i. afriške anfore za olje iz Tunizije, a v njih so našli le ribjo omake, ki jo vsebujejo tudi vzhodno-egejske in velike tripolitsanske anfore na gradeški ladji. Ker so v njih prevažali vino, so njihovo notranjost prekrili s plastjo smole. V drugih manjših anforah so arheologi odkrili poseben pesek, primeren za izdelavo stekla. Poleg dveh vrčev za vodo ali vino in drugih za hrano so odkrili še nekaj krožnikov, bronasto protiutež na tehtnici v obliki Minervinega kipca, bronaste posode, koščeno kocko in druge figure za igranje, leseno škatlico za trnke, svinčeno grezilo, lepo izdelan

bronast trinožni podstavek (z levjimi šapami), denar, obe-ske, krasen kipec, ki predstavlja morskoga boga Pozejdona, kateremu so zaupali varnost ladje, itd. Da bi se tovor ne poškodoval med plovo, je bil ves naslonjen na vejevje in z njim tudi obdan.

Spodnjega dela ladje niso še potegnili iz vode. V kakšnem stanju je ta, ni še znano. Strokovnjaki so sklenili, da pustijo pokritega na dnu čim več časa, da bi se les ne pokvaril. Izvlekli ga bodo iz vode, ko bo pripravljeno ustrezno mesto, ki ga bo dobila ladja v velikem arheološkem muzeju, ki ga gradijo v starem delu Gradeža po naročilu ministrstva za kulturo. Arheologom je vsekakor uspelo do-gnati, da je ladja dolga od 16 do 17 m in široka od 6 do 7 m, njena notranjost pa 2 m visoka. Njeno stanje ni prav slabo, čeprav je ponekod poškodovana zaradi sunkov ob brodolomu. Levi bok je bolj ohranjen. Najdba pa predstavlja pravi kulturni zaklad, ki nam ga je daljna preteklost ohranila do danes. Zelo redki so primeri tako ohranjene ladje v morju, morda dva ali trije v Evropi. Ladja pri Gradežu je bila zgrajena po tipičnem grško-rimskem sistemu, ki je zagotavljal ladji čim večjo trdnost. Njena najdba je v zgodovinskem pogledu zelo pomembna, saj priča o dobro razvitem blagovnem prometu po vodah ob starem rimskem Ogleju. Arheologi so mnenja, da je ladja iz zadnjega obdobja rimske republike ali Avgustove dobe, ko je pretežni del današnje lagune spadal h kop-nemu, preko katerega je vodila rečna pot do pristanišča. Na koncu lahko rečemo, da bomo na postavitve ladje in njene vsebine v primeren in stalen razstavnih prostor prav nestrpnost čakali; to bo okno v časovno oddaljen, a za naše kraje nekoč vsakdanji svet.

EMD

S 1. STRANI

"MOLITE ZAME!"

Papežovo telo ni telo kogarsibodi. To mora priznati vsakdo, četudi ni katoličan in veren. Jaz to govorim kot Žid in ateist... Papežu se moramo zahvaliti, da sploh obstaja. To je eden najbolj svobodnih ljudi v Evropi; del ponovno pridobljene svobode smo dolžni prav njemu! Zakaj toliko sovraštva? S tem da kdo sovraži njegovo telo, v bistvu sovraži vse, kar je transcendentno, idejo, ki je za našo družbo nemogoča in je družba ne prenaša. In potem ves ta svet, vsa ta družba, ki dopušča vse, ki živi brez tabujev: na nasprotni strani pa je papež, ki nas neprestano opominja, da obstajajo svete, tudi prepovedane stvari in nemogoče. Jasno je, da se lahko ne strinjamo z njim. Papež govori iste stvari kot Bataille in Pasolini: obstaja prepovedana stvar in transgresija. Naš čas pa o tem noče ničesar slišati... Nihče tudi ni prisiljen biti katoličan, toda če veruješ, moraš tudi spolno življenje živeti po določenih

zakonih in v danih mejah... Papež se vedno spominja samega srca in bistva evangelijskega sporočila. Gotovo ni nazadnjak! Nikdar ni zahteval človeške družbe brez greha. Vsaj v teh, zanj zelo dramatičnih urah, ga pustimo v miru: pustimo ga v miru, tega velikega papeža!"

Tako o njem ateistični filozof Bernard-Henri Levy. Skorajda nimamo kaj dodati. Morda samo to, da se je svetega očeta v teh urah vredno spomniti v molitvah. Zdravnik prof. Crucitti, ki ga je operiral, je po operaciji izjavil, da je šlo za preprostega slepiča. Vest je zadala močan udarec medijem, ki so po vsej sili dopovedovali, da papež ima raka ali kaj podobnega; hkrati pa ni izključena kaka nevrološka bolezen. Iz vsega sveta še vedno prihajajo voščila. Skupaj z vsemi temu lahko iz srca želimo svetemu očetu čimprejše okrevanje, ker mu že, žal, ne moremo podariti mladosti!

POMEN

PRAVLJICE ZA ŽIVLJENJE

TONČKA KRIŽAJ

"Nekoč je živel mož, ki mu je umrla žena..."

"Davno nekoč, ko so žele še kaj zalegle, je živel kralj, ki je imel same lepe hčerke. Najmlajša pa je bila tako lepa, da se je še sonce začudilo, kadar ji je pogledalo v obraz. In sonce je videlo že marsikaj..."

"Nekoč je živel čevljar, ki je..."

"Babi, povej mi, povej mi pravljico!"

"Saj vidva pa živita kot v pravljici!"

"No, kaj takega se pa lahko zgodi samo v pravljici!"

Nekoč smo vsi verjeli v pravljico. Z zaverovanimi očmi in brez diha smo sledili pripovedovanju, ko je "žaba hotela spat v kraljicini svileni postelji." Tedaj je kraljično pograbil črn bes. Pograbila je žabo in jo z vso silo zabrisala v steno... Žaba se je spremenila v prekrasnega mladeniča. Zaljubita se. Poročita se. In srečno živita do konca svojega življenja.

Pravljica je resnica iz sive davnine. Resnica, ki za nas odrasle to ni več. Otrokom pa se svetijo oči in mi v njih vidimo, da pravljici popolnoma verjamejo. In tudi v našem srcu je nekaj lepega ob veselju otrok.

Pravljica je čudežnost, ki je mi odrasli ne dojemamo več, otrokom pa je popolnoma samoumevna. Pravljica za svojo

verodostojnost ne rabi časa, v katerem se dogaja, ne kraja, kjer se je zgodila. Pravljica se lahko dogaja vedno in povsod. Tudi v naši družini, tudi v našem življenju. Nekoč... vedno... povsod... nekeje...

V pravljici je oboje: dobro in zlo. Zlo se prikrade in hoče uničiti dobro. A dobro nazadnje vedno premaga zlo. Ljubezen premaga sovraštvo. Ljubezen se žrtvuje in zmaga.

V pravljici se ponavljajo določena števila: kar pravljica števila jim pravimo. "Živeli so trije bratje." "V kočici je živelo sedem palčkov." "V votlini je živelo dvanajst razbojnikov."

Pravljica je skrivnostna. Ne vemo, zakaj so stvari popolnoma drugačne, kot bi pričakovali. Nihče ne pove, zakaj mlada žena molči sedem let, četudi ji jemljejo otroka za otrokom. A na koncu - včasih čez mnogo let - se vse skrivnosti razjasnijo.

Mnogokrat so stvari postavljene na glavo. Tisti, ki je tepček, reši vse probleme. Pаметen sin se vrne praznih rok. Pametni se izkaže za nemočnega, naivni tepček pa najde zlato jajce in reši vso družino.

Pravljica se vedno odziva na isti način. Če kaj spustimo ali zgrešimo, nas otroci opominjo: "Ne, tako je prav!" Da. Pravljica je vedno ista. Čarobna ostaja ravno v svoji neoprijemljivi, nadčasovni, neprostorski istosti. Pravljica je iz večnosti.

DALJE

NOBEL / WISLAWA SZYMBORSKA

TUDI NA KOSTANJEVICI RAZSTAVA PREVODOV SV. PISMA

Tudi v Novi Gorici so počastili izreden dogodek novega izida Sv. pisma, tako da so v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici priredili razstavo nekaj najstarejših in zanimivih prevodov, ki jih hranijo v samostanski knjižnici Stanislava Škrabca. Upoštevati pa so morali prostorsko stisko, saj je bilo na razpolago le devet vitrin, v katerih so predstavili samo 64 knjižnih izdaj, ki so nastala od 16. do 18. stoletja.

Najstarejši tisk, ki je vzbujal veliko zanimanje obiskovalcev, je dvojezični primerek *Biblije* iz l. 1592. Gre za grški in latinski prevod Nove zaveze, ki je izšel v Kölnu; natisnila ga je tiskarna Birckmann, založil pa Arnold Mylius. Kostanjeviški izvod je bil last Carla Guardija (ali Suardija) ter je podpisan z njegovo ekslibristično formulo (*Sum ex libris*), ko je kasneje dragocena knjiga prišla v drugo last, pa je dodan podpis *Ex libris P. Eustachii*. Ta izvod je datiran še s staro obliko rimskih števil, in sicer: CIC, IC in XCII.

Zanimanje je nadalje vzbujal izvod Sv. pisma v malem foliju, ki je visok 35 cm. Natisnjen je bil v Benetkah l. 1576. Krasijo ga lepi lesorezi. Iz začetka 17. stoletja je izdaja Davidovih psalmov z dvojezičnim besedilom, latinskim in hebrejskim. Kraj tiskarne je podan v latinščini (*Refelenquii*), ta izdaja pa je izšla l. 1608.

Na ogled je nadalje bila *Biblia Sacra*, tiskana v Benetkah l. 1714. Tudi ta ima zelo lepe lesorezne ilustracije. Posebno zanimiva je Nova zaveza v sirskega jezika z dodatnim latinskim prevodom, ki je l. 1717 izšla v Luqduhi Batavorum. Treba jo je listati od leve proti desni. Razkošna je *Sacra Biblia* v štirih debelih knjigah. Izšla je v Benetkah pri tiskarju in založniku Pezzana l. 1747. Samostanski knjižnici na Kostanjevici jo je daroval dobrotnik in mecen Vatta, ki je kot darovalec vpisan še na številnih drugih knjigah in v knjižnici Stanislava Škrabca.

Na razstavi so prevladovali prevodi Sv. pisma v nemščino in italijanščino. Posebnost so gotovo furlanski prevodi.

M.

PRVA DAMA POLJSKE POEZIJE

A. D. ANTONI

Nobelovo nagrado za književnost bodo podelili decembra v Stockholmu, a nas je ime letošnje nagrajenske po odločitvi švedske kraljeve akademije prijetno presenetilo že te dni. V krog poljskih literarnih ustvarjalcev, ki jim je bilo to pomembno priznanje že namenjeno (H. Sinkiewicz, W. S. Reymont, Cz. Miłosz), stopa velika dama sodobne poljske poezije Wislawa Szymborska.

Novica je priložnost, da sežem po njeni drobni knjižici verzov, s katero sem preživljala delovno leto v njenem Krakovu. Še pred tem smo veličino njene poezije odkrivali študentje slavistike ob pripravi večera sodobne poljske poezije. In čeprav v slovenščini (še) nimamo njenega knjižnega prevoda, lahko ob maloštevilnih, a zelo delavnih slovenskih polonistih to tudi z nestrpnostjo pričakujemo. V slovenskem prevodu nam je njene pesmi približala že prof. Rozka Štefanova, ko je pred leti

ob pesnični sedemdesetletnici objavila del njenega pesniškega opusa v literarni reviji *Sodobnost*. V briljantnem prevodu izvenjivo pesmi Szymborske tudi v "prevajalskem dnevniku", posthumni knjigi literarnega zgodovinarja in prevajalca dr. Toneta Pretnarja. Pesnico pa najdemo tudi v publikacijah *Vilenica 86*

in *Vilenica 87*, ko je z drugimi literarnimi ustvarjalci sodelovala na tem srečanju srednjeevropskih literarnih ustvarjalcev.

Avtorica številnih pesniških zbirk je svoji prvi objavljeni pesmi dala pomenljiv naslov *Iščem besedo*, saj so njene lirске izpovedi poglobljeno iskanje preciznosti besede. Izbrušena pesniška govorica prehaja v poseben tip eksistencialne refleksije, ki v meditaciji išče vez s kulturo in naturo. *Vprašanja, zastavljena sebi* (1954) je njeno največkrat omenjeno zgodnje delo, ki podaja filozofska razmišljanja o moralnih vprašanjih našega časa, o posamezniku, njegovi odtujenosti in osamljenosti v sodobnem svetu. *Ljudje na mostu* (1986) je novejšo delo, v katerem širina opazovanja spreminja navidezno banalnost v globlji smisel. Vse oblike bivanja so poimenovane kot utrjeni optimizem na reki minevanja, a posameznik je kaplja, brez katere bi te reke ne bilo.

Dar opazovanja in veselje do poimenovanja sta rdeča nit vse njene poezije, ob tem pa jasnost in pronicljivost ter neizbrisljiva ironija.

"ČISTO VSAKDANJE STVARI"

JURIJ PAJJK

Čisto vsakdanje stvari je naslov knjige, ki jo je izdala slovenska založba Družina. Njena avtorica je dr. Metka Klevišar, med Slovenci izredno dobro poznana zdravnica. Njena priljubljenost je dosegla višek, ko so jo lansko leto proglasili za Slovenko leta.

Knjiga je zbornik njenih drobnih zapisov, ki jih je dr. Klevišarjeva objavljala v *Družini*. Tednik jih je izdal, ker je bilo po teh premišljevanjih izredno povpraševanje. Gre za po obsegu kratke sestavke, v katerih zdravnica razmišlja o vsakdanjih težavah vseh ljudi. Vsako razmišljanje je napisano zelo preprosto, saj obravnava skoraj vedno kako vsakdanjo stvar, vanjo pa avtorica vpleta veliko življenjske modrosti in globoka razmišljanja.

Urednik Družine dr. Janez Gril je v uvodu zapisal, da je bilo po zapisih dr. Metke Klevišar veliko povpraševanje in da so se ljudje na uredništvo jezili, ko je dr. Klevišarjeva po treh letih nehala pisati svoja razmišljanja.

Od kod ta veliki uspeh razmišljanj dr. Metke Klevišar? Mislim, da ne bom pogrešil, če bom zapisal, da je vrednost takih zapisov predvsem v preprosti izbiri življenjskih tem, v veliki poštenosti in skromnosti dr. Klevišarjeve, ki ne deli poceni nasvetov, ampak o vseh, tudi zadnjih stvareh, piše iskreno in pošteno, preprosto, za vsakogar razumljivo in dojemljivo. Dr. Metka Klevišarjeva se je specializirala v onkologiji, se pravi, da je že več kot dvajset let v službi za rakom obolenih ljudi. V ta namen je tudi ustanovila društvo *Hospic*, ki ima namen

skrbeti za na smrt bolne ljudi in za njihove sorodnike, saj so večkrat prav ti bolj potrebni pomoči in razumevanja kot pa umirajoči. To povem zato, da bi lažje spoznali in razumeli dr. Klevišarjevo, ki piše tudi o bolnikih; starost imenuje še starost in smrt še smrt, ne izmika se torej tistim temam, ki jih naša družba poriva na rob našega vsakdanjega doživetja, se zanje ne zmeni ali pa jim daje celo čudna imena. Tako v naši družbi postaja starost *tretja življenjska doba*, rak postaja *huda in neozdravljiva bolezen* itd. Vsega tega v zapisih dr. Klevišarjeve ni, saj se avtorica iskreno loteva vsakdanjih težav človeka, pa naj bo to samo sosedski odnos ali pa odnos med terminalnim bolnikom, kot se učeno reče umirajočemu, in njegovimi najbližjimi. Druga velika odlika njene pisanja in razmišljanja je njen izredno preprosti in vsem razumljivi slog, ki ga oplemeniti s poštenostjo. Nikdar ne boste v njenih zapisih našli *tuje učenosti*, če lahko tako poimenujemo skrivanje znanstvenikov za učene izraze in tujske. Preprosto in vsem razumljivo govoriti brez nepotrebnih velikih besed in z veliko mero ljubezni do sočloveka: to je pravilo dr. Klevišarjeve.

Prav to je odlika njenih skromnih zapisov, za katere si gotovo tudi sama ni mislila, da bodo naleteli na tak odmev med bralci. Res pa je, da je danes izredno malo ljudi, ki pišejo o domovih za ostarele, mladih in na rob porinjenih, o smrti in tistem, kar dela naše življenje na videz neznosno, a je vseeno del našega vsakdanjika.

Knjigo priporočam vsem tudi zaradi izrazitega nemožiranja avtorice. Dr. Klevišarjeva namreč nikogar ne obsoja, ne moralizira in se ne postavlja na noben govorniški oder, od koder bi delila nasvete. Nasprotno, odlika njenih zapisov je prav v njeni mirnosti, tistem sporočanju o stvareh, o katerih se danes ali molči ali pa preveč kriči, stori pa zelo malo. Zares dobro branje.

Črto je objavljeno daljše razmišljanje o Radiu Trst A, ki izraža zaskrbljenost nad stanjem in usodo tržaške radijske postaje.

Skupaj z *Mladiko* je izšla tudi njena mladinska priloga *Rast* na osmih straneh. Od prispevkov v tej prilogi velja omeniti uvodnik Maile Ozbič o težavah slovenskega klasičnega liceja v Trstu, poročilo Nadje Ronceli o letošnji Dragi mladini, intervju Neve Zaghet z uredniki glasila tržaških skavtinj in skavtov Jambor ob njegovi 25-letnici in intervjuju Jadranske Cergol s Francesco Simoni in Martinom Maverjem, dvema zamejskim udeležencema seminarja o waleški manjšini v Veliki Britaniji. I.Ž.

SPOMIN NA PROF. ANTONA TRSTENJAKA

"Človek se v doživljanju sreče in nesreče predstavlja pred svetom kot svojevrstno, izpostavljeno, ekstatično bitje, ki se v svojem težišču in središču nagiblje prek telesne postave in onstran sedanjosti." To so besede Antona Trstenjaka, ki so razmišljanje o človeku med srečo in nesrečo! Pa le eno izmed tolikih, v katerih se slovenski krščanski mislec dotika človeka in vseh njegovih stisk in senčnih ter sončnih trenutkov. V tem je tudi prav gotovo med slovenskimi misleci tisti, ki je teorijo najlepše približal praktičnemu, vsakdanjemu življenju in udeleževanju človeka.

Slovenska filozofija je še relativno mlada, saj segajo njeni začetki v polovico prejšnjega stoletja. Prvi slovenski filozofski avtor, ki je pisal v slovenskem jeziku o filozofiji, je bil dr. Frančišek Lampe tudi ustanovitelj Doma in sveta. Za njim oz. ob njem pišejo dr. Anton Mahnič, prof. Aleš Ušeničnik, prof. France Veber - da omenjam le najvidnejše predstavnike naše polpretekle filozofske misli. Gotovo je še mlajša med znanostmi te vrste psihologija, čeprav je že Lampe napisal *Duše-slovje, veliko znanstvenih del pa ji je namenil Veber*. Prav gotovo pa je zlasti slednja doživela prav z Antonom Trstenjakom višek. Naše stoletje pozna sicer še druge pomembne slovenske psihologe (*Rostohar, Brumen, Pečjak* idr.). Tudi solkanski mislec in psiholog Klement Jug je veliko obetal, pa mu je tragična smrt v gorah pretrgala načrte.

Ni seveda namen tega zapisa kak *excursus* slovenske filozofije in psihologije, še manj pa teologije. Vse te vede imajo sicer v našem pravkar preminulemu mislecu vrednega naslednika in ustvarjalnega nadaljevalca.

Rad bi se tu spomnil na osebno odnos do našega pokojnega misleca. Ta je imel do zamejstva lep in ustvarjalen odnos, večkrat je predaval tako v Trstu kot v Gorici. Slednjo je obiskal kot predavatelj akademskega društva SKAD. Tako sem se na kratko seznanil z njim in mu povedal, da sem profesor filozofije na slovenskih višjih srednjih šolah. Omenil sem mu tudi težave s teksti v slovenskem jeziku, ki jih je zelo malo. Tako mi je prof. Trstenjak malo kasneje poslal svoja skripta zgodovine filozofije, ki sem jih nato tudi sam delno uporabljal pri svojem učnem delu. Prav tako sem po posredovanju prof. Trstenjaka začel prejemati zanimivo slovensko teološko revijo, ki so jo pisali v glavnem mladi bogoslovci.

Naj zaključim ta zapis še z eno mislijo Antona Trstenjaka o človekovi končni usodi, ki razodeva vso njegovo globoko naravnost na absolutno transcendenco. Tako piše naš avtor: "Sedaj pa ugotavljamo povrhu vsega, da je v človeku več ko človek. Človek ni samo sin očetov, marveč obenem sin človekov, ki ni iz krvi ne iz poželenja mesa ne iz volje moža, ampak iz Boga."

ANDREJ BRATUŽ

MLADIKA ŠT. 8

diko in glas. Bruna Pertot nadaljuje z opisom domačih rastlin in sadežev, ki so jih v preteklosti naši ljudje veliko uporabljali: tokrat govori o barkovljanski slivi. Zatem *Mladika* objavlja spominske članke o pokojnih Izidorju Predanu in Salvatoreju Venosiju ter o tržaškem škofu Lovrencu Bellomiju. Objavljeno je tudi razmišljanje misijonarja Jožeta Cukaleta o Medugorju. Nova *Mladika* vsebuje tudi več literarnih in likovnih ocen izpod peresa Magde in Martina Jevnikarja ter pesmi; avtorji letih so Miša Shaker, Jože Cukale in Anka Petričević. Proti koncu naleti-

mo na poročilo o delovanju knjižnice Dušana Černeta. Tradicionalnega intervjuja iz sklopa *Slovenci za danes* tokrat ni, pač pa so prisotne običajne *Mladikine* rubrike *Mogoče bi vas zanimalo vedeti, da...*, *Pod črto*, *Antena* in *Čuk na Obelisku*. V rubriki *Pod*

Že nekaj časa je v kioskih nova, 8. številka tržaške revije *Mladika*. Naslovna stran je fotografski kolaž nekaterih najpomembnejših slovenskih prireditelj, ki so bile septembra v zamejstvu. Prve štiri strani z uvodnikom vred so povezane s študijskimi dnevi Draga 96. Uvodnik z naslovom *Multikulturalnost: med naravno stvarnostjo in politično računico* načena vprašanje multikulturalnosti. Dalje zasledimo nekaj odmevov na Drago, objavljen pa je tudi sklepni del predavanja prof. Pavleta Merkuja *Slovenščina, matica naše narodne identitete*, ki je te študijske dneve sklenilo.

V nadaljevanju lahko beremo novelo Barbare Simoniti *Pesem za Evri-*

OB NOVI KRIZI V TKB

SMO ZAMEJCI NEDORASLI ALI OMEJENI?

ANTEK TERČON

Ko sem bil otrok in sem radovedno spraševal odrasle o kaki "važni" zadevi, mi sploh niso odgovorili ali so me zavrnili, češ to ni zate. Nekaj podobnega mi je prišlo na misel pred dobrimi desetimi dnevi, ko sem poslušal poročila radia Koper in Devano Jovan o kritičnem stanju TKB ob sklepu, da brescianska banka zapušta partnerstvo ob hudih finančnih težavah našega osrednjega bančnega zavoda.

Zaman sem pazljivo poslušal poročila naše radijske postaje in zaman sem pazljivo bral naš dnevnik, da bi zasledil vsaj kratko novico o tem, zame izredno važnem dogodku, saj med drugim gre tudi za delovna mesta približno 200 zaposlenih. Pa nič! Pravzaprav je Primorski poročal o izrednem uspehu brescianske banke (ne vem, zakaj bi nas njen obračun zanimal, če je nimamo za partnerja naše TKB) in v oklepaju omenil novico, da so iz dobička črtali vsoto nad 40 milijard, katero so imeli še vloženo v družbenem kapitalu TKB.

Treba je bilo počakati, da se je tržaški dnevnik Il Piccolo na široko razpisal o ponovnih težavah naše banke,

da so se oglašili naš radio in z obširnimi člankom tudi osrednji slovenski dnevnik Delo ter stranka Slovenske skupnosti.

Zamejci, ki nas po vsej verjetnosti zanima, kako je z našimi ustanovami, smo tako morali čakati, da nas z (realnim?) stanjem seznanijo tuja sredstva javnega obveščanja. Takrat mi je prišla na misel opomba odraslih: "To ni zate, saj tega ne razumeš! Ko boš zrasel, ti bomo že obrazložili."

Žalostno je, da nas še danes naši "voditelji" imajo za nedorasle! Ali je res, da moramo resna in celo tragična dogajanja, ki se nas neposredno tičejo, izvedeti po italijanskih ali mednarodnih medijih? Pošteno (vsaj po mojem) bi bilo, da bi nas o resničnem stanju (takem, kakršno pač je) vsaj obveščali za to postavljeni (in plačani).

Ob koncu naj izrazim iskreno željo, da bi se vse težave naših ustanov (vključno z bančnimi) rešile čimprej in čimbolje; odgovorni pa naj pokažejo vsaj toliko poguma in ponosa, da nas o takih in podobnih težavah pravočasno obveščajo, saj gre končno za dobrobit celotne manjšine!

Pa brez zamere.

SE PRINC THURN UND TAXIS POSLAVLJA OD DEVINA?

Devinski grad z razvalinami starega gradu, G.B. Pironi, 1639

Pred nekaj meseci se je v italijanskem krajevnem tisku razširil glas, da namera va devinski princ Karel Aleksander Thurn und Taxis prodati grad, ki ga je podedoval od svojih prednikov. Tedaj je princ uradno zanikal te glasove, zdaj pa se je razširil glas, da sta grad kupila italijansko ministrstvo za kulturno dediščino in dežela Furlanija-Juljska krajina. Za grad bodo seveda odšteli izredno visoko vsoto, govorijo o 25 milijardah, kar pa ni pretirana vsota, če pomislimo, kolikšna je kulturna in zgodovinska vrednost gradu in ostalega posestva. Vprašanje zase je, kaj bo z izredno dragocnim arhivom, ki doslej ni bil dostopen javnosti, in

prav tako z bogato knjižnico ter drugimi umetninami, ki so jih devinski principi zbrali v stoletjih. V novem devinskem gradu, ki so ga zgradili Walseejevci, so nato živele rodbine Hoferjev, Torre-Valassina, Hohenlohejev in nato Thurn und Taxisov.

Zdaj naj bi v devinskem gradu dobil svoj dokončni sedež Jadranski zavod Združenega sveta. Ljudje se sprašujejo, kje je razlog, da se je sedanji princ odločil za prodajo rodbinskega premoženja. Kaže, da so k temu prispevali načrti za izgradnjo plinskega terminala SNAM pri Tržiču in izredno visoki stroški za vzdrževanje gradu.

Namen te pobude je "fidelizirati" tržaške kupce in po-

PREDVAJANJE KOROŠKEGA FILMA

TUDI NA TRŽAŠKEM SO SE ZAČELI KOROŠKI DNEVI

IVAN ŽERJAL

S predvajanjem filma *Backup - Slovenska beseda na Koroškem* so se v ponedeljek, 7. oktobra, tudi na Tržaškem pričeli Koroški kulturni dnevi na Primorskem.

Film so v ponedeljek predvajali opoldne na liceju *France Prešeren*, zvečer pa v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev, ki je tako začelo tudi svojo novo sezono. O njem sta spregovorila producent in snemalec Miha Dolinšek in režiser Marijan Sticker.

Film *Backup - Slovenska beseda na Koroškem* so posneli lani. Glavno zaslugo za to imata Koroška dijaška zveza, ki je film posnela, in *Film Mladje*, ki ga je proizvedel. Načrt so pripravljali osem mesecev, snemanje pa je trajalo tri tedne. Film so nato montirali na Dunaju. Pri načrtu je sodelovalo okoli dvesto ljudi in to brezplačno. Nekateri, sta dejala Dolinšek in Sticker, so se vozili tudi 50-60 km, da bi prišli na kraj snemanja. To pa tudi ni bil edini film, ki so ga posneli na Koroškem v zadnjih letih. Od leta 1991 so namreč posneli že več filmov, v glavnem kratkih. Delo je bilo v javnosti sprejeto na različne načine: na Koroškem ga je nemška stran skorajda ignorirala (obstaja tudi nemška verzija), Slovenci so ga bili sicer veseli,

Film so najprej predvajali na liceju F. Prešeren (Foto Kroma)

a ne pretirano (pač en film več), morda tudi zato, ker na Koroškem ni filmske tradicije. Zunaj Koroške, na Dunaju in v Nemčiji, pa so film *Backup* sprejeli z navdušenjem in mu podelili tudi nekaj nagrad.

O čem pa je govor v tem delu? Kot pravi že sam naslov, prikazuje film razvoj slovenske besede na Koroškem od naselitve Slovencev do današnjih dni. V bistvu je film razdeljen v dva dela: prvi del govori o razvoju književnosti od ustoličenja karantanskih knezov

in prvih zapisov v slovenščini do pojava t.i. bukvnikov, nastanka celovške Mohorjeve družbe in življenja Slovencev na Koroškem med obema vojnama. Drugi del govori o sodobnih slovenskih likovnih in literarnih ustvarjalcih na Koroškem danes. Tako so predstavljeni npr. Janko Messner, Milka Hartman, Andrej Kokot, Florjan Lipuš, Gustav Januš, Maja Haderlap in drugi ter njihova dela. Posebnost filma je v njegovi nekonvencionalnosti, saj so se ustva-

rjalci poslužili zelo izvirnega pristopa do zgodovine koroških Slovencev in njihove književnosti.

Ostale prireditve na Tržaškem v okviru Koroških dnevov bodo v soboto, 12. oktobra, in v ponedeljek, 14. V soboto bo ob 18.30 v Peterlinovi dvorani klasični koncert, ki ga bosta oblikovala pianist Toni Kernjak in flavtist Kristjan Filipič. Ob 20.30 bodo v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah nastopili skupina *Lipa* prosvetnega društva v Velikovcu, tamburaši Slovenskega prosvetnega društva v Št. Janžu in družina Blažej iz Galicije. V ponedeljek pa bodo zvečer ob 20.30 v Peterlinovi dvorani predstavili organizirano šolstvo na Koroškem in izobraževalne ustanove koroških Slovencev. Ob tej priložnosti bo tudi na ogled razstava dvojezičnih učbenikov in drugih pripomočkov. Referent bo dr. Miha Vrbinč.

Kot smo že napisali na začetku, je bil to tudi prvi ponedeljk večer nove sezone DSI. Tudi naslednji večer bo posvečen Koroškim dnevom, medtem ko se bodo člani društva v nedeljo, 13. oktobra, odpravili na izlet v slovensko Istro. Kot vodič jih bo spremljal znani istrski družbeni in kulturni delavec Milan Gregorič.

DO 12. OKTOBRA

NOVA POBUDA ZA REŠITEV KRIZE TRŽAŠKEGA TRGOVINSKEGA SEKTORJA

Odbor *Trst, trgovina in razvoj (Trieste Commercio e Sviluppo)*, katerega ustanovni član je tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje, je v odgovor na krizo trgovskega sektorja (zlasti na Tržaškem) dal pobudo za organizacijo široke reklamne in marketinške akcije: *Trieste City Club*.

Ta je namenjena kupcem z onstran meje in tudi s Tržaškega. Trgovinska zbornica v Trstu sodeluje pri tej pobudi z znatnim prispevkom, a pri tem se morajo v prvi vrsti angažirati sama podjetja. SDGZ vabi vse člane, ki imajo trgovine, da preberejo pogoje za vpis in da pristopijo k tej pobudi. Interesenti se lahko javijo v tajništvo združenja, kjer bodo dobili informativni material, ali kličejo zastopnike reklamnih agencij, ki zbirajo prijave, najkasneje do 12. oktobra 1996.

Namen te pobude je "fidelizirati" tržaške kupce in po-

večati obiske slovenskih in hrvaških odjemalcev. Klub bo povezoval na stotisoče možnih kupcev: vseh 130.000 lastnikov kartic za bencinske bone v tržaški pokrajini ter vse italijanske in tuje kupce, ki nimajo kartic za bencin in so zaprosili za vpis v klub. Morebitni kupci bodo lahko koristili te usluge: udeležbo pri natečaju, telefonsko tajništvo za storitve klientom, ugodnosti pri parkiranju, dogovorjeni

menjalni tečaj, konvencijo *Tax-Free*, vključitev v *T for You*, ugodnosti pri obisku razstav in muzejev. Vsi odjemalci, ki bivajo v tržaški pokrajini in v tujini, bodo lahko sodelovali pri velikem nagradnem natečaju, ki se bo končal 31. decembra 1996.

Za promocijo pobude *Trieste City Club* je predvidena velika reklamna akcija v Trstu, Sloveniji in na Hrvaškem, s številnimi oglasi v tisku, po radiu in TV. Poleg tega bodo delovali posebni

tiskovni uradi v Trstu, Ljubljani in Zagrebu z namenom, da bi se čimveč o tem objavilo v krajevnem in tujem tisku. Kdor se želi vključiti v to akcijo, naj pokliče zastopnike agencij *Multimedia* (tel. 311777) in *Julia Pubblicità* (tel. 362957). Članarina znaša 290.000 lir na obrat (in 70.000 lir za davke pri natečaju) ter omogoča za redne člane: objavo imena obrata, naslov in predstavitev artiklov, ki jih prodaja, v katalogu, ki ga bodo široko in brezplačno delili po Sloveniji in v Hrvaški; reklamno gradivo; brezplačno koriščenje vseh uslug, namenjenim članom kluba, za tuje kliente; udeležbo pri nagradnem natečaju do 31. decembra 1996; dodelitev nagrad v nakupnih bonih za 130.000 lir; reklamne kampanje v Sloveniji in Hrvaški; prisotnost imena obrata v omrežju internet. Podporni člani bodo lahko koristili prednosti in pravice rednih članov in še: dodatno nagradno dotacijo za prodajni obrat v višini 1.000.000 lir; šest reklamnih strani v katalogu ter posebne reklamne oglase v osrednjih slovenskih in hrvaških občilih.

DEVIN / ZAČETEK KULTURNE SEZONE

LIKOVNE UMETNINE FRANKA ŽERJALA IN GORICA V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI V DEVINU

V Devinu so se v četrtek, 3. oktobra, obnovili kulturni večeri na sedežu devinskih pevskih zborov. Gosta sta bila slikar Franko Žerjal in prof. Lojzka Bratuž.

V sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo so zbori priredili odprte likovne razstave del Franka Žerjala in predstavitev knjige prof. Lojzke Bratuž *Gorica v slovenski književnosti*. Na večeru je sodeloval tudi Dekliški zbor *Devin*, ki je pod vodstvom Hermana Antoniča zapel tri pesmi.

Na stenah sedeža devinskih zborov je torej svoja najnovejša dela razstavil Franko Žerjal. Po rodu je sicer Tržačan, ki pa že veliko let živi v Gorici. Tokrat je predstavil dejansko dva cikla v mešani tehniki, ki se med seboj vsebinsko razlikujeta. Umetnika in njegovo delo je predstavil likovni kritik prof. Joško Vetrh, ki je med drugim dejal, da je prvi

cikel prepojen z močno simboliko in da v njej skuša Žerjal prikazati "probleme sodobnega človeka, neprenehoma zapletenega v kompleksnost lastnega življenja". V teh kompozicijah se Žerjal ob čisto abstraktnih motivih včasih odloča za reliefno upodobitev nekaterih figur (ptice, ribe, nebesna telesa, fosili) in z izrazito simboliko priključuje pozornost gledalca. Drugi cikel pa je Vetrh označil za odmik od monokromatskega slikanja "h kolorističnemu upodabljanju, ki je v glavnem upodabljanje kraške pokrajine in njene motivike. Kraški pejsaži v raznih letnih časih mu nudijo nove možnosti za izrazito igro barv." Ugotavlja tudi, da "v delih drugega cikla pride do izraza predvsem avtorjeva razpo-

Prof. Lojzka Bratuž, avtorica zbornika

loženjska slikarska govornica, v katero se posrečeno izlivajo izkustva tistih impresionističnih in postimpresionističnih tokov, v katerih je bolj razviden razvoj k določenim oblikam liričnega abstraktnega slikanja.

Žerjalova dela vsekakor močno nagovorijo obisko-

valca razstave, ker odražajo pozitiven in bogat ustvarjalčev notranji svet. Razstava bo odprta do 17. oktobra, ob delavnikih od 17. do 19. ure in ob praznikih od 10. do 12. ure.

Kot rečeno, so na večeru predstavili tudi knjigo *Gorica v slovenski književnosti*, ki je izšla v spomin na tisočletnico prve pisne omembe Gorice. Knjigo in avtorico prof. Lojzko Bratuž je predstavila odbornica Goriške Mohorjeve družbe prof. Marija Češut, ki je poudarila predvsem kulturni in zgodovinski pomen te izdaje. V njej je Bratuževa po temeljitem uvodu predstavila pesnike in pisatelje, ki so pisali o Gorici. Gradniku, Lovrenčiču, Ludviku Zorzutu, Kocbeku, Zori Saksida, Ljubki Šorli in drugim je Gorica navdihnila verze, med pisatelji pa je Češutova opozorila na Bevka, Budala, Preglja, Vugo, Gregorčiča, Narteja Velikonjo, Lokarja in seveda Rebulo ter Pahorja. Sama avtorica je spregovorila o vzgibih, ki so jo vodili pri sestavljanju antologije, in je opozorila tudi na likovno opremo knjige, ki je delo Franka Žerjala. Večer je bil tako zaokrožen.

M.T.

OBVESTILA

TRST. Slovenski visokošolski sklad *Sergij Tončič* obnavlja letno nagrado *Dr. Frane Tončič*, ki ima namen vzpodbuditi visokošolce, pripadnike slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu. Nagrada v znesku dveh milijonov lir je namenjena diplomski študiji s področja humanističnih oz. eksaktnih ved, ki naj bi pomenila obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in s katero je kandidat sklenil univerzitetni študij v enem od rokov akademskega leta 1994/95. Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije do 31. oktobra 1996 Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20/I. Predložena dela bo obravnavala komisija, ki ji bo predsedoval prof. Pavle Merku; februarja prihodnjega leta bo sledila nagraditev.

TRST SSG. Slovensko stalno gledališče razpisuje **abonma 96-97**. Vpisovanje novih abonentov od četrta, 3. oktobra, dalje pri blagajni Kulturnega doma od 10. do 14. ure, telefon 632664.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi na izlet in v prijetno družbo v soboto, 19. oktobra. V Štanjelu si bomo ogledali zanimivo Spacalovo galerijo, po kosilu pa bomo odpotovali v Ajdovščino na ogled nove Pilonove razstave. Vpisovanje v trgovini *Fortunato*, ul. Paganini 2 v Trstu, do torika, 15. oktobra. Izlet bo ob vsakem vremenu.

ČESTITKE

Novi glas iskreno čestita novoporočencema **MANICI MAVER IN MIJTI PETAROSU** ter jima želi sreče polno skupno življenje.

DAROVI

ZA BEGUNSKE otroke v Ajdovščini: A.C. 50.000; N.N. 200.000; M.G. 40.000.

ZA CERKEV v Zgoniku: za oltarno sliko M. Vodopivec in V. Žigon 100.000.

ZA CERKVENO streho v Nabrežini: Pahor N. 100.000; poročenci Bosticco-Martini 150.000; Pinica B. 50.000; Marcicci 50.000; Stepančič 25.000; Bergamasco 15.000; Pertot A.A.I. 300.000; Jazbec 100.000; N.N. 60.000; A.N. 150.000; Jazbec 100.000; Bandelj S. 50.000; N.N. 10.000; družini Golemac in Caharija v spomin na pok. Ivanko Vitez 150.000; Alba 20.000; N.N. 60.000; Zandomeni v spomin na Marijo Doria 50.000; Caharija A. 100.000; Abrasmarmi 50.000; družina Drašček namesto cvetja na grob pok. Emi Pertot 50.000; Ušaj S. 150.000; Kakeš 100.000; ob krstu Andreja N. 200.000; N.N. 50.000; N.N. 75.000; Rudež 20.000; Modenato 20.000; Vitez 120.000; Doria 70.000; Vera in Zdravko Caharija 200.000; Zuliani 100.000.

IZ NABREŽINE

V NABREŽINI OBNAV-LJAJO CERKVENO STREHO

Pred dobrim mesecem so bila poverjena obnovitvena dela nabrežinske cerkvene strehe zidarskemu podjetju A. Nicoli iz Ronk po predloženih načrtih arhitekta A. Falconija iz Nabrežine. To v soglasju s škofijskim dovoljenjem in z župnijskim svetom. V ta namen se v župniji že dalj časa zbirajo potrebna denarna sredstva za kritje stroškov. Doslej je denarna nabirka po družinah dosegla že štiri milijone lir. Nekaj bodo tudi črpali iz prihrankov v banki, računajo pa tudi na posebne prispevke ustanov.

V zadnjem času se je župnijska skupnost poslovila od štirih svojih članov: gre za prerano umrlo Marijo Doria, za Emo Pertot, eno najstarejših vaščank (dočakala je 90 let), za Ivanko Vitez, ki je veliko let skrbela za pogrebe, in za Albina Catto-narja.

V nedeljo, 29. septembra, pa so Nabrežinci praznovali izdajo 100. številke

Dela so stekla...

župnijskega lista *Srečanje*, ki izhaja že dvajset let. Jubileja so se spomnili pri maši, ki ji je pred cerkvijo sledila družabnost.

MLADA ŽRTEV NESREČE

UMRL PRILJUBLJENI LOJZKO

ERIK DOLHAR

V nedeljo, 6. t.m., je ob zori izdihnil 25-letni Andrej Pertot -Lojzko s Kontovela. Umrli je za posledicami prometne nesreče, ki se je pripetila ob 4. uri zjutraj na mokrem cestišču Furlanske ceste le kilometer stran od njegove rojstne hiše na kontovelskem klancu, ki reže *Ključ*. Andrej ni stanoval več doma, zato se je po večeru v družbi domačih prijateljev vračal proti Trstu, kjer je zadnje čase prebival. Njegovo vrnitev domov pa je prekinilo dostavno vozilo, v katerega se je Lojzko baje zaletel iz še ne povsem pojasnjenih razlogov. Njegovi prijatelji, ki so se le malo kasneje vračali iz mesta, so povedali, da mladenič kljub hudim udarcem ni bil na mestu mrtev, temveč je njegovo srce prenehalo biti kasneje v katarski bolnišnici. Tragedija je, da sedaj Lojzko-ta ni več med nami in da bo kontovelska in proseškadružba le s težavo zapolnila vrzel, ki jo je priljubljeni domačin pustil za sabo.

Andrej je že od mladih nog gojil košarko pri doma-

čem *Kontovelu*, kjer je bil njegov oče Marjan dolga leta predsednik in nato požrtvovalni športni delavec. Oče in sin sta bila duša in telo takratnega društva, h kateremu sem se tudi sam pridružil sredi osemdesetih let. Drobni Andrej je imel težave z astmo, zato je aktivno košarko zapustil po nekaj letih. Vedno pa je bil prisoten v prvi vrsti na vsakovrstnih družabnostih domačih krajev, predvsem tam, kjer je bilo treba komu priskočiti na pomoč. Že nekaj let je delal v trgovini *Tecnoutensili* na Opčinah, kjer so ga poznali kot živahnega, a vestnega in delavnega mladeniča. Njegov oče, Marjan Pertot, je bil dolga leta tajnik deželnega poslanca stranke Slovenske skupnosti od časov dr. Draga Štokerja dalje. Marjan je bil najprej knjižničar v Narodni in študijski knjižnici, sedaj pa urejuje knjižnico Dušana Černeteta, zato je širšemu krogu ljudi dobro znan. Njemu in njegovi družini naj gre iskreno sožalje našega uredništva.

UTRINKI

LOTERIJA

30 dobitkov v korist nove župnijske dvorane: od avtomobila, motorja, divana, televizije do kanarčka in jagnjeta. 10.000 listkov je bilo treba prodati po Goriškem in Tržaškem. Največjo zaslugo za prodajo je imelo naše društvo *Hrast*. "Kupite hrastovo listje..." Nedeljsko žrebanje je bilo veselo, pa tudi moka, saj so nekateri prodajalci izgubili "bloketi". Finančno nadzorstvo je bilo velika sitnost, pa tudi "veseloigra". "Kje je župnik?" je iskal med številnim občinstvom na športnem prostoru. "Hočem župnika!" - "Jaz sem!" - "To ni noben župnik!" Bil sem seveda v poletni vročini v srjaci... "Tudi če vam ne ugajam, sem le župnik!" - "Pazienza!" In lotili so se pregledovanja listkov: cela gora! "Hočem eno gospodično!" je klical finančni nadzornik, ko so mu ponudili pijačo! Za svojo ženo pa se ni zmenil... Utrujenim sodelavcem so postregli s pršutom... "Pršut je dober, a loterija je svinjarija!" je brundal nadzornik. Končno se je začelo ob eni po polnoči žrebanje.

(B+B)

Konec glasbenih popoldnevov

V nedeljo, 6. oktobra, so se na Repentabru zaključili letošnji 15. glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe. V polno zasedeni repentabrski cerkvi je najprej nastopil trobilni kvintet glasbene šole iz Sežane, ki je izvedel *Intrada Alessandra Orologia*. Zatem je nastopila skupina *Gallus Consort*, ki so jo tokrat sestavljali: Marco Podda-sopran, Peter Birner-cink, Vanja Pedronetto-violina, Dina Slama-orge in Irena Pahor-viola da gamba. Skupina je izvedla dela Giovannija Paola Cime (dve sonati ter skladbe *Exaudi Domine*, *Benedicam Dominum* in *Adiuro vos*), Isaaca Poscha (skladbe *Ecce Dominus veniet*, *Veni Sancte Spiritus* in *Gaudet in coelis*) in Vinka Jeliča (*Ricercari*). Zaradi pomanjkanja prostora bomo daljši zapis objavili prihodnjic.

ZAČELI SO SE KOROŠKI KULTURNI DNEVI NA GORIŠKEM

IVA KORŠIČ

Kulturne vezi med koroškimi rojaki in primorskimi zamejci se pletejo in utrjujejo že veliko let. Vsakoletne prireditvene izmenjave, ki jih prirejajo ZSKP iz Gorice, SP iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca, so se že spremenile v ustaljeno konstruktivno tradicijo. Tako so lani naša društva obiskala Koroško, letos so pa njihova prišla k nam v goste.

V soboto, 5. oktobra, je gostovala Lutkovna skupina KPD Šmihel. Najprej se je predstavila učencem (med njimi so bili tudi nekateri starši in mlajši bratci in sestrice) osnovne šole O. Župancič v ul. Brolo, isto jutro je igrice ponovila v župnijskem domu A. Gregorčič v Štandrežu.

Siv, deževen dan se je takoj spremenil v pisano paletu mavričnih barv, ko so spretni, mladi lutkarji (skoro vsi gimnazijci) s svojimi ljubkimi, mehki lutkami podali s pro-

fesionalno natančno uglajenostjo (režijo je vodil Marjan Bevk) zgodbi *Leteči Žabon*. Poslušalci so z velikim užitkom spremljali poučno basen o napihjenem, domišljavem žabonu, ki se ne meni za prijateljske stike z ostalimi prebivalci mlake in se hoče naučiti leteti. To mu z napihovanjem nekako uspe. Svojo neverjetno večino razkaže na predstavi, na katerih nastopi z ubranim petjem tudi žabji zbor, kresnice pa v sugestivnem ozračju zaplešejo ob zvokih pesmi *Večerni zvon*. Žabon je prepričan, da bo poletel na luno, Mars..., a prav takrat se silovito razpoči. Iz sinjih višin pade v rjavo blato in... že je tu nauk in seveda pristrčno ploskanje za mlade šmihelske izvajalce, ki se že šest let (v društvu imajo kar tri lutkovne skupine!) uspešno ukvarjajo z lutkarstvom (večkrat so igrali v domačih vaseh in v Sloveniji), ki je res očarljiva veja gledališke umetnosti in privlačuje mlajše in starejše.

Sovodenska ZKB: izlet na Brione

Zadružna kreditna banka v Sovodnjah je v nedeljo, 29. septembra, organizirala za člane in prijatelje izlet na kvarnerske otoke Brione. Na povabilo se je odzvalo nad dvesto ljudi, ki so z avtobusi najprej odšli v Trst, kjer so se vkrkali na ladjo Marconi in z njo odpluli do Brionov. V pristanišču na Brionih so jih čakali turistični vodniki, ki so jim v triurnem izletu prikazali zanimivosti in obrazložili zgodovino otokov. Ogledali so si tudi muzej, posvečen bivšemu voditelju Jugoslavije Titu, ki je bil velik ljubitelj Brionov in je imel tam svojo počitniško rezidenco. Sedaj so Brioni narodni park, ki pa še ni ves odprt javnosti, saj ima na njih tudi hrvaški predsednik Tudman svojo rezidenco. Na otoku so se sovodenski izletniki seznanili tudi z zgodovino znanega lastnika Brionov Paola Kupervizerja, ki je tam zasadil bujno rastje. S posebnim turističnim vlakom so si nato ogledali otok in znameniti park Safari, v katerem je ogromno eksotičnih živali z vsega sveta. Ogledali so si zanimivosti iz rimskih časov, arheološki muzej, oljko, staro nad 1600 let, cerkev sv. Germana in rimsko mesto, ki je v zalivu Veriga. Po dobrem kosilu v hotelu Neptun so sovodenski izletniki spet odšli na ladjo in izredno zadovoljni odpluli proti Trstu. Med plovbo so navdušeno prepevali slovenske narodne pesmi. - R. DEVETAK

Krvodajalci: nočni pohod v Sovodnjah

V soboto, 12. t.m., bo v Sovodnjah približno tri kilometre dolg nočni pohod-baklada, ki ga pripravlja Združenje prostovoljnih krvodajalcev sekcije iz Sovodnj v sodelovanju z občinsko upravo, kulturnimi in športnimi organizacijami ter s šolskimi in župnijskimi ustanovami. Začetek nočnega pohoda z lučkami bo ob 19.30 izpred Kulturnega doma v Sovodnjah. Vpisnina za pohod stane dva tisoč lir, izkupiček pa bo namenjen za gradnjo stavbe "Via di Natale 2" pri Onkološkem centru v Avianu blizu Pordenona. Hiša bo nudila brezplačno gostoljubje sorodnikom bolnikov in bolnikom, ki so na zdravljenju za rakastimi obolenji v Onkološkem centru v Avianu. Prireditve bo potekala ob vsakem vremenu, sodelovala pa bo tudi godba na pihala Kras iz Doberdoba. Organizatorji priporočajo, naj pridejo otroci in spremstvu staršev ali pa odraslih oseb. Za vse udeležence bo po pohodu na organizacijskem prostoru "paštašuta". Toplo vabljeni!

SPET JE IZŠEL PASTIRČEK

TO JE PRVA ŠTEVILKA PRIJUBLJENE OTROŠKE REVije V TEM ŠOLSLEM LETU.

ŽE PRVI VPOGLED VANJO RAZODEVA USPEŠEN NAPOR, DA BI BIL PASTIRČEK ČIM LEPŠI, ČIM BOLJ ZANIMIV IN UPORABEN. GOTOVO PA JE IZREDNO BOGAT.

Ob državni cesti, ki pelje od Gorice proti Trstu, že stojijo na križišču v Paljkišču glavni zidovi 11 metrov široke in 7,5 metrov dolge stavbe, v kateri se bodo pod varstvom fatimske Matere božje končno lahko zbirali verniki iz zaselkov Boneti, Mikoli, Hišarji, Paljkišče, Ferletiči, Brni, Vižintini in Devetaki. Skoraj petdeset let je že minilo, odkar je po razmejitvi jameljski župnik g. Bernard Špacapan prvič maševal v Dolu in začel razmišljati o gradnji cerkve, ki bo končno zagledala luč spomladi prihodnje leto.

V ponedeljek je bila v kapeli, urejeni v prostorih bivše osnovne šole, najprej maša, ki jo je daroval sedanji jameljski župnik g. Anton Prinčič; ob njem so somaševali sedanji župnik v Opatjem selu Lukan in bivša opajška župnika Vinko Černigoj ter Kazimir Humar. Po maši se je na gradbišču kljub dežju zbrala lepa množica ljudi; prisotni so bili ne le domačini, ampak tudi ljudje od drugod, ki se zavedajo pomena dogodka. Med uglednimi gosti naj omenimo senatorja Darka Bratino, predsednico SSO Marijo Fer-

POLOŽEN TEMELJNI KAMEN CERKVICE V DOLU

Ponedeljek, 7. oktobra 1996, bo ostal za kraško vas Dol pomemben datum: na dan Rožnovenske Matere božje je bil blagoslovljen in položen temeljni kamen za dolga leta pričakovano cerkvice.

Nadškof Bommarco in Emil Vižintin ob temeljnem kamnu cerkvice

letič, predstavnike goriškega pokrajinskega vodstva SSK in kar nekaj duhovnikov. Pred obredom blagoslovitve nas je Božja beseda spomnila, da je vsako delo zaman, "če Gospod ne varuje hiše." Po berilu, ki ga je prebral dekan g. Anton Lazar, je goriški nadškof p. Antonio Vitale Bommarco v krajšem nagovoru poudaril, da je od cerkve-stavbe pomembnejša Cerkev-skupnost kristjanov, vcepljenih v Kristusa in zgrajenih na Njem, ki je naš pravi temeljni kamen. Priprave so bile dolge, je povedal, mnogo je bilo pravnih ovir in konkretnih te-

žav. Pohvalil pa je kleno voljo posameznikov, predvsem krajana Emila Vižintina, čigar zavzetost je igrala odločilno vlogo. Po blagoslovitvi kamna, v katerega so položili pergament z nadškofovimi podatki, je spregovorila predstavnica župnijskega sveta Anica Frandolič, ki se je pristrčno zahvalila pokojnemu župniku Bernardu Špacapanu, očetu zamisli. Nato se je še Milko Vižintin zahvalil prisot-

nim, nadškofu, doberdobski občinski upravi in vsem, ki so omogočili, da se končno "uresničujejo dolgoletne sanje".

Prisrčna domača družabnost, ki je sledila uradnemu delu slovesnosti, je pokazala, kako lahko upravičeno upamo v to, da bo na vogelnem kamnu, ki je bil postavljen v ponedeljek, zrastle lepa župnijska skupnost.

DD

SPOMENKA HRIBAR, UTRUJENOST PRED VOLITVAMI

V novi jubilejni petnajsti sezoni srečanj z avtorji v goriškem Kulturnem domu je bila v četrtek, 3. oktobra, gostja lepo obiskane večera Spomenka Hribar. Predavateljica je na začetku poudarila, da želi biti to, kar bo povedala o predvolilnem času v Sloveniji, njeno osebno gledanje, skupek hipotez in domnev politologinje in sociologinje, ki trenutno gleda na politiko od zunaj. Hribarjeva je povedala, da so Slovenci v času pred volitvami v državni zbor *utrujeni*. Razlogi za to naj bi bili napor in izčrpanost zaradi spremembe sistema z osamosvojitvijo, prevelika pričakovanja, socialne težave (lastninjenje ipd.). Poleg tega je kritično ocenila sedanjo vladno kot nesposobno zadostiti potrebam te utrujene nacije. "Preveč se poudarja videz (frenetično hitenje v zvezo NATO in evropske integracije)," je rekla, "premalo je pomenljivih simbolnih dejanj (zadostiti tistim, ki so bili v prejšnjem režimu izločeni)." Zamujenih priložnosti je bilo veliko, storjenih napak tudi, predvsem v zunanji politiki. Sploh pa je prišlo na večer do izraza dejstvo, da je mati-

čna država, še vedno premalo pozorna do zamejcev in zdomcev, ki bi lahko bili dragocena podpora; vlada nima pravega občutka za celoten slovenski živelj. Zaradi naše številčne majhnosti pa je to pravi zločin nad nami samimi, kajti ne-združeni Slovenci z večjo lahkoto podlegajo asimilaciji.

Na številna izzivalna vprašanja in pripombe prisotnih je Spomenka Hribar označila Janeza Janšo, čigar politiko analizira v svoji knjigi *Svet kot zarota*, za pripadnika "skrajne desnice", ki se obnaša s sovražstvom in totalitarno do nasprotnika-komunizma. Podčrtala pa je, da ocenjuje Janševo politiko, njegov način mišljenja in njegovo "tehnologijo boja za oblast", noče pa stigmatizirati ali demonizirati njegove osebe.

Na koncu je povedala, da ima kljub utrujenosti Slovencev končno le zaupanje vanje, saj smo trdoživ narod. Volitve so torej pred vrati; čeprav volilna kampanja ni ostra, kot bi si lahko bilo pričakovati, se vendar čuti napetost. In prenaša se tudi v zamejstvo.

DD

RUPA-PEČ: IZLET NA STARO GORO

Prosvetno društvo in MePZ Rupa-Peč sta tudi letos povabila naše ljudi na romanje, tokrat na Staro goro. V začetku novega delovnega leta namreč izprosimo milost za delovanje na cerkvenem in kulturnem področju. Zadnja nedelja v kimavcu, 29.9., nas je obdarila z lepim vremenom. Poln avtobus veselih prijateljev je ob molitvi rožnega venca in petju kmalu prispel do cilja. Ker je bilo romarjev na Stari gori res veliko in od vsepovsod, smo se strnili okrog oltarja v kapeli ob poti. Tanja in Valentina sta prebrali berili. Zborovska pesem je ubrano donela pod vodstvom Tanje, tudi ostali romarji so navdušeno prepevali naše ljudske cerkvene pesmi. Takoj po maši smo se odpeljali v dolino in nadaljevali pot do Podbovesca. Med potjo smo se seznanjali z zgodovino rojakov v Beneški Sloveniji. Med kosilom "pri Škofu" in nato v Landarski jami nas je domačin g. Božo v živi in melodiozni beneški govoricu popeljal skozi

čas v svet čedermaške vztrajne ljubezni do naših ljudi in vsega, kar skupno ustvarjajo in za kar trpijo. Predsednik g. Ivo se je zahvalil g. Božu. Obenem smo čestitali gospe Emi in gospodu Jošku za 35. obletnico poroke, ki sta jo slavila 30. septembra. Predsedniku smo se končno pridružili v čestitkah solistki gdč. Mirjam ob njenem rojstnem dnevu. Pesmi, ki je spremljala vsa voščila njej, Maraževima in Beneškim Slovencem, so z užitkom prisluhnili vsi navzoči. Med vračanjem smo se nekajkrat ustavili za nakup gibanic, jabolk; obiskali smo prijaznega predsednikovega prijatelja in njegovo gostoljubno družino v bližini Spetra Slovenov. Tudi tu je govorica pesmi združila vse v eno družino. Bogati dan romanja in kulturnih stikov smo sklenili pod domačo cerkvijo v Rupi, kamor sta nas povabila ga. Ivanka in g. Darko ob sinovi poroki z veselim spoznanjem, da se tudi pri nas s skupnim prizadevanjem in delom marsikaj da prebuditi v novo, rodovitno in lepšo prihodnost.

ŽU

Umrla je Marčela Fajt-Devetak

30. septembra je v Trstu nepričakovano umrla Marčela Fajt-Devetak v 57. letu starosti. Kako je bila priljubljena, je pričal njen veliki pogreb v četrtek, 3. oktobra. Veliko sorodnikov in prijateljev se je od nje že poslovilo v Trstu, veliko ljudi jo je tudi spremilo v domače Sovodnje, kjer je pogrebni sprevid pričakala množica ljudi. Pri cerkvenem obredu, ki ga je opravil g. Marjan Markežič, je prepeval ženski cerkveni zbor Skala iz Gabrij. Marčela je bila zavedna Slovenka, v mladosti je prepevala v domačem zboru in sodelovala v domačem društvu. Poročila se je Markom Devetekom in odšla v Trst, kjer se je dobro vživela v tamkajšnjo slovensko skupnost. Z možem sta imela dva sinova, Robija in Igorja. Rada je zahajala v cerkev. Za seboj je pustila veliko vrzel. Na njeno željo so jo pokopali na domačem pokopališču.

PREDSTAVIJO JO ŠE PRED KONCEM LETA

V GORICI V PRIPRAVI BOGATA KNJIGA O 90-LETNICI BOHINJSKE ŽELEZNICE

Na Vogrskem bodo predstavili 28. oktobra Humarjevo knjigo o solkanskem mostu.

Nad petnajst piscev sodeluje pri sestavi zajetne knjige, ki bo pri založbi *Edizione della Laguna* izšla še pred koncem leta v Gorici o Bohinjski železnici, katere 90-letnico praznujemo letos. Knjiga bo služila kot poučni tekst tudi ob razstavi o Bohinjski železnici, ki bo prihodnje pomlad na gospodarskem razstavišču v Gorici. Zajela bo eno celo halo razstavišča in bo sodila v sejem o potovanju in prehrani v Srednji Evropi. Pri sestavi knjige sodelujejo v glavnem italijanski pisci, nekateri spisi pa bodo delo slovenskih ter avstrijskih. V različnih časovnih obdobjih je namreč Bohinjska železnica (Italijani ji pravijo *Ferrovía Transalpina*, Nemci pa *Wocheinerbahn*) pripadala različnim železniškim upravam, še danes pa, čeprav skoro v celoti teče po slovenskem ozemlju, zanima tudi Italijo in Avstrijo. Tako razstava kot knjiga stanašli sponzorja v Goriški Hranilnici.

Uvodne besede so izpod peresa Pia Nodarija, profesorja na tržaški univerzi. Carlo Donato objavlja spis o razvoju železnic v Avstriji, Roberto Casanova pa tistega o

"Kamniti velikan na Soči"

razvoju železnic na območju Trsta in Gorice. Marko Waltritsch objavlja pisanje o tej železnici bodisi v slovenskem časopisu kot v raznih knjigah. Isti avtor nas podrobneje seznanja z dogajanjem ob Bohinjski progi v času 1. in 2. svetovne vojne. Alberto Luchitta nas seznanja s tem, kar so na začetku stoletja pisali italijanski viri o tej železnici. Kakšna je bila vožnja po tej progi tik pred 1. vojno, pa nam pove Cesare Quaiat. O načrtih za nove železnice na Goriškem v tridesetih letih piše Roberto Carollo, Marina Bressan pa objavlja neke literarne spise o tej progi. Kakšne lokomotive so na tej železnici vozile v raznih časih, nam pove Fulvio Forti, ki z Robertom Casanovo nam pojasni tudi, kakšno je bilo upravljanje te proge. Gorazd Humar piše o zelo zanimivi zgodovini sol-

kanskega mosta, Leandro Steffè pa o tržaškem železničarskem muzeju. Kakšna je bila arhitektura železniških poslopij na tej progi, nam pove Rossella Fabiani. Mirjam Kastelic iz uprave Slovenskih železnic piše o bodočih perspektivah proge, ki ji danes pravijo Soški koridor; Manfred Schuch iz dokumentacijske knjižnice avstrijskih železnic pa nam razkriva avstrijske poglede na to progo. Zaključuje Alessandro Puhali, ki piše o turističnih aspektih te železnice v sedanjem času.

V tem jubilejnem letu bo kmalu predstavitev zajetne knjige inž. Gorazda Humarja o solkanskem mostu z naslovom *Kamniti velikan na Soči*. Monumentalno delo bodo predstavili na slovesnosti 28. oktobra v dvorcu Vogrsko. (MW)

DAROVI

V SPOMIN na Pepija Sirka daruje H.S. za Novi glas 50.000, za Zavod sv. Družine 50.000 in za Katoliški dom 200.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Tatjana in Marino ob srebrni poroki 150.000; Ema in Jožko ob 35. obl. poroke 50.000; starši ob poroki sina Renca Devetaka 100.000; druž. Devetak, Rupa 44, namesto cvetja na grob Lutmana 50.000 lir.

ZA MPZ Rupa-Peč: Tatjana in Marino ob srebrni poroki 200.000; starši ob poroki Renca Devetaka 100.000; Ema in Jožko ob 35. obl. poroke 50.000.

ZACERKEV v Gabrjahu: Guerini Massimiliano ob poroki 50.000; N.N. 10.000; Milka Černic za nove sveče 50.000.

ZA CERKEV na Peči: N.N. 120.000; namesto cvetja na grob Milke Cijan Prinčič sestra Stefanija ter Oskar in Valerija 150.000; v isti namen Romano z družino 50.000 lir; namesto cvetja na grob tete Milke Anica Malič 50.000, druž. Malič, Peč 14/A 50.000, Dominik Kovic, Peč 41 50.000; namesto cvetja na grob pok. Milke Cijan Prinčič Danila in Danilo 50.000, Romano z druž. 50.000 lir.

ZANOVOCERKEV v Dolu: N.N. 2.000.000; N.N. 1.000.000.

ZA MIPZ Vrh sv. Mihaela: druž. Fantin 46.000; starši ob krstu Sabine Solinas 100.000.

ZA NOVI glas: namesto cvetja na grob pok. Milki Cijan por. Prinčič druž. Kovic iz Podgore 50.000 lir; Pavla Rijavec, ZDA 75.000 lir.

ZACERKEV sv. Ivana: namesto cvetja na grob Olge Bertossi Bratuž Dora in Irena 50.000; v spomin na pok. Suzano Rožič vd. Humar otroci z družinami 200.000; druž. Koren Marassi namesto cvetja na grob pok. Suzane Rožič 200.000 lir.

ZA LAČNE po svetu: S.G. 200.000; Š.P. 250.000; namesto cvetja na grob pok. Stanku Baši prijatelj Miljo 50.000 lir.

ZA SLOV. misijonarje: Š.P. 250.000; N.N. 1.000.000; N.N. 40.000 lir.

ZA GORIŠKE skavte: namesto cvetja na grob Marčele Fait Devetak Adrijana in Julko Čaudek 50.000 lir.

ZA KATOLIŠKI dom: v spomin na Viktorja Prašnika Rudolf Mlakar 100.000 lir.

OBVESTILA

IJUDJE DOBRE volje so v ljudo naprošeni, da se pridružijo čiščenju Katoliškega doma in njegove okolice. Javijo naj se kar v domu pri g. Marjanu.

ZA OTVORITEV, 19. t.m., prosimo dobre žene, da prinesejo domače pecivo.

SVETOVNA MISIJSKA nedelja bo letos v nedeljo, 20. oktobra. Za to priložnost izide *Misijonska nedeljakot* priloga NG. Naprošamo dušne pastirje, da prilogo pravočasno dvignejo na naši upravi.

KULTURNIDOM. V petek, 11. oktobra, bo ob 20.30 v Kulturnem domu celovečerni koncert Noneta Brda, ki ga vodi Radovan Kokošar.

ABONMAJSKA SEZONA SSG. Slovensko stalno gledališče bo letos uprizorilo v Gorici sedem predstav. Prva predstava letošnjega abonmaja, Millerjeva *Razbito steklo* režiji Dušana Mlakarja bo na sporedu v ponedeljek, 21. (red A), in torek, 22. okt. (red B), v dvorani Kulturnega doma s pričetkom ob 20.30. Vpisovanje abonmajev v Kulturnem domu vsak dan od 10. do 13. ure in od 15.30 do 18. (tel. 33288).

JAZBINE. V nedeljo, 13. oktobra, se bo letnik 1938 iz Števerjana spomnil svoje vrstnice s. Mihelangele v cerkvi Marije Pomagaj na Jazbinah z mašno daritvijo ob 11.30. Vabljeni vsi znanci in prijatelji.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
GORICA, DREVORED 20. SEPTEMBRA 85

BLAGOSLOVITEV IN OTVORITEV

SLAVNOSTNI GOVOR
GLASBENE TOČKE
RAZSTAVA DEL SLOVENSkih ZAMEJSKIH LIKOVNIKOV

SOBOTA, 19. OKTOBRA 1996, OB 16. URI

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

OB OTVORITVI KULTURNEGA CENTRA
LOJZE BRATUŽ

PRI BELEM KONJIČKU

Opereta Hansa Müllerja in Erika Charella
Glasba Ralph Benatzky
Prevod: Joža Ambrož

Izvajajo:

SOLISTI Alenka Slokar, Nadja Fabris, Mirjam Pahor, Dušan Kobal in Martin Srebrnič
IGRALCI Dramske skupine Štandrež in Odra 90
PEVCI ZBOROV Hrast iz Doberdoba, F.B. Sedej iz Števerjana, Štandrež, Rupa-Peč, Podgora, Mirko Filej, Lojze Bratuž in gojenci SCGV Emil Komel
OTROŠKI ZBOR iz Doberdoba
PLESNA SKUPINA Urška iz Nove Gorice
GODBA NA PIHALA Vasilij Mirk s Proseka
MLADINSKI ORKESTER, ki ga sestavljajo glasbeniki iz dežele Furlanije-Juljske krajine in Slovenije.

Režija Emil Aberšek

Dirigent Hilarij Lavrenčič

SLAVNOSTNA PREDSTAVA:

sobota, 19. oktobra 1996, ob 20.30
v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž
Drevored 20. septembra 85 - Gorica

PONOVIITVE:

nedelja, 20. oktobra 1996, ob 17.30
četrtek, 24. oktobra 1996, ob 20.30
sobota, 26. oktobra 1996, ob 20.30
nedelja, 27. oktobra 1996, ob 17.30

PREDPRODAJA VSTOPNIC OD ČETRTEKA, 17. OKTOBRA,
V KATOLIŠKI KNJIGARNI V GORICI

RAZSTAVA FOTOGRAFSKEGA MATERIALA O BOHINJSKI PROGI

V petek, 27. septembra, so v avli poslopja občine Nova Gorica svečano odprli razstavo fotografskega materiala o bohinjski FS. Dr. Petronio je dolga leta raziskoval zgodovino te proge, južnega odseka t.i. *Transalpine*. Proga je povezovala Češko s Trstom od postaje Češke Hudšjovice do postaje Trst-Sv. Andrej. Ravno v teh dneh je bil pred 90 leti, in sicer 30.9. 1906, aktiviran karavanški odsek te proge, malo prej pa, 19. 7. 1906, bohinjski odsek od Jesenic do Trsta. Ta pomembni jubilej bo med drugim obeležila tudi knjiga dr. Petronia, ki bo v kratkem izšla v Trstu pri založbi Italo Svevo. Pri izbiranju gradiva so bili dr. Petroniu v veliko pomoč železničarji vozlišča Nova Gorica, sodeloval pa je tudi Železniški muzej SZ iz Ljubljane. Dr. Petronio je izbral zelo veliko

fotografskega materiala, več kot ga je mogoče objaviti v knjigi; zato se je odločil za posebno razstavo, ki jo je omogočila občina Nova Gorica skupno s SZ. Na okrog 450 fotografijah je prikazana Karavanško-bohinjska proga (ki jo nekateri imenujejo tudi goriška), ki je zanimiva ne samo zaradi pisane pokrajine, skozi katero se vije (prek alpskih dolin, furlanske nižine, kamnitega Krasa do morja), temveč tudi z železniškega in zgodovinskega aspekta. Največje občudovanje vzbuja slavni solkanski most s 85 metrov dolgim kamnitim lokom čez zelenomodro Sočo, ki je še danes najdaljši kamniti most na svetu.

Otvoritvi razstave so med drugimi prisostvovali slovenski konzul v Trstu prof. Tomaž Pavšič, novogoriški občinski tajnik Marino Bastjančič in vodja Železniškega muzeja Slovenskih železnic prof. Mladen Bogič. Razstava bo na ogled od 7. do 19. ure do 11. oktobra.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
SLOVENSKA PROSVETA - TRST
KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA - CELOVEC

KOROŠKI KULTURNI DNEVI

PIREDITVE NA GORIŠKEM

PETEK, 11. OKTOBRA, ob 19.30 - Komorna dvorana
Katoliškega doma: Koncert mladih koroških umetnikov,
Kristijan Filipič - prečna flavta, Toni Kernjak - klavir.

NEDELJA, 13. OKTOBRA, ob 17. uri - župnijska
dvorana v Števerjanu: Komedija *Poročni list*, igrajo
člani KPD Planina iz Sel v režiji Francija Končana.

KULTURNO DRUŠTVO SABOTIN - ŠTMAVER

vabi

v soboto, 12. oktobra 1996, ob 20.30 v prostore
bivše osnovne šole v Št mavru na

PREDSTAVITEV DOKUMENTARNIH FILMOV
Matjaža Pintarja

SABOTIN in LANDARSKJE JAME

Isti večer bo

ODPRTIJE RAZSTAVE Z NASLOVOM

KOMPOZICIJE SUHIH ROŽ

Dore Maraž

v nedeljo, 13. oktobra

7. JESENSKI POHOD NA SABOTIN

ob 9. uri zbiranje v Št mavru in pohod na Sabotin, kjer bo
sv. maša ob razvalinah cerkve sv. Valentina. Po vrnitvi
družabnost v prostorih bivše osnovne šole v Št mavru.

NEKAJ BESED O JEZIKOVNEM POLOŽAJU

IRENA ŠUMI

Mag. Irena Šumi, ki vrsto let vodi tečaje slovenščine v Kanalski dolini, nam je poslala daljši prispevek o svojih pogledih na jezikovni položaj v Kanalski dolini, iz katerega povzemamo glavne misli.

Pred dnevi, 18. septembra, je slovensko govoreča skupnost v Kanalski dolini utrpela hudo izgubo: umrl je dolgoletni pedagog, raziskovalec, javni delavec, domačin Salvatore Venosi. O njegovem življenju in delu bo govor drugod (*žalna seja bo v petek, 18. oktobra, v Beneški palači v Naborjetu, op. ur.*); na tem mestu bi radi, čeprav s tako tragičnim povodom, izrekli nekaj misli o slovenskem zamejstvu, o slovenskih etničnih študijah in o Kanalski dolini kot specifičnem delcu obojega...

Desetletje nazaj je bilo "delo z manjšino" v Kanalski dolini zastavljeno na nov način. Predvsem smo se v vsem odrekli vsakršnemu ideologiziranju; spoznali smo, da kategorije, kot so "narodna zavest", "slovenstvo", "asimilacija", zunaj političnega in ideološkega govora kratkoma nič ne pomenijo - vsekakor z njimi ni mogoče presojati resničnih ljudi in resničnih situacij in na podlagi takih gledanj ni mogoče nič ukreniti. Odrekli smo se predstavi, da je "delo z manjšino" nekakšen Čedermačev posel, prosvetljevanje, in se popolnoma odrekli preproščini narodobudnih ciljev. Lotili smo se drugih reči: predvsem temeljitega terenskega študija in informiranja. Naš cilj je bil izvedeti, kako ljudje svojo sestavljeno kulturno in jezikovno situacijo sami dojemajo, kakšne zveze, najrečemo tako, s formaliziranim slovenstvom, jezikom, kulturo si želijo in kakšno mesto

želijo tem znanjem najti v svojem vsakdanjiku.

Takšno delo v Kanalski dolini je potekalo predvsem v okviru lokalnega sedeža SLORI, ki ga je vodil pokojni Salvatore Venosi, in v okviru Slovenskega kulturnega društva Planika, ki je bilo ustanovljeno leta 1993. Raziskovalno delo je obrodilo pomembne sadove: dobro desetletje nazaj je svoja pomembna terenska preučevanja v socialni antropologiji začel ameriški kolega Robert Minnich; intenzivno sta se preučevala dolinski dialekt, zgodovina cerkvenih ustanov in slovenskega šolstva; slednji tematiki smo lahko strnili tudi v nedavno knjižno publikacijo, ki jo je izdal Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček v Trstu. Sedež SLORI je koordiniral tudi pomemben mednarodni dogodek v lanskem oktobru, ko so se sešli predstavniki vseh treh manjšinskih skupnosti v dolini, furlanske, nemške in slovenske, raziskovalci doline iz Avstrije, Italije, Slovenije in ZDA ter ugledni tuji gostje, preučevalci etničnosti. S pravico torej lahko trdimo, da je sedež SLORI v Kanalski dolini vzpostavil pomembno raziskovalno tradicijo znotraj zamejskih študij in primer doline na najboljši način internacionaliziral. Danes situacija v Kanalski dolini, ki je vsekakor drobna evropska posebnost, poznajo široki strokovne javnosti v Evropi. V tem smislu je bil sedež SLORI v Kanalski dolini izrazito uspešen v uresničevanju enega temeljnih vodil te

ustanove, da mora namreč raziskovanje temeljiti v intimnem poznavanju regije. Prav gotovo bo sedež uspešno delal še naprej na podlagi tako zastavljenih projektov, ki jih ni malo.

Vse to pa je bilo mogoče zaradi že orisanega, drugačnega načina "dela z manjšino", ki je iskal predvsem avtentičnih stališč in potreb domačinov brez kake nacionalistične teleologije. V dolini zdaj že deveto leto potekajo tečaji slovenskega jezika za otroke in mladino; na več mestih, nazadnje prav na lanskem mednarodnem srečanju na Trbižu in v publikaciji s tega srečanja, smo lahko poročali o metodah dela in rezultatih. V tekočem letu bomo tečaje še razširili, tako da jim bomo v obstoječem okviru namenili več ur in dodatne, specializirane pedagoške, priredili pa bomo tudi tečaje za odrasle. Naše delo v jezikovnem tečaju je vsekozi temeljilo v misli, da slovensko govoreči ljudje v dolini ne potrebujejo kake "nacionalne vzgoje", temveč organizirano možnost, da razširijo in obogatijo tudi ta del svoje jezikovne in kulturne dediščine; ta izhodišča vsa leta uspešno potrjuje tudi delo v Glasbeni šoli Tomaž Holmar. V tem smislu lahko rečemo, da smo bili uspešni tudi pri premagovanju vsakovrstnih ideoloških predsodkov: v dolini kot celoti je danes izrazito zanimanje za znanje slovenščine, ki presega meje slovensko govoreče skupnosti.

V soboto smo v špetrski občinski dvorani lahko spremljali rojstvo novega družbenega subjekta, ki si na sicer pestrem nebu beneških ustanov prizadeva za življenje teh še slovenskih vasi in dolin. Deževen dan je objemal uradno predstavitev delovanja ter prvi uradni nastop novonastalega Združenja Evgen Blankin. Zaradi zanimivega sporeda večera ter upravičene radovednosti za novo stvarnost je bila dvorana polna. Prišli so ne le tisti, ki si jih pričakuješ in ki navadno prisedejo v prve klopi, temveč tudi drugi, recimo, navadni radovedneži. Ob priložnosti so prisotnim poklonili tudi drobno publikacijo, ki ima namen predstaviti novo prisotnost v Beneški Sloveniji ter lik Evgena Blankina, obenem pa je v njej še ponatis njegovega spisa iz leta 1901 z naslovom *La Slavia*.

Večer je povezoval Giorgio Banchig, časnikar beneškega petnajst dnevnika *Dom* ter predsednik krožka; predstavil ga je takole: "Združenje E. Blankin se zavzema za razvoj slovenske narodnostne skupnosti v videmski pokrajini na vseh področjih družbenega, kulturnega, gospodarskega in znanstvenega življenja. V svojem delovanju se sklicuje na krščanske vrednote in na cerkveni socialni nauk... Združenje ni in ne bo bito zgolj kulturni krožek; namerava pospeševati in povezovali dejavnost drugih kulturno-družbenih dejavnosti, ki so že prisotne na teritoriju od Kanalske doline do Režije ter Terskih oz. Nadiških dolin." Neke vrste katoliška krovna organizacija beneških Slovencev torej, ki je včlanjena v SSO in namerava pomagati, spodbujati, podpirati ter krečiti konkretne pobude beneških ljudi, obenem pa odgovarjati na izzive novih časov.

ERIKA JAZBAR

ŠPETER SLOVENOV

ROJSTVO NARODNEGA BRANITELJA

Po pozdravih senatorja Bratine in župana-gostitelja Mariniča - ki je bil v svojih besedah zelo odločen pri podjarjanju razlike med pripadnostjo naših ljudi slovenski etniji ter obenem italijanski državi - sta pred mikrofonom stopila Luciano Chiabudini ter Duilio Corgnali, ki sta predstavila lik duhovnika, socialnega delavca, pisatelja in izseljenskega strokovnjaka Evgena Blankina (1863-1921); vsem tistim, ki omenjene osebnosti nismo poznali, se je razkril človek, ki je z nepopisno vneto verjo v svoje socialno poslanstvo, delal in se žrtvoval za družbeno bolj izpostavljen in emarginirane ljudi v obdobju, ko je bila socialna problematika v Furlaniji posebno pereča; rad je odgovarjal z dejanji in ne z retoriko, pravil je: "Delati dobro mi pomeni srečo".

Ko poročamo o tem delu večera, moramo posebno poudariti nastop msgr. Corgnalia. Škofov vikar za kulturo, predsednik Italijanske zveze katoliških tednikov ter urednik tednika *La vita cattolica* slovi po svoji energiji, ne-

utrudnosti ter lapidarnosti (pred kratkim jo je dokazal z zbiranjem podpisov za avtonomni sedež RAI-a v Furlaniji). S svojimi neposrednimi besedami in postavnim nastopom je kar nekajkrat dosegel, da je dvorana burno ploskala; najprej s pozdravom v domačem jeziku "slovenski etniji v videmski nadškofiji"; v živo poslušalcev se je zarezal z zahtevo, da se mora italijanski naziv za Špeter preimenoovati v S. Pietro degli Sloveni (in ne *al Natisone*), nazadnje pa z zgražanjem nad posegom italijanskih oblasti v Gujonovo cerkev. Omenjene misli je namenil videmskemu prefektu Faraceju, ki je bil med prisotnimi, vendar je bil slednji v svojih besedah diplomatski, saj je v Vidmu le nekaj časa, kar pomeni, da omenjene realnosti dobro ne pozna.

Pravica, resnica, ljubezen, požrtvovalnost in organizacija so temelji Blankinovega delovanja ter novonastalega združenja. S takimi izhodišči bi se moralo ponašati vsako civilno sodelovanje in sožitje ne le med etnično, temveč predvsem med ideološko različnimi subjekti.

KOROŠKI MOHORJANI NA PRIMORSKEM

FRANC PROSEN

21. septembra so se odpeljali na že tradicionalni "izlet s poverjeniki". Kdo? Mohorjeva založba iz Celovca. Tokrat jih je pot vodila na grob svetih Mohorja in Fortunata v Oglej. "Mimogrede" so tudi obiskali Trst in Miramar, na kosilu pa so bili pri Sardoču v Slivnem.

Pripeljali so se na Primorsko iz treh razlogov: prvi je grob svetnikov-zavetnikov Mohorjeve družbe, drugi in tretji pa sta pisatelja Alojz Rebula in Marko Kravos, katerih knjigi bosta letos v Knjižni zbirki Celovške Mohorjeve založbe, ki bo izšla predvidoma za Vse svete.

Odziv na povabilo na izlet je iz leta v leto lepši; letos se je priglasilo 60 poverjenic in poverjenikov, ki med letom raznašajo Mohorjeve knjige po koroških vaseh.

V Ogleju je Korošce pričakal g. Karel Bolčina, župnik v Štandrežu pri Gorici, ki jim je obrazložil pomen in znamenitosti Ogleja; skupaj z dekanom Petrom Stickrom iz koroške Globasnice sta v oglejski baziliki darovala sv. mašo za vse rajne mohorjane. Ljudsko petje starih slovenskih cerkvenih pesmi je združil rojake iz Roža, Podju-

ne in Zilje z mašnikoma, kakor združuje Mohorjeva ljudi prek vseh meja...

Kljub bolj neprijaznemu vremenu so si izletniki ogledali tudi delček Trsta in grad Miramar, kosilo pri Sardoču pa je bilo prava domača južina, ki je marsikoga presenetila.

MARIBORSKA TRTA

SERGIO PIPAN

V Mariboru, ki je po Ljubljani drugo slovensko največje mesto, je ob reki Dravi mestna četrt Lent. V preteklosti so jo imenovali - mogoče nekoliko zanosno - "Benetke na Dravi". Na pročelju gostilne Stara trta raste najstarejša trta v Evropi in morda celo na svetu, saj še dandanes, po 400 letih, vsako leto rojeva svoje grozde.

Ta trta nam priča o globokih koreninah vinogradništva v tem delu Slovenije. Gojenje trte se začne v prastarih časih, ko so se v vinogradništvu ukvarjali že Paleoveneti. To nam dokazujejo tudi risbe na arheoloških izkopaninah, kot npr. situla iz Vač: na njej so naslikani venetski plemiči pri pitni daritvi (obdobje Halstatt, 8.-5. stol. pr. Kr.).

V rimskem obdobju se je vinogradništvo močno razmahnilo po Primorskem. Latinski

pisatelj Plinij Starejši (23-79 po Kr.) v svojem delu *Naturalis Historia* omenja vino pucinum, ki so ga proizvajali blizu Štivanja pri Devinu, kjer se reka Timava spet prikaže na površje. Vino pucinum naj bi dobilo ime od Pečin pri Devinu in ga je zelo cenila rimska cesarica Livia Drusilla, Avgustova žena.

Po razpadu rimskega cesarstva se je vinogradništvo v srednjem veku še bolj razširilo. Vinogradniku so takrat v slovenskimi pravili gora, po nemško pa Berg, t.j. gora. Vinogradništvo je bilo v tistem obdobju podvrženo posebnemu pravnemu statusu: v spoštovanju starega slovenskega demokracičnega običaja so sklicevali skupščino (placitum) na Jurjev dan in nato še dvakrat v letu. Predsedoval je gospod ali njegov namestnik in udeleževali so se ga vsi viničarji.

Gospod je takrat potrjeval vse vinogradnike v svojem fevdu in podeljeval nove. Skupščina je razpravljala o skupnih zadevah, odločala o sporih in postopkih. Placitum omenjajo zgodovinski viri že z leta 1236, ko so ga sklicali v Št. Petru pri Mariboru.

To pravico so potem zapisali v posebno knjigo, katere najstarejša izdaja (štajerska) je iz leta 1543 in je napisana v nemščini. Kmalu so tej izdaji sledile druge v slovenščini.

Gojenje trte se je nadalje razvijalo v Sloveniji in dajalo razne vrste vina, ki še danes slovi. Vsako leto jih razstavljajo na ljubljanskem mednarodnem sejmu, na katerem prejemajo raznovrstna priznanja.

Stara mariborska trta je torej simbol stare vinogradniške tradicije in njenih dosežkov. Ob raznih priložnostih, bolj ali manj slovesnih, nazdravljajo Slovenci z vrhanim kozarcem in vzklikajo: Na zdravje!

DANES URADNI ZAČETEK PREDVOLILNE KAMPANJE

MARJAN DROBEŽ

Socialdemokrati se zavzemajo za dogovor o koaliciji "pomladnih strank" pred volitvami, SKD pa temu nasprotuje.

V Sloveniji se je danes, 10. oktobra, uradno začela kampanja za državnozbornske volitve, ki bodo 10. novembra. Politični in organizacijsko-tehnični aparat strank se je podal v boj za glasove državljanov, od česar bosta odvisni sestava in usmerjenost novega državnega zbora. Prepričevanje volivcev ne bo potekalo kot nekoč pretežno na sestankih, zborovanjih, okroglih mizah, temveč predvsem prek elektronskih medijev, t.j. z nastopi predstavnikov strank na radiu in televiziji. Takšna propaganda pa bo zelo draga in za manjše stranke skoraj nedosegljiva, saj bo, denimo, ena sekunda strankarske propagande za volitve v najbolj gledanem času ob koncu tedna stala kar 11 tisoč tolarjev.

Zdaj je torej čas mnogih obljub in zagotovil o tem, kaj vse bodo posamezne stranke napravile za utrjevanje demokracije, napredek države in zlasti za blaginjo državljanov. Na zasedanjih državnega zbora so ob uporabi glasovalnega stroja oz. večine v parlamentu, ki jo sestavljajo poslanci

liberalne demokracije Slovenije, Slovenskih krščanskih demokratov in Združene liste socialdemokratov, sprejeli zakone in ukrepe, ki naj potrdijo zavzetost omenjenih strank za rešitev najbolj perečih zadev v državi. Tako so znižali prispevne stopnje za gospodarstvo in sprejeli še nekaj drugih ukrepov, ki se poslanci zanje prej niso niti zmenili. Parlament bo predvidoma danes zaključil svoje delo v tej zakonodajni dobi.

Trije ministri iz vrst stranke LDS so sporočili v Rimskih toplicah, da bo vlada tamkajšnje zdravilišče, ki je bilo nekoč v posesti in uporabi jugoslovanske vojske, vrnila domačemu okolju, pri čemer bo največji del sredstev, potrebnih za obnovo in razširitev zdravilišča, prispevala država. Premier Drnovšek se je udeležil slovesnosti v kardiološkem oddelku ljubljanskega Kliničnega centra, kjer so izročili namenu nekatere najmoderneje naprave za ugotavljanje in zdravljenje srčnih obolenj. Predsednik vlade je tudi sklical sestanek s predstavniki pravosodja, na katerem so obravnavali znane pro-

bleme in stiske te veje oblasti. Sestanek je povzročil tudi kritike posameznih sodnikov, ki so menili, da v normalnih razmerah izvršilna oblast ne bi smela klicati na nekakšno odgovornost sodnike, ki predstavljajo samostojno oz. posebno vejo oblasti. Dr. Drnovšek se na takšne kritike ni oziral, pač pa je na sestanku s sodniki dejal, da v Sloveniji ni primerov mafije in ne pojavov organiziranega kriminala ter da takih deformacij tudi nikoli ne bo. Življenje seveda dokazuje drugačno stanje, saj se kriminal razrašča, posebej še v Mariboru, kjer naj bi delovala tudi mafija. Takšne razmere je posredno potrdil tudi dr. Ciril Ribičič, poslanec Združene liste in profesor na ljubljanski univerzi. Njegova stranka ga je v svoji t.i. vladi v senci imenovala za možnega pravosodnega ministra; ob tem pa je izjavil, da se pravosodje, če ga bo on vodil, ne bo uklonilo izsiljevanju in grožnjam kriminalnega podzemlja. Dr. Ciril Ribičič je v imenu stranke predlagal tudi spremembo slovenske ustave, ki bi omogočila pridobitev volilne pravice s sedemnajstim leti.

POZIVI ZA KOALICIJO T.I. POMLADNIH STRANK

V zadnjem obdobju se je v Sloveniji zdela, da ima najboljše predvolilno strategijo Socialdemokratska stranka. Toda na politično prizorišče zmeraj bolj stopa tudi stranka Slovenskih krščanskih demokratov. Medtem se socialdemokrati vztrajno zavzemajo, da bi tri stranke t.i. slovenske pomladi (poleg že omenjenih dveh strank je tretja Slovenska ljudska stranka) še pred volitvami sklenile dogovor o skupni koaliciji, kar naj bi za volivce predstavljalo alternativo sedanjemu slovenski oblasti, ki da je nadaljevalka komunističnega režima. Za omenjeno koalicijo pomladnih strank so se zavzemale tudi nekatere organizacije civilne družbe v Sloveniji: glasilo Nove slovenske zaveze, uredništvo revije Tretji dan, Slovenski katoliški izobraženci, Slovenski katoliški študenti in Kulturni forum, ki deluje v okviru Socialdemokratske stranke.

Slovenski krščanski demokrati zavračajo skupen nastop pomladnih strank na volitvah; glavna tajnica stranke Hilda Tovšak je zato izjavila, "da je stranka odprta za vse, toda pred volitvami ne bo sklenila nobenega pisnega sporazuma o kakršni koli koaliciji."

V SLOVENIJI ZAKON O OMEJEVANJU UPORABE TOBAČNIH IZDELKOV

Po treh letih razprav ter polemik in odporov t.i. tobačnega lobija je državni zbor pred dnevi sprejel zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov. Predlagala in utemeljila sta ga poslanci LDS nekadilec Tone Anderlič in kadilec Janez Zupanc. Zakon, ki je v marsičem podoben protitobačnim zakonom, ki so jih sprejele druge države, med njimi Italija, prepoveduje tako posredno kot tudi neposredno oglaševanje tobaka, tudi s sponzoriranjem športnih, kulturnih in drugih javnih prireditelj. Prepoveduje tudi oglaševanje netobačnih izdelkov, ki s svojim videzom in uporabo spodbujajo kajenje, ter prikazovanje logotipov in drugih znakov za označevanje tobaka na netobačnih izdelkih.

Šest mesecev po uveljavitvi zakona bo začela veljati prepoved kajenja v javnih prostorih, razen v posebej označenih in ločenih delih, ki pa ne smejo presegati polovice prostorov. Popolnoma bo prepovedano kajenje v vzgojno-izobraževalnih in zdravstvenih zavodih, slaščičarnah in mlečnih restavracijah; v gostinskih lokalih bo kajenje dovoljeno v posebnih, za to namenjenih prostorih. Le-ti bodo morali biti primerno označeni. V tovarnah in podjetjih bodo delodajalci morali določiti posebne

prostore za kadilce, v državnih in drugih uradih bo kajenje prepovedano v vseh prostorih, ki so namenjeni stikom s strankami.

Strogi zakon prepoveduje prodajo tobačnih izdelkov mlajšim od 15 let ter izdelavo in prodajo cigaret, ki na embalaži nimajo na vidnem mestu in v predpisani velikosti odtisnjenega podatka o škodljivih snoveh, ki jih vsebujejo, splošnega opozorila o škodljivosti kajenja in dodatnega opozorila. Zakon za kršilce določb predpisuje najmanj 250 tisoč tolarjev kazni za izdelovalce in prodajalce, 5 tisoč tolarjev kazni pa bo moral odšteti posameznik, ki bo kadil v prepovedanih prostorih.

Novi zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov je vzbudil različne odmeve in kritike. Prizadete so zlasti športne in kulturne organizacije ter društva, ki jih je tobačna industrija doslej obilno sponzorirala. Generalni direktor Tobačne tovarne v Ljubljani Bojan Simončič je ob sprejetju protitobačnega zakona dejal: "Zmagala je usmeritev, ki je naši Tobačni tovarni vzela še zadnjo možnost, da bi se na domačem trgu lahko postavljala proti tuji konkurenci."

M.

IŠČEMO PODJETNIKE, AKTUALNA KNJIGA DR. LJUBA SIRCA

Dr. Ljubo Sirc, sin slovenskega tovarnarja iz Kranja, pozneje obsojenec na političnem procesu v Ljubljani, nato emigrant in politični oporečnik režimu v Sloveniji, zdaj pa mednarodno priznani ekonomist, ki preučuje predvsem gospodarstva nekdanjih socialističnih držav, je v Založbi Gospodarskega vestnika v Ljubljani izdal aktualno knjigo. Njen naslov je *Iščemo podjetnike*, podnaslov pa *Zgodba o premajhni uspehu v Sloveniji*.

Avtor razlaga v jasnem in klenem jeziku, kaj pravzaprav je tisto, kar bi našo državo dejansko lahko povedlo v zgodbo o uspehu, kaj je pravo podjetništvo, kdo so lahko pravi in odgovorni lastniki kapitala in kako prideš do večjih plač v gospodarstvu. Opozarja, da so slovenske mezde padle na tretjino avstrijskih, čeprav so jih okoli l. 1939 dohitevale (znašale so okrog 80% avstrijskih) in je bil Slovincem na voljo enak tehnološki napredek kot preostali Evropi, medtem ko so bile naložbe sorazmerno celo večje kot na Zahodu. Avtor razlaga, zakaj velikanske investicije v nekdanji Jugoslaviji niso pri-

vedle do večje produktivnosti kapitala, ki je lahko edini vir večjih plač, ne pa širitev dejavnosti. "Ker tisti, ki so sprejemali odločitve o naložbah, zanje niso bili odgovorni oz. ker sploh ni bilo nobene potrebe, da bi kapital vrčali in obrestovali, je vsakdo hotel čim več naložb, saj so investicije vendarle pripomogle k aktivnostim in s tem k plačam. Ker samoupravljalcem ni bilo do tega, da bi se na splošno povečala produktivnost kapitala, marveč je bilo važno le, da je dvig produktivnosti povečal njihove osebne dohodke."

Pa še nekaj aktualnih in pomembnih misli o plačah, o čemer zdaj v Sloveniji obširno razpravljajo. Medtem ko delodajalci ob pomoči Gospodarske zbornice zahtevajo, da se plače delavcev znižajo celo do 30%, da bi lahko postali z našim blagom in storitvami konkurenčni na tujih trgih, pa so managerji svoje plače zelo povečali in jih še dvigajo. Prav takšna naraščanja plač sta obsodila tudi Drnovšek in minister za delo Rop. Kaže, da bo na tem področju morala posredovati vlada.

M.

USTANOVITEV DRUŠTVA ORGANIZATORJEV DELA V NOVI GORICI

GABRIJEL DEVETAK

6. septembra je bil v prostorih Okrepčevalnice Mandrija na Ajševici 81 pri Novi Gorici ustanovni občni zbor Društva organizatorjev dela (Nova Gorica). Pobudo za ustanovitev je dala fakulteta za organizacijske vede v Kranju oz. Center za funkcionalno izobraževanje in svetovanje, ki deluje v sklopu te fakultete. Izvoljeni so bili organi društva: upravni odbor (Gabrijel Devetak, Valter Adamič, Marija Sulič, Slavko Remec, Pavel Mermolja), nadzorni odbor (Alojz Maraž, Jožica Bone, Ciril Grmek), disciplinska komisija (Ivan Valetič, Stojan Janežič, Alojz Šinigoj). Po statutu društva so člani lahko slovenski in tuji državljanji, kar nudi določene prednosti zlasti na področju mednarodnega sodelovanja.

Poleg klasičnih nalog, ki jih imajo tovrstna društva, se bo novogoriško Društvo organizatorjev dela posebej angažiralo za: 1) razvijanje in spodbujanje ustvarjalnih pobud zlasti na področjih informatike, kadrov, organizacije dela, marketinga, itd.; 2) sodelovanje s sorodnimi domačini in tujimi zvezami, društvi, ustanovami itd., ki se ukvarjajo z

uvajanjem novih organizacijskih metod in tehnik; 3) prirejanje strokovnih predavanj za člane društva in zainteresirane (predlagane so bile že nekatere konkretne teme za predavanja, promocije, itd.); 4) vzpostavljanje mednarodnega sodelovanja s sosednjo Italijo, zlasti z zamejstvom; 5) marketinške aktivnosti pri ustanavljanju novih podjetij kakor tudi nudenje pomoči samostojnim podjetnikom, obrtnikom in drugim, ki bodo pokazali interes, vključno z ustanavljanjem novih mednarodnih podjetij s tržno naravnostjo.

Vsak član društva je bil zaprosen, da poda nekaj lastnih zamisli in koristnih predlogov, ki jih bo zate analiziral upravni odbor. Slednji ima sedež v **Novi Gorici, Vipavska 29, telefon / fax: 065 / 21382**. Dosedanji člani društva so pokazali veliko pripravljenost za sodelovanje in razvoj ter izrazili željo, da bi se vsaj enkrat v začetku meseca sestali in prijateljsko obdelali nekaj praktičnih tem. Prav taki prijemi so za uspešno delovanje društva prava garancija uspeha. Rezultati pa so odvisni od timskega dela in zavzetosti slehernega člana.

Nove pridobitve na gradu Dobrovo in gradu Kojsko v Goriških Brdih

Zadnje mesece oz. v času po koncu dopustov se je na gradovih Dobrovo in Kojsko zvrstilo nekaj novosti, ki so pomembne tudi v širšem prostoru. Na gradu Dobrovo so opremili poročno sobo, kamor se zadnje čase radi hodijo poročati mladi Brici. Z veseljem lahko zapišem, da je v Brdih prišlo do primera, ko je bilo letos že v prvi polovici leta rojenih v občini Brda več otrok, kot jih je bilo običajno v celem letu. Po poletju je tudi izredno poraslo število porok.

Poleg poročne sobe obstaja možnost cerkvene poroke v grajski kapeli. Občina Brda je kupila razkošno kočijo iz prejšnjega stoletja, s katero se novoporočenci lahko peljejo na grad Dobrovo s svojega doma ali s trga na Dobrovem. Okrog gradu načrtujejo tudi obnovo grajskega parka in v bližnjem gozdiču urejajo malo gozdno učno pot z označenimi imeni dreves in urejenimi potmi. Glede ostale ureditve Dobrovega je potekalo strokovno srečanje arhitektov in študentov arhitekture s treh univerz v galeriji Batažo v vasi Hum. Rezultati njihovih raziskav in predlogi ureditve bodo v naslednjih tednih na ogled v razstavnih prostorih gradu Dobrovo.

Na gradu Kojsko pa se pripravljajo postavitev raziskovalnega centra, kjer bodo predstavljene vse publikacije, ki so po drugi svetovni vojni izšle po vsem svetu izven teritorija Republike Slovenije. Raziskovalni center nosi naziv *Studia slovenica* in bo deloval poleg prej omenjene zbirke. Vodil ga bo dr. Janez Arež, profesor, ki se je po upokojitvi v ZDA vrnil v Ljubljano oz. v Goriška Brda. Občina mu je že dala v upravljanje del gradu v Kojskem. - PETER STRES

Prilaganje vojske zahtevam Nato

Vključevanje Slovenije v EU in atlantsko zavezništvo je aktualna predvolilna tema. Za take povezave si zlasti prizadevata predsednik vlade Drnovšek in zunanji minister Kračun. Premier je izjavil, da bo odnos strank do vključevanja Slovenije v EU in v obrambno vojaško organizacijo Nato glavno merilo pri sestavljanju vladne koalicije po volitvah. V takem okviru in vzdušju poteka že nekaj časa prilaganje Slovenske vojske standardom organizacije Nato. V Bruslju so se zato sestali predstavniki slovenskega obrambnega ministrstva in poveljstva Nato. Vojsko medtem opremljajo z novimi tehničnimi sredstvi in orožjem, pri čemer dobave prihajajo predvsem iz Izraela. Za uresničitev osnovnega razvojnega programa Slovenske vojske naj bi v desetih letih porabili skupaj približno milijardo nemških mark. Finančni minister Mitja Gaspari je izjavil, da je bila doslej že izkoriščena dobra tretjina teh sredstev. - M.

O PREDELAVI ČRNEGA GROZDJJA

Trgatev belih sort se je že končala tudi na Krasu in lju-dje so začeli trgati črne sorte. Še zlasti vinogradniki čakajo s trganjem terana, saj je znano, da ima ta sorta več kislin in je zato priporočljivo čakati, da slednje čim bolj padejo, da ne bi kasneje imeli težav pri zorenju vina. Kakor so kisline važne za obstojnost in prispevajo k harmoničnosti vin, tako lahko imamo z njimi težave, še posebej, če stekleničimo vina. Od mrzle kleti, se pravi zime, pa bo odvisno, kako bo letos s teranom. Saj je za to vino značilno, da pri normalnem biološkem razkisu pride do značilnega procesa, ko iz jabolčne kisline nastaja mlečna kislina. Pri teranu se to navadno pojavi konec pomladi ali v prvih toplih dneh, letos pa se bo ta proces verjetno zavlekel. Kdor stekleniči teran, bo to-rej moral več časa čakati.

Vsekakor je pri predelavi črnega grozdja važno, da grozdje specljamo, saj bi bilo sicer v moštu preveč tanina, tej drozgi dodamo po potrebi kvasovke, da bo alkoholno vrenje čim bolj popolno. Za črna ali rdeča vina, kot pravijo po novem, je zaželeno, da imajo živo barvo. Barvila črnih vin so v jagodni kožici, izlužijo pa se med alkoholnim vrenjem. Prav zaradi barve pustimo, da vre mošt do 4 dni in pri tem klobuk, ki nastane med vrenjem, čim bolj pogosto potlačimo v mošt, saj je prav, da se ta plast pogosto pomeša z ostalo tekočino, ker se tako izognemo nevarnosti napak. Čas izluženja barvil je odvisen od sorte, toplote in zrelosti, a tudi od vsebnosti alkohola, ki pomaga pri tem procesu. Glede na to tudi pretakamo. Barvila se bodo hitreje izlužila, nevarnost oksidacije bo torej manjša, če bo temperatura pri vretju dosegla od 20-25° C, saj bo mošt hitreje začel vreti in bo prej nastal ogljikov dvokis, ki zaščiti mošt pred zrakom in torej kvarnim vplivom kisika.

Kdaj se je barvilo povsem izlužilo iz jagodove kožice, ugotovimo, če kožico splaknemo v vodi in jo pogledamo proti luči. Če je svetle, skoraj roza barve, pomeni, da v njej ni več barvila. Škoda bi bilo torej vztrajati pri nadaljnjem vretju, ker bi dosegli le večjo izluženje tanina, to pa bi naredilo vino bolj trpk.

Ko dobimo primerno barvo, čimprej pretočimo in iztisnemo tropine. Takoj pa moramo pretočiti, če opazimo, da se je klobuk začel sam potapljati, saj pomeni, da se je burno vrenje končalo. Alkoholno vrenje se bo sicer nadaljevalo v sodu. To vrenje naj bo pri čim nižji temperaturi, največ 20-21° C, da bo vino ohranilo čim bolj značilno cvetico.

M.T.

SLOVENSKA EKSPERIMENTALNA POSTAJA

ERIK DOLHAR

Namen projekta izgradnje slovenske eksperimentalne postaje (imenovane žarkovna linija) pri Elettri za tehnološke potrebe slovenske industrije je združiti dva osnovna faktorja, ki sta tako v Italiji kot v Sloveniji glavni gonilni sili razvoja sosednjih regij:

1. **odlična slovenska izvozna podjetja**, ki so mednarodno uveljavljena na področju visoke tehnologije (kot Lek, Krka, Center za Elektro-zveze in druge) in mala ter srednja podjetja, ki vstopajo na to področje; slednje je izrednega pomena za bodoči mednarodni položaj Slovenije;

2. **prisotnost pomembnih in preizkušenih razvojnih in tehnoloških potencialov v Trstu**, še posebej najsvetlejšega izvora ultravijoličnih in mehkih rentgenskih žarkov Elettre, ki skupaj predstavljajo ogromno kapitalno in človeško investicijo, pripravljeno, da jo industrija izkoristi.

Delež visoke tehnologije v proizvodnji narašča vsako leto. Postala je glavni vir bogastva in gospodarske uspešnosti industrijsko razvitih držav. Če naj se Slovenija vključi v Evropsko skupnost in postane enakovreden partner, bo moral pomemben delež gospodarstva sloneti na visokih tehnologijah. Izjemno hitro razvijajoči se trg proizvodov visoke tehnologije sili podjetja, da stalno izboljšujejo svoje proizvode in proizvodne metode. Uporabniške raziskave, ki temeljijo na trenutnem razvoju znanosti, so postale glavni gonilni element za industrijske inovacije. Le redka podjetja so kos naraščajočim potrebam po visoko razviti opremi in metodologiji za raziskave in razvoj (R&R). Rešitev problema, še posebej za mala in srednja podjetja, so R&R centri v znanstvenih parkih, tako kot tržaški sinhrotron, kjer se učinkovito udejanja prenos tehnologije.

Izkušnje obstoječih sinhrotronskih centrov kažejo, da industrija zelo pogosto izkorišča sinhrotronsko sevanje, ker nudi izpopolnjene analitične zmogljivosti in druge storitve, ki niso na enakem nivoju ali celo neizvedljive v domačem industrijskem laboratoriju. Mednarodna udeležba, ki je osnovana na prostem pretoku informacij, oseb in uslug ne glede na udeleženo državo, je bolj pravilo kot izjema. Podjetja, ki redno izkoriščajo storitve sinhrotronskih centrov, se pri razvijanju novih proizvodov običajno povežejo, tako da imamo učinkovito tržno in finančno sodelovanje.

Za slovensko industrijo prihajajo vse omenjene prednosti sinhrotronskih centrov še bolj do izraza, saj stoji Elettra v neposredni bližini. Trža-

ški sinhrotron presega zmogljivost ostalih po svetu za sto do tisočkrat. Ker je bil ravnokar dokončan, bo predstavljal vrh razvoja naslednjih deset in več let. Celo novo načrtovani sinhrotroni, ki bodo zgrajeni do leta 2000, ne presegajo značilnosti Elettre. Osem žarkovnih linij je že v gradnji. Med italijanskimi in tujimi raziskovalnimi organizacijami in industrijo vlada velik interes za preostala možna mesta za žarkovne linije na sinhrotronu. Predlogov je že več kot dvajset.

Slovenska industrija bo učinkovito izkoristila vse možnosti, ki jih nudi sinhrotron, le če bo zgradila in uporabljala lastno žarkovno linijo. Slovenska podjetja bodo, glede na svoje potrebe, lahko izvajala določen tip raziskav in razvoja ali dobila dostop do rezultatov le-teh, kar sicer ne bi bilo možno brez lastne žarkovne linije. Poleg tega bodo dobila dostop do drugih žarkovnih linij z dodajanjem slovenske linije za del obratovalnega časa. Z oddajanjem žarkovne linije družbi *Sincrotrone Trieste* bi bila Slovenija tudi oproščena soudeležbe pri tekočih stroških pospeševalnika.

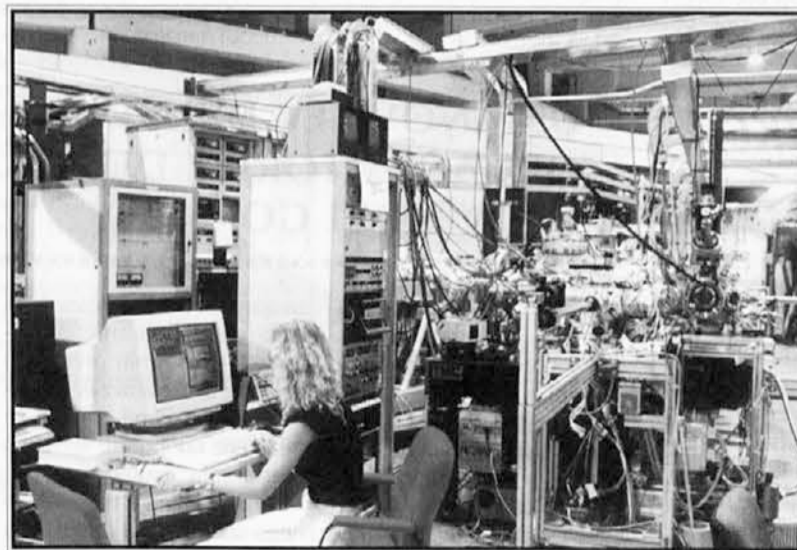

FOTO: KROMA

Cena žarkovne linije je majhna v primerjavi s celotno ceno Elettre. Tako je uporaba sinhrotronskega sevanja dostopna tudi za slovensko industrijo. Na eni sami žarkovni liniji so možne različne vrste tehnik, za katere bi cena posameznih konvencionalnih naprav večkrat presegala ceno linije. Z najmanjšo možno investicijo bi si Slovenija s tem zagotovila stalno gonilno silo za razvoj in sodelovanje na področju visoke tehnologije po mednarodnih merilih.

Bližina vrhunskega sinhrotrona in vpliv, ki ga bo imel na medregijske odnose, je enkratna priložnost za slovensko industrijo in zavso Slovenijo. Ko sinhrotron zdaj začne z delovanjem, je odlična priložnost za izgradnjo slovenske žarkovne linije, ki jo Slovenija mora izkoristiti.

DAMJAN HLEDE

DAVČNI VIDIKI DEDOVANJA (4.)

Zakon o davku na dedovanje predvideva tudi določene primere, v katerih je s pomočjo odbitkov in odštevov davčno breme olajšano. Poglejmo vsakega posebej.

1. **Primer dedovanja**, ki se je odprlo v dobi petih let od prejšnjega dedovanja ali od darilne pogodbe, ki sta imela za predmet iste stvari in pravice, ki so sedaj predmet novega dedovanja. V tem primeru je davek zmanjšan za vsoto, ki je obratno sorazmerna od let, ki so potekla od prejšnjega brezplačnega prenosa stvari in pravic, v meri ene desetine za vsako leto. To pomeni, da bo davek na novo dedovanje zmanjšan za pet desetih (torej za polovico), če je od prejšnjega prenosa minilo eno leto, za štiri desetine, če sta minili dve leti, itd. do petega leta.

2. **Primer dedovanja**, pri katerem zapuščina vsebuje nepremičnine, ki veljajo za kulturne spomenike, ko ta značilnost še ni dosegla javnega priznanja in zaščite (v tem primeru bi bile nepremičnine - kot smo videli zadnjič - proste davka). Davek na dedovanje je v tem primeru zmanjšan za vsoto, ki je sorazmerna 50% vrednosti omenjenih nepremičnin, pod pogojem da upravičenec predstavi krajevno spomeniškiemu varstvu podroben inventar nepremičnin, ki naj bi imele neko kulturno vrednost, obenem s prošnjo za njihovo javno priznanje in zaščito.

3. **Primer dedovanja**, pri katerem zapuščina vsebuje kmetijska zemljišča in kmetijske zgradbe, ki po dedovanju preidejo v last pokojnikovega zakonca, njegovih sorodnikov v ravni črti ali njegovih bratov oz. sester, ampak le pod pogojem, da so omenjeni dediči neposredni obdelovalci. V tem primeru je davek zmanjšan za vsoto, ki je sorazmerna

s 40% vrednosti kmetijskih zemljišč ali zgradb (a le do dvesto milijonov njihove vrednosti).

Primer: če so dediči sinovi in je skupna vrednost dediščine 400 milijonov, od katerih je 300 milijonov vrednost kmetijskih zemljišč in zgradb, bo davek na dedovanje (če ne štejemo drugih možnih davkov in olajšav) znašal štiri milijone in pol, medtem ko bi znašal šest milijonov in pol, če ne bi bilo pogojev za omenjeno olajšavo. Olajšava je znatna še predvsem, če pomislimo, da so kmetijska zemljišča in zgradbe pod enakimi pogoji, ki veljajo za odštevke pri davku na dedovanje, popolnoma prosti davka INVIM.

4. **V primeru dedovanja**, pri katerem zapuščina vsebuje nepremičnine, ki so namenjene obrtniški dejavnosti, veljajo ista pravila kot v prisotnosti kmetijskih zemljišč in zgradb.

Omeniti je še treba, da se od davka na dedovanje odštejejo nekateri drugi davki: davek INVIM (če je skupni znesek nižji od davka na dedovanje) in davek, ki ga je bilo treba plačati drugi državi za tiste dele zapuščine, ki v njej obstajajo.

DALJE

KATASTRSKA KLASIFIKACIJA NI DOKONČNA

Včasih se zgodi, da ljudje, ki so na hiši izvedli kakšno popravilo ali sezidali nov del stavbe in vse spremembe javili katastrskemu uradu, ostanejo presenečeni, ko vidijo, da so se posledično dohodki stavbe zelo povišali (npr. hišo, ki je spadala v kategorijo A4 ali A3, je katastrski urad klasificiral v kategorije A2 ali celo A7 ali A1, kar pomeni precejšen povešek dohodkov, ki predstavljajo davčno osnovo). Včasih je to povsem normalno in pravno upravičeno. Če pa se komu povešek zdi, glede na opravljene spremembe, pretiran, je možno tudi, da je prišlo do kakšne pomote.

Upravičenec ima v tem primeru možnost priziva na davčni urad U.T.E. in na pokrajinsko davčno komisijo v roku šestdesetih dni, odkar mu je bila sporočena sprememba. Po tem času pa lahko še vedno naslovi katastrskemu uradu prošnjo za revizijo klasifikacije. Potrebno je seveda, da je sum utemeljen, zato je skoraj obvezno, da se upravičenec obrne na usposobljenega projektanta, ki bo znal pravilno oceniti situacijo.

D.H.

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Poleg tega da misel ustvarja, se morate naučiti spoznavati tudi njeno privlačno moč. In kaj je zakon privlačnosti? To je zakon ljubezni. Ta zakon ljubezni nima ničesar skupnega z nagonom, ki žene mlade lepote v naročje mlade lepote in obratno.

Znanost priznava, da je vse v vesolju tresljanje. Torej razumete, "kako" lahko pritegnete k sebi vse, kar si želite. Misli na upanje, na ljubezen, ki ne pozna sebičnosti, ustvarjajo v

nas visoke in hitre tresljaje, ki se pridružujejo vsem enakim tresljanjem v skupno mogočno izžarevanje. Zato vsakič, ko vam upade pogum, vam pojemata tudi življenjska sila, medtem ko upanje daje polet in sprošča vaše sile.

Z mislijo ne samo ustvarjamo, marveč tudi privlačujemo predmete naših misli. To pomeni, da ustvarjamo in privlačimo tisto, kar želimo, toda tudi tisto, česar se bojimo. Morda celo bolj privlačimo tisto, česar se bojimo, kot tisto,

kar želimo, kajti dvom se skoraj vedno vriva v naše upanje, medtem ko se upanje le medlo svetlika med skrbmi in strahom. Živimo v strahu, ne da bi se tega zavedali, in se obdamo z negativnimi valovi, ko stokrat na dan izgovarjamo "bojim se": "Bojim se, da bom pozen... bojim se, da ne bom ugajal... bojim se, da mi bo spodletelo ono..." Vsak od teh dobro znanih stavkov dodaja kamen več k zidu, ki je vedno višji in ki nas zapira v poprečnost in tesnobo. Vsaokrat ko boste hoteli mehnično ponoviti: "Strah me je tega... Bojim se onega...", rajši pohitite z zagotovitvijo, ki naj privre iz vsega srca in duha: "Ničesar se nimam bati, moj razum je bistri, upati smem na najboljšo."

DALJE

ZAMEJSKI ŠPORT V LJUBLJANI

V četrtek, 3. t.m., so na sedežu Olimpijskega Komiteja Slovenije v Ljubljani predstavili slovenski šport v Italiji. Čeprav o dogodku sploh nismo bili obveščeni, je naša dolžnost, da o njem poročamo.

Srečanja se je udeležilo lepo število družbenopolitičnih delavcev in časnikarjev iz Slovenije, zamejsko delegacijo pa so sestavljali predsednik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Jurij Kufersin, predsednik TO za Tržaško Livio Valenčič, tajnik Ivan Peterlin, Radi Pečar, Mario Šušteršič in Branko Lakovič, ki je predstavil svoj zadnji "trud", *Zbornik slovenskega športa v Italiji 1995/96*. Na drugi strani mize so sedeli generalni sekretar OKS Tone Jagodič, državni sekretar Republike Slovenije za Slo-

vence po svetu in v zamejstvu dr. Peter Vencelj, predstavnik istega urada Rudi Merljak, odgovorni za mednarodne odnose pri OKS Evgen Bergant, namestnik generalnega sekretarja OKS Marjan Jemec, bivši trenerji Jadrana Peter Brumen, Andrej Žagar in Janez Drvarič ter še nekaj drugih. Šlo je v bistvu za odgovor na vabilo, ki ga je ZSSDI samo predlagalo pred kratkim, ko je bil pri nas na obisku gospod Jagodič. Sam je izrazil željo, da bi prišlo do še večjega sodelovanja med organizacijama. Jure Kufersin je orisal stanje slovenskega športa v Italiji ter izredno pomembno vlogo, ki jo igra telesna kultura pri nas predvsem pri formiranju mladine. Nadalje je omenil velike uspehe, ki so jih naši športniki dosegli v zadnjih letih, pa tudi finančne težave društev in spodbudno plodno športno publicistiko, za katero se je treba v prvi vrsti zahvaliti požrtvovalnemu Lakotu. Ivan Peterlin je podal vsebinsko sliko naše telesne kulture s posebnim poudarkom na velikem pomen, ki ga ima športna dejavnost za naš narodnostni obstoj. Iz plodne diskusije je izšlo nekaj konkretnih predlogov, za katere smo že izvedeli in poročali ob Jagodičevem obisku v Trstu: v Sloveniji bi bilo treba posvetiti večjo pozornost zamejskemu športu predvsem v časopisu, pri tiskovni agenciji STA in v specializiranih revijah. Poleg tega bi morali spet navesti tesnejše stike med društvoma in organizacijama, prireditelj širša mladinska tekmovanja za vse Slovence ter predvsem biti v stalnem stiku, tudi s takimi srečanji, kot je bilo ljubljansko.

ERIK DOLHAR

POLEMIČEN 32. OBČNI ZBOR ŠZ BOR

V ponedeljek, 7. t.m., je na stadionu "1. maj" pri Svetem Ivanu v Trstu potekal 32. občni zbor Športnega Združenja Bor.

Zborovanja se je udeležilo le skromno število ljudi - niti 20; že takoj na začetku pa je prišlo do proceduralnega zapleta, ko je predsednik Alexander Rustja predlagal za predsednika občnega zbora inženirja Petelina. Po preverjanju društvenega statuta pa je lahko Rustja le prebral svoje

Z leve predsednik Bora Rustja, ob njem inž. Petelin (Foto Kroma)

predsedniško poročilo. Pred tem je odbornik Adriano Kovačič pojasnil, da bodo spomlad sklicali izredni občni zbor, zato da bi spremenili zastareli statut. Predsednik Rustja je v svojem poročilu najprej povedal, da si po enem letu upravljanja Borovega športnega centra lahko predstavljajo prvi obračun opravljenega dela in nadaljeval: "Odbor si je na začetku lanske sezone zastavil določene cilje, ki jih je z velikim naporom in težavo žal le deloma uspel uresničiti. (...) Naše športno združenje je bilo deležno prispevka tržaškega sklada (Fondo Trieste), kar se je tudi uresničilo. Zaradi birokratskih procedur pa žal pri tržaški občini še danes čakamo odobritev načrtovanih del. 8. decembra smo uradno odprli prenovljene objekte stadiona 1. maj. (...) Takoj po pregledu Borovega stanja januarja letos smo se znašli v veliki pasivni 'zagati'. (...) Pasivno stanje je izhajalo iz preteklih neporavnanih obvez, ki naj bi jih Združenje krilo lastniku - družbi SIS, in novonajetih obveznosti zaradi stroškov za prenovu stadiona. Vsa sredstva, ki jih je Odbor za ohranitev stadiona zbral z velikim trudom, (...) ter gromotni prispevek našemu Združenju iz republike Slovenije še zdaleč niso zadostovala za kritje najetih obvez, tako da je bil odbor prisiljen okrniti delovanje lastnih sekcij. (...) Nakazana so bila tudi navodila za prejem novih podpor s strani republike Slovenije. Sledili so pojasnilni dopisi in komaj maja smo lahko ustno kontaktirali predsednike naših krovnih organizacij, ki so ponovno izkazali v besedah razumevanje, v dejanjih pa še danes nemoči in tudi brezbrilnost za možno nadaljevanje našega delovanja. (...) Vtis imamo, da za širšo zamejsko stvarnost nima ŠZ Bor dovolj bistvene pomena. (...) Zdr-

ženje ima 9 sekcij in preko 800 članov, kljub vsemu pa ni uspelo jamčiti najosnovnejših pogojev za redno delovanje. (...) V novo sezono stopamo s še večjo negotovostjo. (...) Naše združenje ima še posebno pomembno vlogo pri razvoju in vzgoji slovenske zamejske mladine, saj bi zaprtje tega centra povzročilo popoln usip

in odtujitev lastnih članov iz slovenskega okolja. (...) Počasnost in togost naših političnih sogovornikov onemogočata obroditev prepotrebni sadov, ki bi nam z novo ureditvijo lastnine dali kisik za nadaljevanje začetnih prenov in razvoja našega centra z namenom, da bi se naše društvo končno skušalo samovzdrževati z uvedbo podjetniškega duha in delne prilagoditve tržnega razmišljanja. (...) Smo v mestu edino društvo, ki razvija svojo dejavnost v samem mestnem središču. (...) Še pred novo sezono smo dokončali dela za ureditev zunanjega prostora. (...) Uresnili smo tudi izredno pomemben dogovor med Odbojarskim društvom Bor in športnim združenjem Sloga za skupni nastop ženske članske ekipe. (...) Ti cilji so v minuli sezoni terjali dodatne stroške in visoke izdatke, za katere pa je moral poskrbeti sam odbor s prevzemom finančnih posojil, kritikih z zasebnimi jamstvi. (...) V pričakovanih konkretnih odgovorih pričenjamo letošnji sezono 96/97, ki jo bomo izpeljali le, če bodo zanj prepotrebni pogoji, ki pa niso odvisni le od nas, temveč v največji meri od družbe, v kateri živimo."

Predsednikovega nastopa je sledilo pozitivno poročilo nazornega odbora, ki ga je podal njegov predsednik Franko Vitez. V razpravi o

predsedniškem poročilu se je vnela dokaj živahna debata. Najbolj pereče vprašanje zadeva lastništvo stadiona "1. maj": predsednik Rustja meni, da sta obe krovnici organizaciji (SKGZ in SSO) informirani o podpori iz Slovenije, a da se problemu izogibata. Nekateri odborniki Bora so bili celo prisiljeni se osebno zadržati, da bi zagotovili obstoj društva. Kako naprej? Koga danes zanima obstoj Bora? Vprašanje gre obrniti krovnici organizaciji SKGZ, SSO in ZSSDI. Iz ljubljane so jasno povedali, da ne bodo dali denarja, dokler bo objekt v lasti določenega kroga ljudi, konkretno SAFTI-jeve družbe SIS. Predsednik ZSSDI Jurij Kufersin je pojasnil, da v Ljubljani sedaj nimajo potrebnih finančnih sredstev ter da je največji problem v razhajanjih med našima krovnima organizacijama, ki pa ne bosta kovali bodočnosti Bora, saj je usoda v rokah društva samega. Družba SIS, ZSSDI in Bor so izdelali skupen predlog za rešitev problematike stadiona "1. maj" in krovnima organizacijama predlagali, naj se zadeva reši tako: 1. družba SIS se iz s.r.l. (družba z omejeno obvezo) spremeni v Delniško družbo; 2. sedanji lastniki dajo na razpolago za postopen odkup 50% družbenega kapitala fizičnim osebam (uporabnikom objekta), vezan na posamezne prispevke; 3. upravljatelj družbe izvolijo de facto delničarji; 4. o izvolitvi upravljatelja, ob morebitnem istem številu glasov, imajo odločilni glas delničarji/ uporabniki; 5. realizaciji predlagane prenosne bo sledilo kot garant ZSSDI.

Kufersin je omenil, da se je na predlog doslej odzval le SSO s sledečo obrazložitvijo: "S posredovanjem predlogom glede prenosa lastništva stadiona 1. maj se naš odbor ne strinja. Predlog SSO je bil jasen: prenos celotne lastnine na uporabnike - društva. Ta imajo namreč resen interes do ohranitve strukture in se bodo zato aktivno zavzela za vzdrževanje. To svoje stališče SSO potrjuje. Organizacije, ki se s tem ne strinjajo, so naprošene, da svoje poglede utemeljijo. Gorica, 3. 10. 1996."

Predsednik ŠZ Bor Alexander Rustja je 32. občni zbor zaključil z besedami, da je racionalizacija društva že v teku, v pripravi je tudi sanacijski načrt, ki pa ima predvsem drastičen političen značaj.

E.D.

JADRANJE A. Bogatec v Tržiču

V nedeljo Barcolana

Zamejska olimpijka, članica TPK Sirena Arianna Bogatec, je bila v soboto gostja tržaških jadranskih klubov. Spregovorila je o svoji letošnji olimpijski izkušnji v Atlanti in o svojem prejšnjem nastopu na olimpijskih igrah pred štirimi leti v Barceloni. Srečanje je imelo za cilj, da se z vrhunskimi dosežki športnikov iz naše okolice seznanijo širok krog ljudi.

V nedeljo, 13. t.m., bo v Tržaškem zalivu na sporedu 28. izvedba najbolj množične regate v Sredozemlju, znani Jesenski pokal oz. Barcolana. Pri društvu Società Velica Barcola - Grignano se je 4 dni pred štartom vpisalo že 700 plovil (lani se je regate udeležilo rekordnih 1300 jadrnic).

ŠTART 2. IN 3. AMATERSKE LIGE

FOTO KROMA

V nedeljo, 6. t.m., so s prvenstvenimi napori začeli tudi nogometiški dve najnižji amaterski ligi. V drugi amaterski ligi letos nastopata Primorec in Kras v skupini D ter Breg v skupini E. V 3. kategoriji imamo tri enajsterice: Mladost, Gajo in Breg B. Za večino teh ekip lahko trdimo, da so slovenska le še po imenu, saj je večina igralcev in trenerjev italijanske narodnosti. Vseeno pa je vaša tradicija žogobrarjev pri nas tako zakoreninjena, da ne moremo enostavno prezreti teh

vaških postav, ki so bile vedno priljubljene pri ljudeh. V 2. amaterski ligi je v Trebčah Primorec začel na najboljši način, ravno tako kot dolinski Breg, medtem ko je bil repenski Kras gladko poražen. V 3. amaterski ligi je najbolje začela padriško-gropajska Gaja, ki je premagala Venus s teniškim rezultatom (na sliki). Doberdobska Mladost in druga postava Brega sta izenačili. V elitni ligi je Juventina tokrat odigrala res dobro tekmo, kar nam je potrdil podpredsednik Marko Kerpan. V promocijski ligi bazovska Zarja, čeprav je novinec v ligi, melje nasprotnike kot za stavo. Zmagala je tretjič zaporedoma, tako da nepričakovano vodi na skupni lestvici. Sovodnjam pa zaenkrat ne gre in ne gre. Mladost slovensko postavo je tokrat odpravila solidna Mossa. V 1. amaterski ligi kriška Vescina tokrat ni imela sreče. Tarentina je dala odločilni zadelček le minuto pred iztekom srečanja.

KOŠARKA

KATASTROFA JADRANA

V soboto, 5. t.m., smo bili v tržaški športni palači priča res klavni predstavi naše združene ekipe, ki je prvič nastopila pod domačimi reflektorji. Kar najbolj zaskrbljuje, ni visok poraz, ki so ga modri bojovníki utrpeli proti prav nič izredni peterki iz Pavije, temveč njihov odnos do igre. Ključni black out je že spet pustil svojo sled na začetku drugega

polčasa; razloge, zakaj fantje mečejo puško v koruzo, pa je težko razbrati. Trener Čehovin in tehnični vodja Ban si sama ne znata razlagati, zakaj prihaja do tega padca napetosti ali koncentracije. Sicer pa ne gre dramaturgizirati, če pomislimo, da je tak začetek prvenstva Jadrana skoraj značilen za našo postavo, ki si nato vedno opomore in pokaže, kaj zna. Bo tudi letos tako?

SERGIO TAVČAR IZVOLJEN V FIP BORU MEMORIAL BORIS TAVČAR

Znani zamejski košarkarski delavec Sergio Tavčar bo v novem deželnem odboru košarkarske zveze FIP nasledil Ediju Krausu. Od naših društev so se volitev udeležili Jadran, Bor, Kontovel, Cicibona in Dom, ki si od novega odbora pričakujejo, da bo preveril FIP in vnesel v njego-

vo delovanje novo dinamiko. Konec tedna so se ekipe Bora Radenske, Cicibone, Interja 1904 in Intermuggie pomerile za 3. memorial Borisa Tavčarja. Borovci so v velikem finalu premagali Intermuggio, Cicibonaši pa so bili po visokem porazu z Interjem 1904 zadnji.

ODBOJKA Zmage Koimpexa, Imsa zlahka

V soboto, 5. t.m., so v zveznem pokalu moški Koimpexa sredi Sovodenj z nemalo težav premagali domačo Sočo So. Be. Ma. Imsa je dobesedno povzela tržaško šesterko Pallavolo. V ženski konkurenci istega pokala je združena ekipa Koimpexa v gosteh brez izgubljenega seta porazila Humin. V deželnem pokalu so Borovci gladko odpravili Prevenire. Če bodo premagali še San Sergio, se bodo uvrstili v nadaljnjo fazo pokala, podobno kot goriška Olympia CDR, ki je zadnji pokalno tekmo odigrala snoči, v sredo, 9. t.m., zato ne razpolagamo s končnim izidom srečanja. Goričani si lahko privoščijo tudi poraz s 3-2. Mladi Espegovci v Gradišču niso igrali dobro in gladko izgubili. Med ženskami je Sokol po tie-breaku premagal tržaški Volley Club. Še ne polnoletne Slogašice so poskrbele za dve zaporedni zmagi: najprej so odpravile Alturo, nato pa še Virtus Favento. Po treh solidnih nastopih je Olympia tokrat zaigrala slabše. Na gladek poraz Goričank s Sangiorgino je močno vplivala poškodba Bulfonijeve v prvem nizu. Pri Slogi so priredili 8. Memorial Sonja Kokoravec za mladinske ekipe. V moški konkurenci je končno zmago osvojila šesterka Gornja Vežica, 2. pionirska reprezentanca Slovenije, 3. Sloga Koimpex. Med ženskami pa so bile najboljše domače Slogašice, ki so se uvrstile pred Prevaljami in Gornjo Vežico. Za najboljšo podajateljico in igralko sta bili razglašeni Slogašici Katerina Sosič in Nicole Mamillo.

NAMIZNI TENIS Vanja Milič v Top 12

Camerino - Krasovka Vanja Milič si je s 3. mestom na vsedržavnem turnirju drugokategoricnih zagotovila nastop na turnirju Top 12, na katerem bo 19. in 20. t.m. v Castelfelfredu nastopil najboljši ducat igralcev Italije. V prvo osmerico turnirja v Camerinu sta se uvrstili tudi dve drugi predstavnici zgonskega Krasa, Ana Bersan in Katja Milič.

GOSTILNA DEVETAK

Vrh sv. Mihaela 48
Sovodnje ob Soči
tel. 882488

Specialitete slovenske
in kraške kuhinje

zaprto ob ponedeljkih in torkih

GOSTILNA PRI FRANCETU

Prvomajska 86
Sovodnje ob Soči
tel. 882038

Pristna domača kuhinja

zaprto ob nedeljah

GOSTILNA PAOLA

Ul. Monte Sabotino 20
Štandrež
tel. 21771

zaprto ob četrkih

GOSTILNA KAPRIOL

Ferletiči 65
Dol - Doberdob
tel. 78114

Specialitete na žaru,
divjačina

zaprto ob ponedeljkih

GOSTILNA PRI MIROTU

Prvomajska 92
Sovodnje ob Soči
tel. 882017

Domača kuhinja,
sezonska ponudba gob

zaprto ob torkih

RESTAVRACIJA NANUT

Ul. Trieste 118
Štandrež
tel. 21168

zaprto ob sobotah in nedeljah

Od Soče do Krasa

šest dobrih gostiln

prijaznost in domačnost
izvrstna hrana in žlahtna kapljica

PRIČAKUJEMO VAS!